

งานวิจัย

สืบค้นประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิถีวัฒนธรรม
เพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิม
และแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ดินชุมชน
กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลบ้านราไวย์ จังหวัดภูเก็ต

โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ทีมนักวิจัยชุมชนชาวเลบ้านราไวย์

มูลนิธิชุมชนไท

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการของโครงการ

พื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันมีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ซึ่งเป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิม 3 กลุ่ม ได้แก่ มอแกน มอแกน อนุรักษ์ลาไว้อยู่ มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันแต่มีภาษาพูดที่แตกต่างกัน ชาวเลอาศัยอยู่ใน 41 ชุมชน ครอบคลุม 5 จังหวัด คือ สตูล กระบี่ ระนอง พังงาและภูเก็ต ในจำนวนนี้มีปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยจำนวน 28 ชุมชน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพิธีกรรมและสุสานกำลังถูกรุกรานอีก 15 แห่ง จากการศึกษาวิจัยของสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักวิชาการกลุ่มต่างๆ ระบุว่าชาวเลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม ที่หาอยู่หากินแบบเรียบง่ายกับทะเลและชายฝั่งอันดามันมากกว่า 300 ปี และการพัฒนาสมัยใหม่ที่เบียดขับชาวเล ทำให้วิถีชีวิตวัฒนธรรมกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต ภาษา พิธีกรรมและความเชื่อภูมิปัญญาต่างๆกำลังสูญหาย นักวิชาการระบุว่าชาวเลเป็นกลุ่มเปราะบางที่ทุกคนในสังคมจะต้องปกป้องเพื่อรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสิทธิมนุษยชน ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างมาจากการมีนโยบายพัฒนาที่ไม่สมดุลมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจแต่ละเลยคนเล็กคนน้อยในชุมชนท้องถิ่น เมื่อเดือนมิถุนายน 2553 มีมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล โดยให้ครอบคลุมทั้งเรื่องการแก้ปัญหาที่ดิน ที่อยู่อาศัยและที่ทำกินในทะเลให้กระทรวงทรัพยากรฯ ผ่อนปรนให้ชาวเลใช้เครื่องมือประมงดั้งเดิมในเขตหวงห้ามได้ การฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรม การศึกษา สุขภาวะ ฯลฯ รวมทั้งให้ มีงบประมาณสนับสนุนวันรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลมีคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาชาวเล แต่หลังจากมีมติคณะรัฐมนตรียังไม่มีความคืบหน้าในการแก้ปัญหาชาวเล และยังมีชาวเลที่ถูกฟ้องขับไล่ออกจากที่เดิมรวมทั้งมีชาวเลกว่า 30 คน ถูกจับเนื่องจากการออกไปหากินในทะเล เพราะเข้าไปในเขตอุทยาน แม้จะเป็นจุดที่ชาวเลเคยหากินมาตั้งแต่บรรพบุรุษก็ตาม การถูกจับทำให้ชาวเลถูกยึดเรือและอุปกรณ์ทำกินทำให้สูญเสียชีวิตได้

ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลหาดราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นชุมชนชาวเลขนาดใหญ่ มีจำนวน 244 หลังคาเรือน มีประชากรกว่า 2,000 คน มีทะเบียนบ้านถาวร 130 หลัง มีพื้นที่กว่า 24 ไร่ เป็นพื้นที่ซึ่งชาวเลอาศัยมานานกว่า 300 ปี มีทั้งที่เป็นชาวอนุรักษ์ลาไว้อยู่และชาวมอแกน ผู้อาวุโสในหมู่บ้านบอกว่าเกิดมาก็เห็นมีอนุรักษ์ลาไว้อยู่ อยู่ก่อนต่อมาก็มีมอแกนเข้ามาอยู่ตอนหลังประมาณปี 2485 ต่อมาก็ได้แต่งงานด้วยกัน อยู่กันภายในชุมชนเรื่อยมา มีหลักฐานสำคัญ คือ ปี พ.ศ.2502 พระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวเสด็จเยี่ยมชาวเลราไวย์ และปี พ.ศ. 2508 เอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่ดินของชุมชนชาวเล มี เอกชนอ้างสิทธิและแบ่งที่ดินออกมาเป็นแปลงย่อยๆ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบการอยู่อาศัยของชาวเล และมีมติให้อธิปไตยที่ดินเพิกถอนการออกเอกสารสิทธิที่ดินของเอกชน แต่ไม่มีความคืบหน้าในทางปฏิบัติ และในที่ดินบางแปลงเริ่มมีการฟุ้งขัปล่าวชาวเลแล้วจำนวน 20 หลังคาเรือนและมีแนวโน้มจะถูกทยอยยื้อฟ้องเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมี 2 หลังคาเรือนที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ออกจากพื้นที่ และเรื่องอยู่ระหว่างการอุทธรณ์ ด้วยเหตุผลเอกชนมีเอกสารสิทธิที่ดินและเอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานมหาชนที่ศาลจะต้องเชื่อไว้ก่อนว่าออกมาโดยชอบ ทั้งที่ชาวเลอาศัยมายาวนานรวมทั้งชาวเลที่เหลือต้องเดินทางไปขึ้นศาลเป็นระยะ

การมีความคิดความเชื่อที่ว่าที่ดินและท้องทะเลเป็นของทุกคน ไม่ยึดถือถือเป็นของตนเอง การไม่รู้กฎหมาย ไม่รู้หนังสือและสื่อสารภาษาไทยได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ทำให้เป็นเรื่องยากมากสำหรับการขึ้นศาลของชาวเล รวมทั้งปัญหาความยากจนทำให้ชาวเลเสียเปรียบเป็นอย่างมาก ปัจจุบันชาวเลกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิช่อมแซมและสร้างบ้านของตนเอง เพราะจะถูกเอกชนที่อ้างสิทธิเหนือที่ดินฟ้องร้องพร้อมแจ้งความจับกุม ทำให้สภาพบ้านทรุดโทรมแออัดไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาจากองค์กรท้องถิ่น ทำให้ไม่มีท่อระบายน้ำไม่มีทางเดินเท้า ไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาเป็นของตนเอง ต้องซื้อพ่วงจากบ้านอื่นๆ ทำให้ต้องจ่ายในราคาแพงกว่าคนทั่วไปถึง 2-3 เท่า นอกจากนี้ปัญหาที่ดินแล้วชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ยังได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและเขตอุทยาน ทำให้ต้องออกไปหาหอยบริเวณหน้าหาดต่างๆ ส่งผลต่อรายได้ของชาวเลที่ลดน้อยลง ทำให้เกิดหนี้จากรบบส่งผลกระทบต่อครอบครัวและโอกาสทางการศึกษาของเด็กและเยาวชน

ในกระบวนการพัฒนาของชุมชน ได้มีการจัดทำข้อมูลครัวเรือนและแผนผังชุมชน การร่วมกับทางอำเภอทำหลักฐานขอมิบัติประชาชนสำหรับผู้ตกหล่น ปรับปรุงห้องน้ำรวมของชุมชน ร่วมกันตั้งกองทุนเพื่อแก้หนี้จบบระบบ กองทุนเพื่อการต่อสู้คดี และแกนนำชุมชนชาวเลได้ทำหนังสือและเดินทางไปร้องเรียนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาแล้วจำนวนมาก ทั้งกระทรวงวัฒนธรรม ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา กระทรวงยุติธรรม รวมทั้งร่วมกับเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง ผลักดันให้มีการแก้ปัญหาระดับนโยบาย ฯลฯ จากสภาพปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ รอบด้านของชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ ปัญหาที่ดินซึ่งเป็นการพิพาทกับเอกชนเป็นปัญหาใหญ่ ของชาวเลบ้านราไวย์ทั้งชุมชน และนักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายเห็นว่าชาวเลบ้านราไวย์ ควรยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อให้เกิดการเพิกถอนเอกสารสิทธิที่ออกมาโดย

มิชอบทีหลัง เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้และการสืบค้นข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหาและทำความเข้าใจร่วมกัน ของชาวเลในชุมชนอย่างรอบด้าน จึงเกิดโครงการสืบค้นประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิถีวัฒนธรรม เพื่อยืนยัน สิทธิชุมชนดั้งเดิมและแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ดินชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลบ้านราไวย์ อำเภอ เมือง จังหวัดภูเก็ต

1.2 คำถามวิจัย

กระบวนการสืบค้นข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ดินชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวเลบ้านราไวย์ ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสืบค้นข้อมูลประวัติศาสตร์ หลักฐานต่างๆ เช่น ผังตระกูล การตั้งถิ่นฐาน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนชาวเลบ้านราไวย์

2. เพื่อศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลและกระบวนการออกเอกสารสิทธิที่ดินของเอกชนที่อ้างสิทธิเหนือที่ดินชุมชนชาวเลบ้านราไวย์

3. เพื่อศึกษากระบวนการฟ้องศาลปกครอง และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำและประกอบการทำ คำฟ้องเพื่อยื่นต่อศาลปกครอง

1.4 ขอบเขตพื้นที่

ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลบ้านราไวย์อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

1.5 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมวิจัยชุมชน

2. ผู้นำทางการและไม่เป็นทางการ ผู้อาวุโส กลุ่มเยาวชน และคนในชุมชน

3. หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต เทศบาลตำบลราไวย์ โรงเรียน วัดสว่างอารมณ์ หอจดหมายเหตุภูเก็ต นักวิชาการ ฯลฯ

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลประวัติศาสตร์ หลักฐานต่างๆ เช่น ผังตระกูล การตั้งถิ่นฐาน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนชาวเลบ้านราไวย์
2. ได้ข้อมูลกระบวนการเกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิที่ดินของเอกชนที่อ้างสิทธิ์เหนือที่ดินชุมชนชาวเลบ้านราไวย์
3. ได้ข้อมูลกระบวนการฟ้องศาลปกครอง และนำข้อมูลไปศึกษาไปประกอบการทำคำฟ้องเพื่อยื่นต่อศาลปกครอง

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัยและกระบวนการทำวิจัยในชุมชน

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิจัยท้องถิ่นโดยชาวบ้านเป็นหลัก (เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ) เพื่อศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อยืนยันสิทธิความเป็นชุมชนดั้งเดิมอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ดินชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลวาวไวย์ โดยมีวิธีและกระบวนการวิจัยดังนี้

1. การสร้างทีมวิจัยและพัฒนาทีมงานวิจัยท้องถิ่น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยทีมวิจัยชุมชนเป็นแกนหลัก ใช้ระบบทีมงานในพื้นที่สืบค้นข้อมูลพื้นที่ ด้วยความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีศักยภาพในการจัดระบบการเก็บข้อมูล การแยกประเด็นข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลน้อยกว่าชุมชนทั่วไปเนื่องจากมีการศึกษาน้อย (ในระดับประถมและมัธยมต้น) จะมีระดับปริญญาตรีเพียงคนเดียวซึ่งทีมวิจัยได้กำหนดให้เป็นผู้ค้นหาและรวบรวมข้อมูล จึงได้ดำเนินการดังนี้

1.1) การประชุมทีมวิจัยชุมชน และการอบรมเพื่อการทำงานวิจัยชุมชน

การวิจัยนี้เพื่อตอบโจทย์ปัญหาจริงของพื้นที่ที่ค่อนข้างมีความเสี่ยงต่อการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ เนื่องจากปัจจุบันสมาชิกถูกฟ้องร้องเป็นคดีความจำนวนมาก การจัดทีมวิจัยและการอบรมการทำวิจัยจึงสำคัญมาก ต้องเป็นทีมที่กลุ่มสมาชิกในชุมชนให้ความเชื่อถือ เนื่องจากข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลวาวไวย์มีบันทึกน้อยมาก ต้องมีการเก็บข้อมูลพื้นฐานจากการบอกเล่าเป็นสำคัญ ดังนั้นการประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจโครงการร่วมกัน เนื่องจากบนฐานคิดของชาวบ้านว่างานวิจัยเป็นเรื่องที่ยาก เป็นเรื่องของนักศึกษาหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยมากกว่า ในเบื้องต้นทีมพี่เลี้ยง (นักพัฒนา) ในพื้นที่จึงได้เข้าไปทำความเข้าใจและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการดังกล่าวว่าเป็นงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่ดินในชุมชนของตนเองเป็นสำคัญ

ทีมวิจัยชุมชน

ทั้งนี้ในช่วงการเสนอโครงการฯ ได้จัดทีมวิจัยชุมชนไว้แล้ว 1 ชุด อย่างไรก็ตามเพื่อให้การทำวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการปรับเปลี่ยนที่วิจัย ดังนี้ นายชนันชัย สำเนียงล้ำ ขอถอนตัวจากทีมวิจัยเนื่องจากมีภารกิจส่วนตัว และนายฉัตรชัยประมงกิจติดปัญหาที่ทำงาน ที่ประชุมได้เสนอให้นาย

ปัญญา หาดทรายทองแทน และนายชนะ หาดทรายทอง เข้ามาเสริมทีมนั้นที่มิวิจัยชุมชนปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. นายสนิท	แซ่ซั่ว
2. นายนิรันดร์	หยังปาน
3. นายศักดิ์ชัย	จตุทังสี่
4. นายชนะ	หาดทรายทอง
5. นางสาววีรวรรณ	หาดทรายทอง
6. นายปัญญา	หาดทรายทอง
7. นายชาญวิทย์	สายวัน

สำหรับการอบรมเพื่อการทำงานวิจัยชุมชนนั้น เป็นการเรียนรู้การทำงานวิจัยชุมชน และพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างกันทั้งที่พื้นที่ที่ทำวิจัย นักพัฒนา และนักวิชาการซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมที่มิวิจัยชุมชนได้พัฒนาทักษะหลายด้าน เช่น ความสำคัญของงานวิจัยที่สามารถสนองต่อการแก้ปัญหาของชุมชน หากสามารถรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ เทคนิคการหาข้อมูล การทำประวัติชุมชน การรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา การทำผังความเชื่อมโยงของคนในชุมชน และได้แนวทางการตั้งคำถามและหาคำตอบในชุมชน เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่เกิดจากอะไร ในช่วงเวลานั้นๆ ชุมชนหรือคนในชุมชนทำอะไร อย่างไรบ้าง ทำไมถึงทำแบบนั้น ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร เพราะอะไร และใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร จึงประสบผลสำเร็จ / ไม่ประสบผลสำเร็จ

การเสริมเทคนิคการหาข้อมูลเบื้องต้น หาได้จากที่ไหน อย่างไร?

- ข้อมูลมีอยู่แล้ว “ ในหัวทุกคน “
- การนัดพูดคุยกัน “ ประชุม / สัมภาษณ์ “
- การบันทึกทุกครั้ง เมื่อพูดคุย
- การสืบค้นประวัติศาสตร์ชุมชนทั้งบุคคลและเอกสาร
- การใช้แผนที่ทำผังเครือญาติผังความสัมพันธ์คนในชุมชน

1.2) การประชุมทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชน

เป็นการสร้างความเข้าใจโดยรวมต่องานวิจัยขึ้นนี้ รวมถึงการชี้แจงถึงประเด็นข้อมูลที่มิวิจัยต้องเก็บจากพื้นที่ว่ามีอะไรบ้าง เนื่องจากอยู่ในช่วงมีฝ่ายที่ต้องการหาข้อมูลเพื่อการฟ้องร้องชาวเลในพื้นที่อยู่ด้วย ที่มิวิจัยจึงสร้างความชัดเจนต่อประเด็นการสืบค้นข้อมูลกับสมาชิกในชุมชน และทำความเข้าใจในงานวิจัยชุมชนเพิ่มเติมกับสมาชิก เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและอธิบายเรื่องบทบาทของที่มิวิจัยและ

สมาชิกในชุมชนซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับสมาชิกในชุมชนทุกกลุ่ม อาทิเช่น ทีมวิจัย สมาชิกในชุมชน ผู้ อาวุโส ผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ และอื่นๆ ที่ประเด็นงานวิจัยเข้าไปเกี่ยวข้อง

การแบ่งทีมในการทำงานวิจัยชุมชนมีอาสาสมัครโดยแบ่งโซนชุมชน

- โซนบ้านทิศเหนือ ประกอบด้วย นายสนิท แซ่ซั่ว นายบุญรอง แซ่ซั่ว นายชนะ หาดทรายทอง นายวันดีน ประมงกิจ นางสมศรี ดำรงเกษตร
- โซนบ้านฝั่งทิศตะวันออก ประกอบด้วย นายอาหลิน หาดทรายทอง นายสงัด หาดวารี นายชนันชัย สำเนียงล้ำ นางสาวจรัสศรี ชวน้ำ นางวีรวรรณ หาดทรายทอง
- โซนบ้านกลาง ประกอบด้วย นายหิ้ม ดำรงเกษตร นายบัญชา หาดทรายทอง นายฉัตรชัย ประมงกิจ นายบุญเลิศ มณีวงศ์ นายศักดิ์ชัย จลุทั้งสิ้น
- โซนบ้านตะวันตก ประกอบด้วย นายเลี้ยว หลักเกาะ นายเสกสรร บางจาก นายนิรันดร์ หยั่งปาน

การแบ่งบทบาทการทำงาน

- นายอาหลิน หาดทรายทอง และนายหิ้ม ดำรงเกษตร ทำหน้าที่รวมแหล่งข้อมูลสำคัญ เช่น คนเฒ่าคนแก่ของชุมชนมาร่วมพูดคุยเพื่อหาข้อมูลตามประเด็นหัวข้อวิจัย จำนวน 30 ครั้ง โดยทั้งสองท่านทำหน้าที่เป็นล่ามแปลภาษาด้วย (ผู้สูงอายุในชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ยังใช้ภาษาเฉพาะของชาวเล จะสามารถสื่อสารข้อมูลประวัติได้ดีกว่า)
- นายศักดิ์ชัย จลุทั้งสิ้น และนายฉัตรชัย ประมงกิจ ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลในการประชุมทุกครั้ง รวมไปถึงการเก็บข้อมูลเชิงเอกสารที่ได้จากแหล่งต่างๆ อาทิ เอกสารจากห้องสมุดในภูเก็ต เอกสารหนังสือที่เกี่ยวกับชาวเลชุมชนราไวย์และชาวเลในพื้นที่อันดามัน
- นางวีรวรรณ หาดทรายทอง และนางสมศรี ดำรงเกษตร เป็นนักวิจัยสัมภาษณ์ ผู้หญิง และผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นผู้หญิงในชุมชน ตามประเด็นของงานวิจัย รวมทั้งเป็นล่ามแปล (ผู้สูงอายุในชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ยังใช้ภาษาเฉพาะของชาวเล จะสามารถสื่อสารข้อมูลประวัติได้ดีกว่า)
- นายชนันต์ชัย สำเนียงล้ำ ทำหน้าที่ดูแลเรื่องเอกสารของทีมวิจัย การติดต่อประสานงานระหว่างทีมวิจัยและหน่วยงานภายนอก

- นายสนธิ แซ่ซัว นายสงค์ หาดวารี นายบัญญัติ หาดทรายทอง นายวันติน ประมงกิจ นายชนะ หาดทรายทอง และนายนิรันดร์ หยั่งปาน ทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลงานวิจัยและดูแลภาพรวมของงานวิจัย รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานภายนอก
- นางสาวจรัสศรี ดำรงเกษตร ดูแลเรื่องการเงินของชุมชนและการเงินของทีมวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดินทับซ้อนชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ ซึ่งมีความซับซ้อนและใช้เวลามาก ทีมวิจัยได้กำหนดวิธีวิจัยดังนี้

2.1) การเก็บข้อมูลพื้นที่/ภาคสนาม(Fieldwork)

การเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชน โดยการจัดเก็บข้อมูลผ่านคำบอกเล่าของบุคคลรุ่นต่างๆ การจัดทำแผนที่และผังตระกูลผ่านคำบอกเล่าของคนในพื้นที่ วิธีชีวิตวัฒนธรรม พิธีกรรม กระบวนการต่อสู้และแก้ปัญหาที่ผ่านมา ซึ่งใช้ทั้งสัมภาษณ์เป็นบุคคลและสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม รวมถึงการจัดทำแผนที่แบบมีส่วนร่วมกับบุคคลรุ่นต่างๆ

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

ทีมวิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในเชิงประเด็นและแยกแยะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในชุมชนดังนี้

- 1) ผู้อาวุโส ประกอบด้วย ผู้อาวุโสกลุ่มมอแกนและผู้อาวุโสกลุ่มอูรักลาไวย์
- 2) หมอประกอบพิธีกรรมในชุมชน
- 3) คณะกรรมการชุมชนทั้งในชุดปัจจุบันและอดีต
- 4) คณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินของชุมชน (ตั้งขึ้นในช่วงเกิดกรณีการฟ้องร้องมากขึ้น/ช่วง พ.ศ. 2553)
- 5) สมาชิกชุมชนที่สามารถให้ข้อมูลประกอบงานวิจัยด้านคดีและข้อมูลที่ดิน
- 6) ทนายที่ดำเนินการเรื่องคดีในพื้นที่และที่ปรึกษา

การกำหนดแหล่งข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชุมชนและประเพณีวัฒนธรรมเป็นการสืบค้นข้อมูลจากจากบุคคล

1. นายหวิน	หาดทรายทอง	อายุ 80ปี	บ้านเลขที่ 59 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
2. นายแข็ง	บางจาก	อายุ 77ปี	บ้านเลขที่ 114 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
3. นายหนั่ง	มิเด็น	อายุ 75ปี	บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
4. นางอาปิง	ทะเลรุ่งโรจน์	อายุ 80ปี	บ้านเลขที่ 170 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
5. นางกะเจ๊ะ	มิเด็น	อายุ 77ปี	บ้านเลขที่ 129 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
6. นางจิ	หยังปาน	อายุ 77ปี	บ้านเลขที่ 57 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
7. นางปราณี	พลรบ	อายุ 79ปี	บ้านเลขที่ 38 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
8. นางแมะฉิ่น	ประมงกิจ	อายุ 70ปี	บ้านเลขที่ 108 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
9. นางต้อย	กระแสดลธาร	อายุ 70ปี	บ้านเลขที่ 169 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
10. นางจิมิ	(ไม่มีนามสกุล)	อายุ 61ปี	บ้านเลขที่ 121 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
11. นางหย่า	มิเด็น	อายุ 73ปี	บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
12. นายหริ	ฟองสายธาร	อายุ 73ปี	บ้านเลขที่ 117 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต

การกำหนดแหล่งข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. **กรมศิลปากร** โดยพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สำนักงานที่ 15 ภูเก็ต เข้ามาช่วยหาหลักฐานการอยู่อาศัยของชุมชน การขุดค้นทางโบราณคดีเพื่อหาหลักฐานอายุการอยู่อาศัยของชุมชน โดยพิสูจน์หลักฐานจากร่องรอยของใช้โบราณและอายุกระดูกของบรรพบุรุษของชุมชน ส่วนการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์หา DNA ได้นำกระดูกมอบให้ DSI ไปตรวจพิสูจน์

2. **กระทรวงเกษตร** โดยเกษตรจังหวัดภูเก็ต เข้ามาช่วยเหลือในการตรวจสอบอายุของต้นมะพร้าวและต้นไม้ต่างๆ ที่ชาวเลปลูก

3. **สำนักงานประสานการพัฒนาสังคมสุขภาวะ (สปส.)** โดย ดร.วณี ปิ่นประทีป ผู้อำนวยการฯ เข้าร่วมพิธีและหน่วยงานได้ช่วยเหลือเรื่องพยานทางเอกสารวิชาการ โดยนางงานวิจัยเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวเลมอบให้เป็นหลักฐานทางวิชาการในการอ้างอิงการอยู่อาศัยของชุมชน

4. **วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต** เข้ามาช่วยเหลือด้านการฝึกอาชีพ และส่งเสริมทางด้านวัฒนธรรมประเพณีของชาวเล

5. **มูลนิธิชุมชนไทย** โดยนางปริดา คงแป้น ผู้จัดการมูลนิธิชุมชนไทยและทีมปฏิบัติการพื้นที่ องค์กรสำคัญในการช่วยเหลือชาวเลทางด้านดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม และดำเนินการร่วมกับชุมชนเพื่อยื่นเอกสารต่อศาลปกครองเพื่อพิสูจน์สิทธิของผู้อาศัยมาก่อน

6. **ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม หรือ P-Move** โดยนายจ้าง จิตรนิรัตน์ และแกนนำขบวนฯ ช่วยเหลือชุมชน จากสถานะของชุมชนผู้บุกเบิกกลายเป็นผู้ถูกรุก และเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

7. **เครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต** เป็นภาคีที่ให้การช่วยเหลือในเรื่องกระบวนการต่อสู้ร่วมกับชุมชนชาวเล

8. **กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ DSJ** หน่วยงานสำคัญในการพิสูจน์สิทธิของชาวชุมชน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์เข้ามาค้นหาหลักฐานการอยู่อาศัยของชุมชน โดยการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล หรือ DNA จากโครงกระดูกของบรรพบุรุษ เพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์กับคนรุ่นปัจจุบัน ผลปรากฏว่า DNA ตรงกับคนในชุมชนชาวเล นอกจากนี้ยังรวบรวมหลักฐานทางต่างๆ จากหลายหน่วยงาน เช่น หลักฐานทางโบราณคดี จากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสำนักงานที่ 15 ภูเก็ต หลักฐานอายุของต้นไม้ต่างๆ บนเกาะ เช่น ต้นมะพร้าว และหลักฐานจากสำนักงานประสานการพัฒนาสังคมสุขภาวะ เรื่องงานวิจัยวิถีชุมชนชาวเล

9. **กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ** สนับสนุนโดยการตั้งงบประมาณให้แต่ละหน่วยงานดำเนินการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล การเป็นองค์การดำเนินการให้มีเวทีวิเคราะห์ข้อมูลก่อนนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10. **คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวเล** เป็นคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งโดยคำสั่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 116/2557 โดยมีพลเอก สุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน

11. **สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** ดร.นฤมล อรุโณทัย แหล่งข้อมูลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

2.2) การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary research)

ทีมวิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ พัฒนาการการครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร รายงานการวิจัย และเอกสารรายงานต่างๆของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป อาทิ ประวัติความเป็นมาวัฒนธรรม ตำนานความเป็นชาวเล (อัตลักษณ์) เอกสารการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ทับซ้อน การตรวจสอบพื้นที่ เป็นต้น เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยให้ตรงกับเป้าหมายวิทยการวิจัย

3. **การประชุมทีมวิจัยร่วมกับนักวิชาการเพื่อติดตามความก้าวหน้า** เป็นการสรุปข้อมูลเบื้องต้นจากการทำวิจัยในพื้นที่ของทีมวิจัยเพื่อตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมใน

บางประเด็น โดยทางนักวิชาการชี้แนะให้เห็นเพื่อการรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์ในระยะเวลาสุดท้ายทั้งนี้ในการลงพื้นที่ของทีมที่ปรึกษาโดยทีมท่าน มรว. อคินรพีพัฒน์ และคณะได้กระตุ้นให้ชาวเลชุมชนราไวย์ กระตือรือร้นในการเก็บข้อเพิ่มขึ้น โดยเบื้องต้นส่วนที่สำคัญที่สุดคือการเก็บข้อมูลการทำนาข้าว และข้าวไร่ ซึ่งได้นำเสนอข้อมูลในบทต่อไป

ทีมวิจัยชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ได้นำเสนอความคืบหน้างานวิจัย เบื้องต้นนายสนิท แซ่ซั่วได้กล่าวถึงกระบวนการทำงานที่ผ่านมาถึงการดำเนินโครงการดังกล่าวว่า ค่อนข้างยากเนื่องจากความเป็นชาวเลที่ไม่รู้หนังสือสามารถสื่อสารได้เฉพาะการบอกเล่า และการเก็บข้อมูลในพื้นที่ชาวบ้านจะค่อนข้างระมัดระวังในการให้เอกสารมาประกอบงานวิจัย เนื่องจากปัจจุบันมีชาวบ้านถูกเอกชนฟ้องคดีรวมแล้ว 101 ราย แต่จากการทำความเข้าใจในเวทีชี้แจงโครงการวิจัยฯ ทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญในการเก็บข้อมูลและรวบรวมเพื่อประกอบการฟ้องศาลปกครอง โดยที่ผ่านมาสามารถเก็บข้อมูลประวัติความเป็นมาของพื้นที่ ประวัติบุคคล ความสำคัญเรื่องของพิธีกรรม และการทำฝั่งตระกูล ซึ่งมีความคืบหน้าด้วยดี

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับชุมชนชาวเลบ้านราไวย์จากทีมติดตาม

1. เก็บข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องการทำนาของชาวเลในเรื่องพื้นที่การทำนาในอดีต สาเหตุการทำนาที่มาจากพันธุ์ข้าว ขั้นตอนการทำนาเป็นอย่างไร ได้ข้าวแล้วเอาไปไหน เป็นต้น
2. การเก็บข้อมูลเรื่องการใช้ข้าว หรือข้าวสารในพิธีกรรมของชาวเลว่าเกี่ยวข้องและสำคัญหรือไม่อย่างไร
3. ทำสำมะโนประชากรให้เห็นกลุ่มคนในชุมชนว่ามีช่วงวัยใดบ้าง ระดับการศึกษา รวมถึงการปรับตัวของชาวเลในกระแสของการพัฒนาเพราะเป็นชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมภายนอกค่อนข้างมาก เช่น การแต่งกายของเยาวชน-วัยรุ่น การใช้ภาษาพูด การยึดถือวิถีปฏิบัติของชาวเล(พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น) เปลี่ยนไปหรือไม่ อย่างไร

4. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ ใช้วิธีการนำข้อมูลที่ได้จากข้อมูลเอกสารและข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกมาคุยร่วมกันในทีมวิจัยก่อนเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้นำมา เมื่อประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว หลังจากนั้นได้ใช้เวทีประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ที่สัมภาษณ์ทุกกลุ่มมาตรวจสอบข้อมูลร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งกระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะใช้กับทุกประเด็นในการนำมาใช้ตอบโจทย์งานวิจัยและใช้กระบวนการทำซ้ำจนความเห็นเรื่องข้อมูลตรงกัน ที่สำคัญคือการวิเคราะห์ข้อมูลประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล เนื่องจากมีการศึกษาและ

รวบรวมเป็นเอกสารไว้บ้างตามสมควรแต่ยังมีความหลากหลายเรื่องความเป็นมาของชาติพันธุ์กลุ่มนี้ ซึ่งการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวที่วิจัยต้องใช้บริบทของภาษาและวัฒนธรรมมาเป็นส่วนประกอบ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมีเฉพาะภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน ที่สำคัญที่วิจัยต้องค้นหาข้อมูลมาประกอบเป็นจำนวนมากเนื่องจากต้องตอบโจทย์การวิจัยเกี่ยวกับประเด็นที่ดินและการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของชาวเลราไว้ ตามกรอบและแนวคิดและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ และหลังจากการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสามารถนำไปสู่การเรียบเรียงเพื่อนำเสนอข้อมูลรายงานการวิจัยชิ้นนี้ต่อไป

การดำเนินงานของนักพัฒนาในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไว้

ทุนเดิมก่อนงานวิจัย

การเข้าไปปฏิบัติการพื้นที่ชุมชนชาวเลราไว้เป็นผลสืบเนื่องจากชาวบ้านในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการขยายผิวการจราจรถนนพิเศษ ในช่วงปี พ.ศ. 2549 โดยมีชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบรวม 4 หลัง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังภัยพิบัติสึนามิเช่นกัน โดยทางชาวชุมชนได้มีการรวมตัวกันมาร้องเรียนกับทางจังหวัด ในขณะที่เดียวกับทางเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ตได้ประชุมร่วมกับทางประธานการแก้ปัญหาการแก้ปัญหาที่ดินในพื้นที่ประสบภัยสึนามิ (พล.อ.สุรินทร์ พิกุลทอง) ชุมชนราไว้จึงมีโอกาสเข้ามาร้องเรียนในเวลาเดียวกัน ภายหลังได้มีการแก้ปัญหาแล้วเสร็จโดยชาวบ้านสามารถอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมได้

หลังจากนั้นทีมปฏิบัติการพื้นที่ได้มีการจัดทีมอาสาสมัครประจำพื้นที่ โดยมีนายสนชัย ฤทธิชัย เข้าไปอยู่ประจำในชุมชนเพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ความเป็นมาของชุมชน ร่วมกิจกรรมและเรียนรู้ชุมชนเป็นเวลา 6 เดือน (กินอยู่กับชาวชุมชนสัปดาห์ละ 6 วัน) ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อการสำรวจชุมชนตัวเอง และศึกษาปัญหา พบว่า ชุมชนชาวเลราไว้อยู่บนพื้นที่ที่เอกชนออกเอกสารสิทธิตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 ทำให้ในทีมและที่ปรึกษาวิเคราะห์เรื่องความเป็นกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมน่าจะเป็นกลุ่ม/ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่มายาวนานน่าจะมีประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงอยู่บ้าง เลยร่วมกันคิดกระบวนการในการสร้างทีมค้นหาประวัติศาสตร์ของชาวเลราไว้ซึ่งมีกลุ่มเยาวชนร่วมกันสำรวจข้อมูลพื้นที่ในเบื้องต้น และ

สามารถสร้างความไว้วางใจกับกลุ่มแกนนำได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ได้ไว้วางใจในทีมเท่าที่ควรเนื่องจากความเป็นกลุ่มชนเผ่าที่ไม่ไว้วางใจคนนอกที่เข้าไปทำงานหรือจัดตั้งในพื้นที่ (เป็นช่วงที่หลายองค์กรเข้าไปในพื้นที่หลังภัยพิบัติสึนามิ) แกนนำชุมชนจะต้องประสานงานขององค์กรต่างๆเป็นจำนวนมาก

ในขณะที่เดียวกับการจัดกระบวนการรวมกลุ่มแก้ปัญหาที่เริ่มขยับหลังจากที่สามารถแก้ปัญหาเรื่องการขยายผลจนสำเร็จ ชาวบ้านไม่ต้องรื้อบ้านออกจากพื้นที่ที่ทิ้งหลังเหมือนเดิม แต่ให้มีการปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมเพื่อการอยู่อาศัย ทีมพื้นที่และแกนนำชุมชนจึงสามารถจัดประชุมชาวบ้านในพื้นที่ได้ เบื้องต้นเป็นการไล่เรียงปัญหาในพื้นที่ที่ชาวบ้านประสบอยู่ ซึ่งในขณะนั้นสิ่งที่เขาร่วมกันเสนอจะเป็นปัญหาใกล้ตัว เช่น ต้นมะพร้าวล้มใส่บ้าน ไม่มีประปา/ไฟฟ้า ชาวเลไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ เป็นต้น ในขณะที่ผลสรุปจากการสำรวจจะเป็นปัญหาเรื่องสำคัญๆ คือ การอยู่ในพื้นที่เอกชนออกเอกสารสิทธิในที่ดิน การไม่ได้รับการรักษาพยาบาลและการได้สิทธิของผู้สูงอายุ (ไม่มีบัตรประชาชน) ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่เนื่องจากไม่มีทางระบายน้ำ ปัญหาเรื่องเด็กไม่เรียนหนังสือ และปัญหาการถูกน้ำหนึบเนื่องจากการดำน้ำลึก (ต้องหากินนอกเขตอุทยาน) เป็นต้น

จึงระดมความเห็นเพื่อกำหนดกิจกรรมในการแก้ปัญหาที่ชุมชนสามารถร่วมกันแก้ได้ก่อนและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม เบื้องต้นจึงจัดทีมแก้ปัญหาเรื่องบัตรประชาชนเป็นอันดับแรก โดยให้มีทีมรวบรวมรายชื่อเพื่อเสนอการแก้ปัญหาต่อทางจังหวัด (โดยที่ในขณะนั้นได้เกิดเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ตและได้มีการวางแผนในการเสนอให้ทางจังหวัดแก้ปัญหาเรื่องที่ดินและสาธารณูปโภคเช่นกัน) และได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่สอง คือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างดีทั้ง 2 กิจกรรม โดยช่วงเวลานั้นจะมีการจัดทีมร่วมเรียนรู้การพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนที่ประสบภัยสึนามิร่วมกับเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต และเครือข่ายผู้ประสบภัยสึนามิ เกิดพัฒนาการการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาในระดับเครือข่ายดังนี้

- การแก้ปัญหาร่วมกับองค์กรสนับสนุนทุนช่วงฟื้นฟูสึนามิ มีการร่วมกันแก้ปัญหา น้ำประปาโดยรับการสนับสนุนทุนมาจัดการต่อประปาเข้าชุมชนเอง
- การแก้ปัญหาในระดับจังหวัดในภูเก็ต มีสมาชิกเข้าร่วมเสนอปัญหาร่วมกับเครือข่ายฯ ชาวเลราวร้อยละ 500 – 1,000 คน
- การแก้ไขปัญหาระดับนโยบายกับเครือข่ายผู้ประสบภัยสึนามิ จนมีนโยบายเรื่องการออกบัตรประชาชนสำหรับชาวเลในอันดามัน

ในช่วงที่มีการพัฒนากิจกรรมและเริ่มมีทิศทางไปในทางที่ดีได้เกิดปัญหาใหญ่ของชุมชนขึ้นมา คือ เอกชนได้มีการฟ้องร้องชาวเลราวไวย์ 2 รายในคดีแพ่งเมื่อปี พ.ศ. 2552 สำหรับชาวเลถือเป็นปัญหาที่รุนแรงมาก เพราะส่วนหนึ่งมาจากการไม่รู้หนังสือ และไม่คุ้นเคยกับการติดต่อราชการและหน่วยงาน ในเบื้องต้นทีมปฏิบัติการพื้นที่ได้มีการประสานทีมกฎหมายที่ช่วยเหลือคดีความชาวบ้านในพื้นที่อยู่แล้วเข้ามาช่วยเหลือชาวเลราวไวย์ นอกจากนี้ได้ประสานช่องทางเพิ่มเติมโดยจัดทีมไปร้องเรียนองค์กรต่างๆ โดยหน่วยงานต่างๆ มีการมาดูสภาพปัญหาพื้นที่จริงและมีข้อคิดเห็นมาโดยตลอด เช่น

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้มีมติเพิกถอนเอกสารสิทธิของเอกชนโดยกรมที่ดิน และ สนง. ที่ดินในพื้นที่แต่ถึงปัจจุบันไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด
- ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีมติยุติการตรวจสอบกรณีราวไวย์เนื่องจากเรื่องอยู่ในชั้นศาล
- รัฐบาลและกระทรวงต่างๆ เนื่องจากชุมชนประสบปัญหาเข้าขั้นวิกฤติ มีการฟ้องร้องชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง จึงได้ยื่นเรื่องต่อรัฐบาลเนื่องจากอยู่ในเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง สามารถผลักดันจนเกิด มติ ครม. 2 มิ.ย. 53 โดยกระทรวงวัฒนธรรม
- หน่วยงานราชการ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมศิลปากร เกิดความร่วมมือผ่านกลไกคณะกรรมการและอนุกรรมการฯ ที่รัฐบาลแต่งตั้งขึ้นแก้ปัญหาที่ดินและชาวเลมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงที่ปรึกษาชุมชนและเครือข่ายฯ สามารถประสานงานถึงหัวหน้าส่วนราชการบางหน่วยได้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ชาวบ้าน

การเรียนรู้ของชาวเลราวไวย์เกิดจากการเข้าร่วมเรียนรู้เวทีต่างๆ และการเข้าร่วมการเคลื่อนไหวโดยตรงของชาวบ้าน ในส่วนของการเสริมการเรียนรู้จากบุคคลต่างๆเป็นระยะนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัญหา อาทิ

- การรวมกลุ่มและการแก้ปัญหาพื้นฐาน จะเป็นการดำเนินการโดยทีมปฏิบัติการไปกระตุ้นและนำไปเรียนรู้พื้นที่อื่นๆ ในเครือข่ายฯ เช่น การออมทรัพย์ การทำบัตรประชาชน โดยมีการสื่อสารกับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายฯ
- การแก้ปัญหาทางคดี ในช่วงเริ่มต้นจะเชิญผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมายซึ่งใน มาแนะนำกระบวนการ ขั้นตอน และการค้นหาหลักฐาน ซึ่งในช่วงหลังสิ้นนามิจะมีทีมอาสาสมัครด้านกฎหมาย แต่ปัจจุบันมูลนิธิชุมชนไทได้มีนักกฎหมายเองและได้มีที่ปรึกษาจากสถาบันการศึกษาให้คำแนะนำ รวมถึงการวางแผนทางการต่อสู้คดี

- การประสานเพื่อให้ข้อมูลปัญหาถึงรัฐบาล และหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยมีทีมที่ปรึกษาของเครือข่ายฯ ระดับพื้นที่ และที่ปรึกษาระดับปัญหารวมของประเทศติดตามและให้ความเห็นสมควร รวมถึงการหาช่องทางให้แกนนำชุมชนชาวเลสามารถเข้าไปเป็นคณะกรรมการแก้ปัญหาตนเองในระดับชาติได้

กระบวนการต่อสู้ที่ทำให้สังคมที่อยู่รอบข้างเข้ามาเป็นพวกเราแล้วเกิดแรงใหม่ในสังคม

“หลังการเปลี่ยนแปลงจากคนไม่มีอำนาจไปสู่การที่ทำให้ชาวเลบ้านราไว้อยู่ได้ (เป็นอย่างไร มีองค์ประกอบอย่างไร)”

ชาวเลบ้านราไว้ รวมถึงชุมชนชาวเลทั่วไปในอันดามันไม่ได้มีความแตกต่างในเรื่องของการมีอคติจากสังคมรอบข้างซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในสังคมแถบนี้ที่ถือว่าชาวเลเป็นกลุ่มคนชั้นล่าง แต่ไม่ร้ายแรงเท่ากับการที่ตัวตนของชาวเลกลับยอมรับการดำรงอยู่ท่ามกลางความมีอคติเหล่านั้นมาอย่างยาวนาน ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิชาวเลในชุมชนต่างๆจะรวมกลุ่มอยู่เฉพาะกลุ่มของตนเอง มีการติดต่อกับคนนอกทั่วไปบ้างในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ การดำรงอยู่ได้ในลักษณะดังกล่าวเนื่องจากชาวเลจะมีภาษา ประเพณี และพิธีกรรมเฉพาะเป็นของตนเอง แต่ภายหลังเหตุการณ์สึนามิชาวเลเริ่มมีการรู้จักมากขึ้นจากสื่อที่ชี้ให้เห็นการช่วยเหลือคนทั่วไปที่ประสบเหตุการณ์สึนามิด้วยกัน และการที่ชาวเลเสียชีวิตน้อยมากทั้งๆที่อยู่ใกล้ทะเลมากที่สุด

แต่ในอีกมุมหนึ่งเช่นกันที่เป็นสิ่งที่ทำให้คนทั่วไปรู้จักชาวเลมากยิ่งขึ้นเนื่องมาจากหลังเหตุการณ์สึนามิ คือ ปัญหาที่รุนแรงพวกเขามากขึ้น เช่น ชุมชนไม่สามารถเข้าไปสร้างบ้านในที่ดินเดิมได้เนื่องจากบางพื้นที่ถูกเอกชนกันแนวพื้นที่ห้ามสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ บางพื้นที่ถูกหน่วยงานของรัฐในพื้นที่อ้างเป็นพื้นที่สาธารณะห้ามเข้าไปสร้างที่อยู่อาศัยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น เพราะเขาต้องไปร้องเรียนกับหน่วยงานรัฐส่วนกลาง บ้างก็ถูกฟ้องต้องขึ้นศาล จึงเริ่มทำให้คนในสังคมเริ่มรู้จักคนตัวเล็กตัวน้อยเหล่านี้

สำหรับชุมชนชาวเลบ้านราไว้ ดูเสมือนว่าจะมีความปลอดภัยและได้รับการช่วยเหลืออย่างดีทั้งจากภาครัฐและเอกชน บ้านเรือนไม่ได้พังเสียหายมีแต่ของใช้และเครื่องมือประกอบอาชีพเท่านั้นที่ต้องสูญเสียไปกับเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิแต่ก็ได้รับกลับคืนมาในเวลาที่รวดเร็ว หากแต่ปัญหาที่คุกรุ่นมาตั้งแต่ก่อนหน้านั้นดูเหมือนจะรุนแรงหลายเท่ากว่าเหตุการณ์ภัยพิบัติในครั้งนั้น คือปัญหาเรื่องที่ดินที่อยู่

อาศัย ที่ประกอบอาชีพ และพื้นที่ประกอบพิธีกรรม เริ่มจากเบื้องต้นมีการบอกกล่าวให้ชาวเลบ้านราไวย์ ไปทำสัญญาเช่าที่ดินกับเอกชนที่อ้างสิทธิ์ (ก่อนหน้าเหตุการณ์ภัยพิบัติฯ ก็มีบ้างแต่ชาวเลก็เมินเฉย) ต่อมาก็มีการขยายผลการจรรยาบรรณพิเศษทำให้บางส่วนอาจจะต้องรื้อบ้านที่เริ่มมีการต่อสู้แก้ปัญหา หลังจากนั้นก็จะเป็นการฟ้องขับไล่ซึ่งได้ต่อสู้มากกว่า 10 ปี และในปัจจุบันที่ชาวเลบ้านราไวย์ถูกรุกไล่ให้ออกจากพื้นที่ประกอบพิธีกรรมและพื้นที่ประกอบอาชีพซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกับที่งานวิจัยชิ้นนี้ใกล้แล้วเสร็จ

การเปลี่ยนแปลงชาวเลราไวย์ให้มีพลังในการต่อสู้และอยู่ได้ ?

ตามที่ได้เกริ่นในเบื้องต้นถึงสถานะของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลทั้งหมดซึ่งภายหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ ได้ลุกขึ้นมาปกป้องสิทธิของตนเองจนกระทั่งสังคมทั่วไปให้การยอมรับ และมีภาคีร่วมแก้ไขปัญหาที่มากขึ้นนั้นได้มีกระบวนการเช่นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันกันอยู่พอสมควร ขึ้นอยู่กับปัจจัยของพื้นที่หน่วยงานในท้องถิ่น กลุ่ม/คณะกรรมการของชุมชน ซึ่งกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างชาวเลบ้านราไวย์ พี่เลี้ยงในพื้นที่ และภาคีต่างๆ ที่ได้พัฒนากระบวนการมาต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

1. ช่องทางการแก้ปัญหา กรณีการขยายผลจรรยาบรรณหน้าชุมชนเมื่อเกิดปัญหาชาวเลราไวย์ได้รู้จักกับนักพัฒนาชุมชนของรัฐและนักพัฒนาอิสระอยู่ก่อนแล้วซึ่งสามารถนำมาสู่การประสานงานกับทีมทำงานจนเกิดการร้องเรียนกับคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินพื้นที่ประสบภัยสึนามิ ชุด พล.อ.สุรินทร์ พิกุลทอง จนนำไปสู่การแก้ปัญหาได้
2. การแก้ปัญหาต้องมีข้อมูลอยู่ในมือเพื่อการเสนอแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งชุดของพี่เลี้ยงส่วนของมูลนิธิชุมชนไทได้เข้าไปมีส่วนในช่วงของการแก้ไขการขยายผลจรรยาบรรณได้ร่วมกันทำข้อมูลกับชาวเลราไวย์ว่าชาวบ้านมีผลกระทบที่หลัง ผู้เดือดร้อนกี่ราย ขยับขยายได้หรือไม่ และมีข้อเสนออย่างไร ซึ่งได้เน้นย้ำแกนนำ/คณะกรรมการของชุมชนจนตระหนักและยึดถือเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาอื่นๆ ในเวลาต่อมา เช่น การทำบัตรประชาชน (ปัจจุบันชาวเลราไวย์มีบัตรฯ ครบ 100%) การแก้หนี้ในระบบ การทำประปาในชุมชน เป็นต้น
3. การแก้ปัญหาต้องมีเพื่อน ในการแก้ปัญหาในระยะแรกๆ ภายหลังการแก้ปัญหาคารขยายผลการจรรยาบรรณแล้วเสร็จตัวแทนชาวเลราไวย์ได้เริ่มมีการออกไปร่วมเวทีต่างๆ ซึ่งในขณะนั้นจะเป็นงานที่ดำเนินการโดยผู้ประสบภัยฯในพื้นที่อันดามันร่วมกับองค์กรภาคีต่างๆ ซึ่งต่อมาในได้มีการตั้งเครือข่ายผู้ประสบภัยสึนามิ เครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต เครือข่ายชุมชนเพื่อการ

ปฏิรูปสังคมและการเมือง และขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม ซึ่งชุมชนชาวเลราไวท์ก็ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวภาคประชาชนดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

4. การแก้ปัญหาจะต้องมีทุน ถือเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างหนักแต่ก็สามารถพัฒนาการมาได้เป็นระยะ เนื่องจากชาวเลไม่ได้มีวิธีการสะสมมาตั้งแต่ต้นการมารวมกลุ่มเพื่อการออมถือเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่ายในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาล้มลุกคลุกคลานเป็นระยะแต่เปลี่ยนวิธีการมาเรื่อยๆ เช่น การออมเป็นกลุ่ม การออมเป็นโซน การออมจุดเดียวทั้งชุมชน ซึ่งปัจจุบันสามารถพัฒนาถึงการออมเป็นกองทุนอุทธรณ์คดีได้
5. การแก้ปัญหาจะต้องมีคน ในการแก้ปัญหาต่างๆที่ผ่านมารวมถึงการต้องร่วมกับขบวนการเครือข่ายต่างๆ ในการเรียกร้องเพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันชุมชนชาวเลบ้านราไวท์สามารถมีกำลังคนเข้าร่วมได้ในปริมาณตามสมควรต่อเหตุการณ์ เช่น กรณีที่รัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มาตรวจราชการพื้นที่อันดามัน ชาวเลบ้านราไวท์สามารถเข้าร่วมในการเรียกร้องดังกล่าวได้กว่า 1,000 คน ในเวลา 2 วัน 1 คืน
6. การแก้ปัญหาจะต้องมีความรู้ คณะทำงานของชาวเลบ้านราไวท์จะมีการแบ่งกันออกไปเป็นชุดๆ เช่น ชุดการแก้ปัญหาที่ดิน ชุดแก้ปัญหาที่ประกอบอาชีพ ชุดกองทุน/ออมทรัพย์ ชุดวัฒนธรรม และอื่นๆ ตามความเร่งด่วน ฉะนั้นแต่ละชุดจะต้องมีความรู้และข้อมูลปัจจุบันเพื่อแลกเปลี่ยนกันและทดแทนคนกันได้ตลอดเวลา
7. มีการพัฒนาคนรุ่นใหม่ ในกระบวนการทำงานแก้ปัญหาที่ผ่านมามีคนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นระยะ ซึ่งคณะทำงานชุดเก่าๆ จะจัดสรรตามความถนัดของแต่ละคนและให้ช่วยงานจริง อย่างเช่นในโครงการวิจัยชิ้นนี้จะเห็นอาสาสมัครช่วยในการเก็บข้อมูลแต่ละด้าน โดยมีหัวหน้าทีมดูแลและสรุปข้อมูลร่วมกัน

จากกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างชาวเลบ้านราไวท์กับพีเลียงและองค์กรภาคีต่างๆ ที่จะมีบทบาทต่างๆ ในเวลาและสถานการณ์ที่ต่างกัน ทำให้ชาวเลราไวท์เกิดความมั่นใจในการเรียกร้องสิทธิและความถูกต้องในที่ดินหน้าหาดราไวท์ที่มั่นใจว่าเป็นที่ดินสาธารณะ ในขณะที่ภาคีภาคสื่อสารมวลชนก็ถือเป็นภาคีหนึ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวเลบ้านราไวท์เช่นเดียวกันที่ได้แทรกอยู่ในหลายมิติของกระบวนการที่กล่าวมาข้างต้น ฉะนั้น “พลังการเปลี่ยนแปลงจากคนไม่มีอำนาจไปสู่การที่ทำให้ชาวเลบ้านราไวท์สู้อยู่ได้” จะอยู่บนฐานของกระบวนการเพิ่มแนวคิดและได้ปฏิบัติจริงโดยชาวเลเอง

ช่วงของการทำวิจัย พี่เลี้ยงทำอะไร อย่างไร ผลเป็นอย่างไร

ในช่วงกระบวนการทำงานวิจัยนี้ **เบื้องต้น** บทบาทของพี่เลี้ยงได้เข้าไปประชุมทำความเข้าใจ เรื่องโครงการวิจัยที่ชุมชนกับชาวชุมชนทั้งหมดถึงเหตุผลที่ต้องลุกขึ้นมาทำเอง การจัดทีมทำงาน และการแบ่งหน้าที่ และการบริหารงบวิจัย เพื่อความเข้าใจร่วมกันระหว่างชาวชุมชนและทีมที่ทำวิจัย เนื่องจากที่ผ่านมาแกนนำหรือทีมวิจัยดังกล่าวได้มีการสืบค้นประวัติศาสตร์ตนเองอยู่แล้วแต่ยังขาดการบันทึกที่เป็นรูปแบบ การทำความเข้าใจกับชาวบ้านเพื่อการขอข้อมูลประกอบการบันทึกและทำวิจัยจึงจำเป็น เนื่องจากพื้นที่เราไวยาญมีปัญหาด้านคดีอยู่ ดังนั้นการค้นหาข้อมูลหรือการบันทึกข้อมูลต่างๆ ต้องมีความเข้าใจกันก่อน **ต่อมา** ได้ประชุมเฉพาะทีมวิจัยพร้อมกับผู้ที่จะช่วยเรียบเรียงข้อมูลวิจัยเป็นระบบเพื่อการประสานงานและติดตามความคืบหน้า รวมถึง *การกำหนดประเด็นและคำถามวิจัย* ตามกรอบงานวิจัย คือ “กระบวนการสืบค้นข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลบ้านวาไวยาญ ควรเป็นอย่างไร?” ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวเพื่อเน้นย้ำความสำคัญที่ทีมวิจัยชุมชนต้องทำวิจัยขึ้นนี้เพื่อแก้ปัญหาตนเอง **ปัจจุบัน** เป็นการติดตามความคืบหน้าและช่วยดูข้อมูลที่ทีมวิจัยจัดเก็บได้รวมถึงการช่วยออกแบบการตั้งคำถาม และเป็นผู้เรียบเรียงข้อมูล

5. ข้อจำกัดในการวิจัยและการปรับวิธีการวิจัย

ในการทำวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อยืนยันสิทธิความเป็นชุมชนดั้งเดิมอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ดินชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลวาไวยาญขึ้นนี้ทีมวิจัยพบข้อจำกัดบางประการ ดังนี้

1. การสืบค้นประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเป็นประเด็นที่ค่อนข้างยาก ทั้งนี้เนื่องจากชาวเลไม่มีการบันทึกเป็นภาษาเขียน จะใช้การบอกเล่าต่อกันมา นอกจากนี้การเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุในชุมชนส่วนมากยังใช้ภาษาพูดของตนเองเป็นภาษาอุรอุลลาไวยาญและมอแกน ทีมวิจัยต้องใช้อาสาสมัครในพื้นที่ช่วยแปลความหมายต่างๆ

2. การรวมทีมวิจัยเพื่อทำงานร่วมกันค่อนข้างจำกัด เนื่องจากทีมวิจัยโดยส่วนมากมีอาชีพประมงเวลาในการออกทะเลจะไม่ค่อยตรงกัน รวมถึงการต้องทำเครื่องมือประมงของตนเอง (ไซ) การดูแลซ่อมเรือ ทำให้หาเวลาในการรวมทีมค่อนข้างยาก การเก็บข้อมูลได้เต็มที่ช่วงมรสุมในทะเลมีคลื่นลมแรง

3. การต้องระมัดระวังเรื่องข้อมูลพื้นที่สูญหายไปตกถึงมือเอกชน เนื่องจากในช่วงการทำวิจัย เอกชนได้รุกชาวเลราไว้อย่างพยายามหาข้อมูลเพื่อฟ้องร้องคดีเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นต้องมีปรับเปลี่ยน การเก็บข้อมูล การประชุมชาวบ้านและการสัมภาษณ์ชาวบ้านทั้งรายบุคคล สัมภาษณ์กลุ่ม โดยส่วนหนึ่ง ได้ใช้จุดแข็งคือการสื่อสารด้วยภาษาพูดของตนเอง การย้ายพื้นที่นัดสัมภาษณ์ตามบ้านแกนน่าหลังต่างๆ หมุนเวียนกัน

4. การที่ทีมวิจัยหลายคนถูกฟ้องคดีแล้วต้องขึ้นศาลบ่อย รวมถึงทีมวิจัยต้องเป็นพยานให้กับ ชาวบ้านในคดีอื่นด้วยทำให้งานวิจัยต้องชะงักเป็นบางช่วง และจากการรุกรานของเอกชนในการพยายามปิด ทางเข้าออกทางไปประกอบพิธีกรรมและพื้นที่ทางไปลงเรือเพื่อออกทะเล ทำให้ต้องมีการออกไปร้องเรียน กับหน่วยงานต่างๆ และเฝ้าระวังพื้นที่กว่า 1 เดือน

5. การสืบค้นและการยืนยันการมีตัวตนของชาวเล จากการสืบค้นประวัติความเป็นมาจากเอกสาร หลักฐานถึงความเป็นชาวเลโดยรวม และชาวเลราไว้อยู่ ข้อมูลที่มาของชาวเลยังไม่ตรงกันทีเดียวนัก แต่ที่ ตรงกันคือความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่มีอยู่จริงและมีประวัติศาสตร์มายาวนาน รวมถึงการที่ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมีแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มซึ่งมีที่มาที่แตกต่างกันอยู่แล้ว สำหรับพื้นที่ชุมชนชาวเลราไว้อยู่ จะมีชาวเล 2 กลุ่ม คือ อูรัคลาไว้กับมอแกน

บทที่ 3

ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน

1. ความเป็นตัวตนของชาวเลและประวัติศาสตร์ความเป็นมา (จากการศึกษาเอกสาร)

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล : คือใคร มาจากไหน

ทีมวิจัยได้พยายามเรียนรู้ความเป็นมาของตนเองตลอดในช่วงงานวิจัยชิ้นนี้ รวมถึงก่อนและหลังงานวิจัยได้มีการตั้งวงพูดคุยอย่างต่อเนื่อง ความน่าสนใจอยู่ที่พื้นฐานที่ชาวเลบ้านราไวย์รับรู้มาจากการบอกเล่าซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกับงานศึกษาหลายๆชิ้นแต่ถือเป็นคุณูปการต่องานวิจัยนี้ การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่มีผู้สนใจศึกษาอยู่หลายท่าน ทั้งในส่วนที่สนใจประวัติศาสตร์ความเป็นมา การศึกษาอัตลักษณ์ (ความเป็นตัวตน) ของชาวเล รวมถึงการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ซึ่งทีมวิจัยได้พยายามเรียนรู้จากงานของหลายๆ ท่านเพื่อศึกษาความเป็นมาของตนเอง ดังนี้

ที่มาของความเป็นชาวเลในราชบัญญัติสถาน (2512 อ้างถึงใน โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี, 2526 ; 2) มีกล่าวไว้ว่า ชาวเลเป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมของชาติมลายูที่ยังเหลืออยู่โดยไม่ได้กลายเป็นพวกมลายูชนพวกนี้อพยพมาอยู่ในแหลมมลายูในสมัยศึกดาบรพรพ์ ก่อนที่ชาวมลายูจะเข้ามาอาศัยอยู่ ชาวมลายู เรียกชาวเลว่า “โอรังละอูต” (Orang - Laut) แปลว่า คนทะเล (โอรัง – คน, ละอูต- ทะเล) เชื่อว่าชาวเลเข้าไปอาศัยอยู่พร้อมๆ กับชนอีกพวกหนึ่งคือ โอรังบุกิต (Orang Bukit) แปลว่า คนเขา (โอรัง – คน , บุกิต– เขา) ชาวมลายู เรียกชาวเลว่า “ฉลาก” ไทยเพี้ยนมาเป็นกลาง ชาวอังกฤษ เรียกชาวเลว่า “Sea Gypsy (Gipsy)” แปลว่า ยิปซีทะเล บางทีก็เรียกทับศัพท์ว่า “Chaonam” (ชาวน้ำ) สันนิษฐานว่าสมัยที่อังกฤษเข้ามาค้าขายและแสวงหาอาณานิคมในดินแดนแถบเอเชียอาคเนย์นี้ เห็นชาวเลอพยพเร่ร่อนทำมาหากินไม่เป็นหลักแหล่ง ไม่มีถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองแน่นอนคล้ายกับพวกยิปซี (Gypsy) ที่อพยพเร่ร่อนอยู่ในทวีปยุโรป ส่วนชาวเลอพยพเคลื่อนย้ายเร่ร่อนอยู่ในทะเลอาศัยอยู่ตามเกาะจึงเรียกว่า “Sea Gypsy”

ประเทือง เครือหงส์ (2524 อ้างถึงใน โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี, 2526 ; 3) ได้ให้ความสนใจในทางด้านร่างกายลักษณะ ได้กล่าวถึงชาวเลว่า มีลักษณะคล้ายชาวมองโกล แต่ไม่เด่นนัก สูงราวคนไทย ผิวกร้านดำและเป็นโรคผิวหนังกันมาก เมื่อพิจารณารูปร่างลักษณะและหน้าตาของชาวเลจะเห็นได้ชัดเจนว่า มีลักษณะทางร่างกายคล้ายกับชาวมลายูมาก ผู้ชายผิวค่อนข้างคล้ำ หน้าอก

กว้างจากการสังเกตและศึกษาเกี่ยวกับเชื้อชาติของมนุษย์ โดยอาศัยหลักการพิจารณาลักษณะรูปร่างทางชีวภาพของมนุษย์ ได้แก่สีของผิวหนัง ลักษณะของผมและขน ลักษณะสีของดวงตา ส่วนสูง ขนาดรูปร่าง และลักษณะโดยทั่วไป หน้าผาก จมูก ริมฝีปาก ฟันและคาง ฯลฯ พอจะสรุปได้ว่า ชาวเลเป็นพวกเชื้อชาติมองโกลอยด์ (Mongoloid) เช่นเดียวกับพวกอินเดียนแดง จีน พม่า ไทย มลายู อินโดนีเซีย และนิวกินี ฯลฯ

David W. Hogan(1972 อ้างถึงใน เมธิรา ไกรนที, 2552: 79)ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชาวเลว่าเป็นเผ่าพันธุ์ที่ปรากฏขึ้นมาในราว ๆ ศตวรรษที่ 17 (พุทธศตวรรษ ที่ 23) มีชื่อเรียกว่า “Orang Selatar” (ชนผู้อาศัยอยู่ตามช่องแคบ) เป็นพวกเดียวกันกับพวกมอเก็น (Morken) ในปัจจุบัน เป็นชนเผ่าเร่ร่อน (nomads) อยู่ในทะเลตามเกาะต่างๆ ไม่มีรัฐบาล ชอบท่องเที่ยวเป็นโจรสลัด ต่อมากลุ่มคนพวกนี้ได้ตกเป็นเครื่องมือของกษัตริย์โปรเมศวร ซึ่งถือกันว่าเป็นกษัตริย์องค์แรกของมะละกา โดยที่พวกชาวเลจะต้องเข้าร่วมกลุ่มกันเป็นโจรสลัดปล้นเรือในทะเล ทรัพย์สินที่ได้มาก็แบ่งให้กับกษัตริย์โปรเมศวร ความดีความชอบที่พวกชาวเลได้รับก็คือ ได้รับการยกฐานะให้เป็นตระกูลที่ได้รับการยอมรับในสังคมชั้นสูงของมะละกาในขณะนั้น

ประทีป ชุมพล(2524 อ้างถึงใน โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี,2526; 4) ได้อธิบายถึงเผ่าพันธุ์ชาวเลทางชาติพันธุ์วิทยา (Ethnography) ว่าชาวเลจัดเข้าอยู่ในกลุ่มชนพวกเมลานีเซียน (Mela-nesian) ซึ่งมีถิ่นฐานอยู่แถบหมู่เกาะทะเลใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิกหรือหมู่เกาะเมลานีเซียน (เกาะของคนผิวดำ) ต่อมาได้โยกย้ายถิ่นฐานกระจายไปในหมู่เกาะทะเลใต้ พวกนี้มีรูปร่างลักษณะตัวค่อนข้างเล็ก ผิวดำ ตาดำ ผมหยิกหยอยเป็นกระจุก มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่ปัจจุบันมักจะถูกกลืนจากประเทศที่ตนอาศัยอยู่

ประพันธ์ เรืองณรงค์ (2517 อ้างถึงใน โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี, 2526 ; 4) ได้ทำการศึกษาชาวเล (ชวน้ำ) ที่อยู่อาศัยในประเทศไทย โดยได้แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ 3 พวก คือ

1. พวกมะละกา (Malacca)สันนิษฐานว่าพวกนี้เดิมอาศัยอยู่แถบช่องแคบมะละกา
2. พวกลิงคา (Lingga) สันนิษฐานว่าพวกนี้เดิมอาศัยอยู่แถบหมู่เกาะลิงคา

3. พวกมาซิงหรือพวกสิงห์ พวกนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่แถบเมืองมะริด ทวาย และเกาะต่าง ๆ ในเขตประเทศสหภาพพม่า ปัจจุบันมีพวกนี้บางกลุ่มยังเร่ร่อนอาศัยเร่เป็นบ้านอยู่ส่วนมากยังใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม (Primitive) พวกนี้อยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนน้อยในแถบจังหวัดภูเก็ต พังงา และ ระนอง ไม่สามารถสำรวจจำนวนที่แน่นอนได้ แต่ชาวเลที่อาศัยอยู่ในแถบจังหวัดสตูล กระบี่ พังงา และภูเก็ตในปัจจุบันเป็นชาวเลผสมเกือบทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง พวกมะละกากับพวกลิงคา และผสมกับพวกมาซิงอยู่บ้าง บางส่วนได้แต่งงานกับคนพื้นเมือง บ้างก็มานับถือศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลามและในปัจจุบันมีศาสนาคริสต์เข้าไปเผยแพร่ในกลุ่มพวกนี้อยู่บ้างเช่นกัน

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในภูเก็ต : จากวิถีเร่ร่อนเข้าสู่วิถีตั้งถิ่นฐานชุมชน

บทความของ Engelhardt และ Roger (1997 อ้างถึงใน เมธิตา ไกรนที, 2552: 62) เป็นงานวิชาการเพียงชิ้นเดียวที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวเลบริเวณชายฝั่งอันดามัน บทความนี้กล่าวถึงผลงานของโครงการภูเก็ตซึ่งศึกษาวิถีการปรับตัว และวิวัฒนาการของชุมชนชาวเล โดยใช้หลักฐานทางโบราณคดีจากแหล่งที่ขุดค้นแสดงให้เห็นว่ามีการจัดรูปทางเศรษฐกิจสังคมอยู่ 4 ระดับ คือ 1) จากที่พักชั่วคราว คือเริ่มมีการพักอาศัยเป็นครั้งคราว มาสู่ 2) ที่ปักหลักพักอาศัยเป็นระยะเวลานานขึ้น แต่ไม่ถาวรทีเดียว เป็นการที่ยั่งยืนและสภาพพื้นที่สามารถจะรองรับได้ 3) ที่ปักหลักถาวรแหล่งนั้นไม่สามารถจะรองรับได้อีก แหล่งเกิดความเสื่อมโทรมและสุดท้ายผู้คนก็โยกย้ายออกไป ซึ่งแหล่งนี้อาจจะมีการใช้ใหม่อีกในเวลาต่อมา การวิจัยเพิ่มเติมจากแหล่งเดิม ๆ และแหล่งใหม่ ทำให้เข้าใจถึงความซับซ้อนของแต่ละระดับ การขุดค้นแหล่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ามีพื้นที่มากมายที่ชาวเลใช้ประโยชน์และการมีพื้นที่หรือแหล่งใช้ประโยชน์มากมายนี้เป็นเหมือนเครือข่ายหรือเหมือนโครงข่ายความปลอดภัยของชุมชนเองที่จะมีพื้นที่เพื่อการพักอาศัย การทำมาหากิน และการพัฒนาการเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น ถาวรขึ้นในระยะต่อมา

ประเทือง เครือหงษ์ (2524 อ้างถึงใน โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี, 2526 ; 6) กล่าวถึงกลุ่มที่ชาวเลที่หาดราไวย์ว่า มีอยู่ 2 พวก คือ

1. พวกไทยใหม่ เป็นพวกที่เชื่อว่าบรรพบุรุษของตนอพยพมาจากหมู่เกาะแถบประเทศมาเลเซีย แล้วแยกย้ายกันขึ้นอยู่อาศัยตามเกาะต่าง ๆ คือ ที่เกาะเฮ เกาะบอน แหลมกา ย้ายมาอยู่ที่หาดราไวย์สมัยรุ่นปู่ เชื่อว่าพวกนี้มาอาศัยอยู่ที่หาดราไวย์ ประมาณ 100 กว่าปี มาแล้ว อพยพมาตอนแรกๆ มีอยู่ประมาณ 40 ครัวเรือน ตามความเป็นมาจัดได้ว่ากลุ่มนี้มาอยู่อาศัยบริเวณหาดราไวย์เป็นกลุ่มแรก

2. พวกสิงห์ เล่าว่าบรรพบุรุษดั้งเดิมของเขาอาศัยอยู่บริเวณหมู่เกาะประเทศสหภาพพม่า อันได้แก่บริเวณเกาะพรัตน์ เกาะสอง อพยพมาอยู่ที่หาดราไวย์ ประมาณ 40 กว่าปีมาแล้ว โดยได้เดินทางผ่านเกาะปากจก มหาศักดิ์ (เขตจังหวัดพังงา) ตอนที่ขึ้นมาอยู่ที่หาดราไวย์ครั้งแรกมีจำนวนสมาชิกอยู่ประมาณ 10 กว่าครัวเรือน (ครอบครัวละ 6 - 7 คน) อพยพมากับเรือที่ทำด้วยไม้ระกำมีหลังคาเรือ เรียกว่า “แซง” ทำมาจากใบเตย ชาวเลพวกอื่น ๆ เรียกพวกชาวสิงห์ว่า “พวกเรืองาม” กล่าวคือ ลักษณะของเรือที่สร้างขึ้นมามีส่วนหัวและส่วนหางเป็น 2 แฉก เดิมพวกสิงห์ใช้เรือเหล่านี้เป็นที่อยู่อาศัย ใช้ชีวิตอยู่บนเรือโดยตลอด ตั้งแต่เกิดจนตาย เรือลำหนึ่ง ๆ จะใช้อยู่อาศัยกันเฉพาะครอบครัวซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก พอถึงตอนที่ลูก ๆ โตเป็นหนุ่มเป็นสาวเกิดไปรักใคร่ชอบพอกับหนุ่มสาวของเรือลำไหนเข้าถึงขั้นไปสู่ขอมาก็ินอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา ก็ต้องสร้างเรือเป็นของตนเองต่างหากอีกลำหนึ่ง พวกนี้จะเที่ยวเร่ร่อนหาปลาอยู่ในทะเล เมื่อเจอเมรสุมก็ต้องหลบตามเกาะต่าง ๆ พวกนี้จะใช้กระบอกไม้ไผ่ 2-3 กระบอกสำหรับใช้น้ำจืดซึ่งจะต้องขึ้นหาดตามเกาะต่าง ๆ

ชาวเลเรียกหาดราไวย์ว่า “ปาไตราไวย์” (ปาไต – หาด, ราไวย์- เบ็ด) สันนิษฐานว่า เดิมบริเวณนี้มีการตกเบ็ด หากุ้ง หาปลากันมาก ปัจจุบันคนพื้นเมืองยังเรียกเบ็ดตกปลาชนิดหนึ่งว่า “เบ็ดราไวย์”

2. ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและการดำรงอยู่ของชาวเลราไวย์จากการสืบค้นในพื้นที่ (การสัมภาษณ์ทั้งรายบุคคลและสัมภาษณ์กลุ่ม)

การเข้ามาอยู่ในพื้นที่ราไวย์

ชาวเลชุมชนบ้านราไวย์มีบรรพบุรุษร่วมกันกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศไทยที่ตั้งรกรากอยู่ในแถบทะเลอันดามัน จากคำบอกเล่าพบว่าบรรพบุรุษเดินทางมาจากตอนใต้ของคาบสมุทรมลายู ซึ่งปัจจุบันเป็นดินแดนของอินโดนีเซียและมาเลเซีย เดินทางโดยเรือมาเรื่อยๆ เมื่อเห็นผืนดินก็ลงตั้งถิ่นฐานที่นั่นในแถบอันดามันที่ชาวเลอาศัยในปัจจุบัน ส่วนชาวชุมชนชาวเลบ้านราไวย์กระจายอยู่อาศัยตามเกาะบอน เกาะเฮ แหลมกาใหญ่และหาดราไวย์ แต่เมื่อมีการระบาดของไข้ทรพิษ ชาวเลที่เกาะบอน เกาะเฮได้โยกย้ายเข้ามาอยู่หาดราไวย์และตั้งบ้านเรือนถาวรอยู่ที่นั่นนับเป็นเวลากว่า 300 ปีมาแล้ว

เหตุที่ชาวเลไม่ได้มีหลักฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินเพราะคิดเพียงแต่ว่า เป็นพื้นที่ที่สามารถอยู่ได้ แนวคิดของชาวเลมองว่ามนุษย์สามารถอยู่ที่ใดก็ได้ ประกอบกับไม่ทราบข่าวสารของทางบ้านเมือง ในยุคแรกชาวเลไม่สามารถเขียน อ่านหนังสือไทยได้ แม้จะปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนอาหาร แต่ชาวเลก็ยังรู้สึกตัวตัวเองเป็นกลุ่มคนที่ต่ำต้อยกว่าคนเมือง ด้วยความที่คนนอกรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่า ชาวเลชุมชนบ้านราไวย์ประสบกับปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดิน เนื่องจากในเวลาที่ตั้ง

ถิ่นฐานอยู่นั้น มีคนนอกเข้ามาจับจองและเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ชาวชุมชนราไวย์อาศัยอยู่มานาน บางส่วนเข้ามาปลูกมะพร้าว จากนั้นก็อ้างเป็นเจ้าของที่โดยการนำที่ดินไปออกเอกสารสิทธิ์เป็น สค.1 ตั้งแต่ปี ปี พ.ศ. 2498 ทั้งที่ชาวเลราไวย์ที่อยู่มาก่อนต้องกลายเป็นคนเฝ้าสวนมะพร้าวไป ทั้งนี้เนื่องจาก สมัยก่อนเวลาคนนอกหรือคนเมืองเข้ามาในชุมชนชาวเลจะกลัว เวลานั้นคุยกันชาวเลจะนั่งคุกเข่าอยู่ข้างล่าง คนเมืองจะนั่งบนเก้าอี้ เวลากินข้าวก็จะให้คนเมืองกินก่อน ด้วยความเป็นกลุ่มคนที่มองตัวเองต่ำกว่ากลุ่มคนอื่น จึงทำให้ชาวเลถูกเบียดบังสิทธิมาตั้งแต่ในอดีต นโยบายการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินเพิ่งมีเมื่อปี พ.ศ. 2497แต่คุณยายอาบั้ง ทะเลรุ่งโรจน์ อายุ 83 ปี เล่าว่า ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองเกิดขึ้น(ค.ศ. 1941-1945 หรือระหว่างช่วง พ.ศ.2484 - 2489.) บรรพบุรุษก็มาอยู่ที่แถบนี้หลายชั่วคนแล้ว

ลักษณะการใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยและทำมาหากินในพื้นที่ในอดีต (3 ยุค)

การศึกษาวิจัยการตั้งถิ่นฐานและการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่หาดราไวย์ในอดีต ทีมวิจัยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2519, พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2553 เป็นเครื่องมือในการสืบเสาะเรื่องราวซึ่งเป็นการฟื้นความทรงจำของผู้เฒ่าผู้แก่ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปสู่การจัดทำผังตระกูลที่ชัดเจนมากขึ้นด้วย ซึ่งจากการเก็บข้อมูลดังกล่าวได้ตรงกับประวัติศาสตร์ทางเอกสารบางชิ้น และตรงกับเอกสารทางราชการรวมถึงการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้ดำเนินการโดยหน่วยงานต่างๆ ด้วย

ภาพถ่ายทางอากาศประกอบแผ่นที่ 1 ตามแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ (ด้านล่าง 3 รุ่นใน 3 ภาพแรก) จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและโต๊ะหม้อในชุมชน พบว่า การอยู่อาศัยในพื้นที่ช่วงของรุ่นแรกมีการตั้งบ้านเรือนตั้งแต่ ปี พ.ศ.2418 –ปี พ.ศ.2448 ซึ่งมีบ้านที่เป็นหมุดหลักสำคัญคือบ้านของ “โต๊ะหม้อหลี หรือโต๊ะหม้อหลี” อยู่อาศัยที่หน้าหาด รวมถึงบ้านของ “ญาราวไวย์” (ตามภาษาพูดของชาวเลราไวย์) ที่เชื่อกันว่าเป็นบรรพบุรุษในรุ่นแรกๆ ของชาวเลราไวย์ ซึ่งบ้านดั้งเดิมในรุ่นแรกตามแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศจะมีอยู่จำนวน 12 หลัง บุคคลที่ยังจำพื้นที่ดังกล่าวได้ดีและยังมีชีวิตอยู่จะมีนายหวิน หาดทรายทอง ซึ่งในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศบ้านของบรรพบุรุษจะเป็นบ้านนางแม่ะฮะ และนางหยามหิเด็น ซึ่งในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศบ้านของบรรพบุรุษจะเป็นบ้านของนางไห่น

สำหรับหมุดหลักที่สำคัญอีก 4 อย่าง ประกอบด้วย 1) บ่อน้ำใช้ที่มีอยู่ดั้งเดิม (ภาพจุดวงกลม) จำนวน 7 บ่อ ปัจจุบันเหลือใช้จำนวน 2 บ่อ ที่บ้านออกและบ้านบนที่เหลือจะอยู่ในเขตที่เอกชนครอบครอง และถูกถมอีก 1 บ่ออยู่ด้านซ้ายของถนนพิเศษที่ผ่านหน้าชุมชนชาวเลราไวย์ (ซ้ายสุดของแผนที่) 2) ศาลบรรพบุรุษ (บาลี๊ยะ) เป็นศาลที่มีอยู่ตั้งแต่รุ่นก่อตั้งเป็นชุมชน ซึ่งอยู่ริมชายหาดซึ่งเกิดจากความเชื่อที่ว่าศาล

บรรพบุรุษต้องอยู่ใกล้ทะเลเนื่องจากชาวเลหากินกับทะเลเพื่อให้ปกป้องรักษาคนที่ออกไปทำกินในทะเลและคนในหมู่บ้านซึ่งอยู่ติดกับทะเล แต่ละปีจะมีการประกอบพิธีกรรมปีละ 2 ครั้ง เรียกว่า “ปาจ๊ก” (สัมภาษณ์นายหึงม ดำรงเกษตร) ปัจจุบันอยู่ในที่ดินเอกชนอ้างสิทธิเช่นกัน (อยู่ระหว่างเจรจา) 3) สุสานเด็ก จำนวน 2 พื้นที่ ดั้งเดิมการใช้พื้นที่สุสานจะใช้พื้นที่ห่างจากพื้นที่ตั้งของชุมชน “เมื่อก่อนชาวเลกลัวว่า จะมีสัตว์ร้ายมาขุดค้ำหลุมฝังศพ จึงต้องหาที่ฝังไกลหมู่บ้าน แต่พื้นที่สุสานจะมีขนาดใหญ่ จะมีการทำพิธีกรรมแบบชาวเลเพื่อป้องกันสัตว์ร้ายมากัดกินร่างเด็ก” นายหวิน หาดทรายทอง ให้ข้อมูล และ 4) เป็นพื้นที่หาสมุนไพรของหมู่บ้านชาวเลราไวย์ ซึ่งดั้งเดิมจะเป็นป่ารกทึบ อยู่บริเวณด้านบนของหมู่บ้าน

ภาพถ่ายทางอากาศประกอบแผนที่ 2 ได้ดำเนินการเพิ่มเติมตามความเห็นทางคณะอาจารย์และที่ปรึกษา ในเรื่องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อการทำนาหรือเกษตรกรรม ซึ่งจะเห็นว่ามีบ้านเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 22 หลัง จากการศึกษาวิจัย พบว่า จะอยู่ในช่วง ปี พ.ศ.2448-ปี พ.ศ.2478 โดยมีหลักการสืบค้นข้อมูลเรื่องการนับถือไต่ะหมอในหมู่บ้านซึ่งในรุ่นดังกล่าวจะมี “ไต่ะนะ” (หรือ ไต่ะนะ) จะอยู่กลางหมู่บ้านเป็นไต่ะหมอคนต่อมาตามแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ และ “ไต่ะหาด” (ในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเป็น “ไต่ะหาด) อยู่ด้านบนสุดของแผนที่แต่ลักษณะการใช้พื้นที่ยังมีลักษณะเดิม แต่เพิ่มขึ้นมาคือเรื่องพื้นที่เกษตรกรรมของหมู่บ้าน ซึ่งจากการวิจัยสืบค้นได้จากคำบอกเล่า ดังนี้

ประวัติการทำนาข้าว

เมื่อครั้งที่เข้ามาตั้งรกรากที่หาดราไวย์ เดิมพื้นที่แถบนี้เป็นป่ารกชัฏ มีสัตว์ป่าจำนวนมาก ชาวบ้านเล่าว่า บรรพบุรุษมีคาถาเรียกเสือ และคาถาปราบเสือ ชาวเลจึงไม่กลัวที่จะอยู่กับป่ารกชัฏแบบนี้ ช่วงเวลาประกอบอาหารชาวบ้านจะประกอบอาหารเฉพาะช่วงกลางวัน และกินข้าวร่วมกันทั้งชุมชนที่กลางลานหมู่บ้าน พอดตกค่ำช่วงกลางคืนจะไม่มีประกอบอาหารหรือก่อไฟ เนื่องจากกลัวภัยจากสัตว์ป่าที่เห็นแสงไฟแล้วตามเข้ามา การทำมาหากินในยุคแรก ชาวเลยังคงทำประมง ใช้ชีวิตอยู่กับทะเลเป็นส่วนใหญ่ เมื่อได้ของทะเลแล้ว นอกจากทำกิน เหลือก็เอาไปแลกข้าว แลกของที่ชาวเลไม่สามารถผลิตได้กับชาวบ้านที่อยู่ภายนอก ซึ่งแม่เฒ่าแม่แก่จำได้ว่า ไปแลกข้าวกับใครบ้าง เช่น ป่าเขต ป่าดำ ป่าหวง ยายเหนียว ป่าลุย ป่าเพิ่ม เจ้าลี กลุ่มชาวบ้านเหล่านี้ทำนา ทำไร่ ทำสวน แต่อยู่ห่างจากทะเล ไม่มีความรู้เรื่องหากินกับทะเล แม้จะแลกข้าวมาได้ แต่ข้าวไม่พอกินทั้งปี แต่ละบ้านแลกข้าวมาได้กินบ้านใครบ้านมัน นายตีดิน (ไม่มีนามสกุล) และไต่ะหาด ไต่ะหมอของหมู่บ้านจึงมีความคิดว่า ควรปลูกข้าวกินเพื่อให้พอกินทั้งหมู่บ้าน จึงได้แลกเปลี่ยนเอาพันธุ์ข้าวมาปลูก ซึ่งชาวเลมีภูมิปัญญาปลูกข้าวไร่และนาข้าวอยู่แล้ว จึงได้ไปแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าวมาปลูกที่ชุมชน โดยพื้นที่ปลูกข้าวตั้งแต่บนเนินเขาแหลมกาใหญ่ (แหลมกาใหญ่-บุญกะ(บนเขา) ปะโตมุซา(แหลมกาใหญ่) ซึ่งเป็นพื้นที่เนินเขาลาดลงไปเป็นที่ราบลุ่มน้ำชุ่ม (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของชุมชน) เป็นพื้นที่

ปลูกข้าวเลี้ยงคนในชุมชนได้ทั้งปี พันธุ์ข้าวที่ปลูกคือ พันธุ์ข้าวนางป้อม พันธุ์ข้าวกลม พันธุ์ข้าวดอกข่า พันธุ์ข้าวสามเดือนสีแดง ข้าวเหนียวแดง พันธุ์ข้าวเข้มทอง โดยชาวบ้านจะร่วมกันทำนา เหมือนการลงแขก ช่วยกันปลูกทั้งชุมชน รวมพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 20 ไร่ เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็แบ่งปันกัน โดยข้าวในแต่ละปีสามารถแบ่งปันให้กับพี่น้องตามเกาะอื่นๆ เช่น เกาะบอน เกาะเฮได้อีกด้วย โดยพี่น้องที่นั่นก็จะให้หอย ปู ปลา กลับคืนมา

วิธีการปลูกข้าวใช้วิธีการปลูกข้าวแบบข้าวไร่ ชาวบ้านเล่าว่า ใช้กระสอบใบเตยใส่พันธุ์ข้าว (ฮูนี่) เอาพันธุ์ข้าวหยอดลงไปไม่ไผ่ จากนั้นก็ไม่ไผ่ที่ลงไปไผ่ดินเพื่อหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวลงบนดิน ใช้วิธีการเดียวกันทั้งบนพื้นที่เนินเขาและพื้นที่ราบลุ่ม ถ้าเป็นบนเนินเขาแหลมกาใหญ่จะปลูกข้าวในหน้าฝน แต่พื้นที่ราบจะปลูกทั้งปี เรียกว่านาข้าวลุ่ม โดยอาศัยน้ำจืดทำนา ชื่อคลองลาโอน (มีต้นไม้ลาโอนขึ้นอยู่ข้างคลองเต็มไปหมด จึงเรียกคลองลาโอน) เป็นคลองหล่อเลี้ยงคนในชุมชน เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็ใช้แกะเก็บข้าว เหมือนภูมิปัญญาของคนใต้ทั่วไป นอกจากปลูกข้าวแล้ว ชาวเลยังปลูกพืชผักอื่นแซมในนาข้าวด้วย เช่น ปลูกอ้อย ปลูกหัวมันจิว สมุนไพร เพื่อกินใช้ในชุมชน

ฤดูเก็บเกี่ยวข้าว ถ้าข้าวสุกเหลืองก็เก็บเกี่ยว ข้าวจะเกี่ยวพันกับพิธีกรรมของชาวเลเกือบทุกพิธีกรรม ตั้งแต่มีการทำข้าวเมาเป็นพิธีกรรม เดือน 4 เป็นพิธีกรรมไหว้ครู เดือน 5 ทำบุญ “ป้อตัจฉีรัจ” เพื่อทำพิธีกรรมให้แก่ปู่ย่าตายาย เดือน 6 ทำข้าวขมิ้นปลูกเสก เดือน 8 พิธีกรรมข้าวกลางหมู่บ้านเป็นข้าวเจ็ดสี

ภูมิปัญญาในการปลูกได้มาจากบรรพบุรุษของชาวเล ซึ่งมีภูมิปัญญา “การปลูกข้าวมาแต่ดั้งเดิม เรียกว่า ลือกับปาดิ (เกี่ยวข้าว) (ลือกับ-เกี่ยว, เก็บ / ปาดิ – ข้าว) ถ้าปลูกข้าว เรียกว่า ตานำป้อนัท (ตานำ-ปลูก, ป้อนัท – นา หรือตานำปาดิ)” (สัมภาษณ์นางกะแจะหมีเด็น และนางหยายหมีเด็น)

ชีวิตชาวเลและวิถีทำนาเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง

เมื่อ พ.ศ.2484 เกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ถูกกองทัพญี่ปุ่นเข้ามายึดหมู่บ้าน ยึดยุ้งข้าวซึ่งเป็นยุ้งข้าวรวมของชาวบ้าน (ชาวบ้านเก็บรวบรวมข้าวไว้ร่วมกันใครจะกินก็ไปเอามาสิโดยการดำด้วยครกไม้) ชาวบ้านต้องหลบหนีขึ้นไปอยู่บนเขาหรือแหลมกาใหญ่ การปลูกข้าวหยุดลงชั่วคราวระหว่างสงคราม ชีวิตระหว่างสงคราม ชาวเลต้องกินหัวมันแทนข้าว ชูดหัวมันกินผสมกับข้าวที่แอบเอามาระหว่างหนีขึ้นเขา ชาวเลต้องชูดกล้วยต้มกับมะพร้าวเป็นอาหารแจกจ่ายพี่น้อง จะให้เด็กๆ กินก่อน ส่วนผู้ใหญ่กินทีหลัง หรือไม่กี่ไม่ได้กินเลย นอกจากนี้บางที่ชาวเลก็แอบลงมายังหอยขึ้นไปปรุงเป็นอาหารบนเขา ปัจจุบันจะพบร่องรอยเปลือกหอยเต็มไปหมดบนเกาะเฮ เกาะบอน และเขาแหลมกาใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขาอยู่รอดได้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งพวกเขาอาศัยอยู่บนเขาตลอดช่วงสงครามโลก เนื่องจากหมู่บ้านถูกญี่ปุ่นยึดเอาเป็นฐานทัพ มีการสร้างหลุมบังเกอร์เพื่อหลบภัย 3 หลุมอยู่หน้าหาดราไวย์

เมื่อสงครามโลกยุติลง ชาวบ้านจึงได้ลงมาจากเขามาที่พื้นฟูหมู่บ้าน ซึ่งญี่ปุ่นไม่ทำลายหมู่บ้าน แต่มีบางหลังที่เสียหายจากการสู้รบ โดยมีลูกระเบิดตกบนเกาะบอนหนึ่งลูก เมื่อลงจากเขาเพื่อมาพื้นฟูหมู่บ้านมาอยู่เหมือนเดิม โดยมีโต๊ะหมอบเป็นผู้ดูแลทั้งด้านการปกครองและด้านการรักษาพยาบาล โดยไม่ได้รับ

เหยี่ยวแลจากทางราชการไทย เมื่อเข้ามาดำรงชีวิตปกติแล้ว จึงได้ฟื้นฟูการทำนา และทำประมงเหมือนเดิม จะสิ้นวิถีทำนาเมื่อนาข้าวถูกแย่งไปครอบครอง

จนกระทั่งปี พ.ศ.2525 พื้นที่นาข้าวและที่เคยทำข้าวไร่บนเขาแหลมกาใหญ่-บูกะ(บนเขา) ปะโตมุซา(แหลมกาใหญ่) ถูกบุกรุกจากนายทุน จนถึงปัจจุบันชาวเลราไวย์ยังไม่รู้จักว่าคนที่มาแย่งที่ดินของพวกเขานั้นเป็นใคร แต่เมื่อถูกยึดที่ทำกินไม่สามารถทำนาและข้าวปลูกข้าวไร่บนเขาได้ จึงยุติการปลูกไปส่วนพื้นที่ราบลุ่มก็ทยอยยุติการปลูกลง เพราะถูกแย่งการครอบครองที่ดิน เมื่อมีคนนอกหมู่บ้านมาขอแบ่งพื้นที่ปลูกข้าวจากชาวเล ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ชาวเลเคยไปแลกข้าวก่อนหน้านี้ หลังจากขอแบ่งพื้นที่ทำนาไปนาน เขาก็ยึดพื้นที่นาของชาวเลไปเลย นี่เป็นอีกหนึ่งครั้งที่พวกเขาเสียที่ดินไป

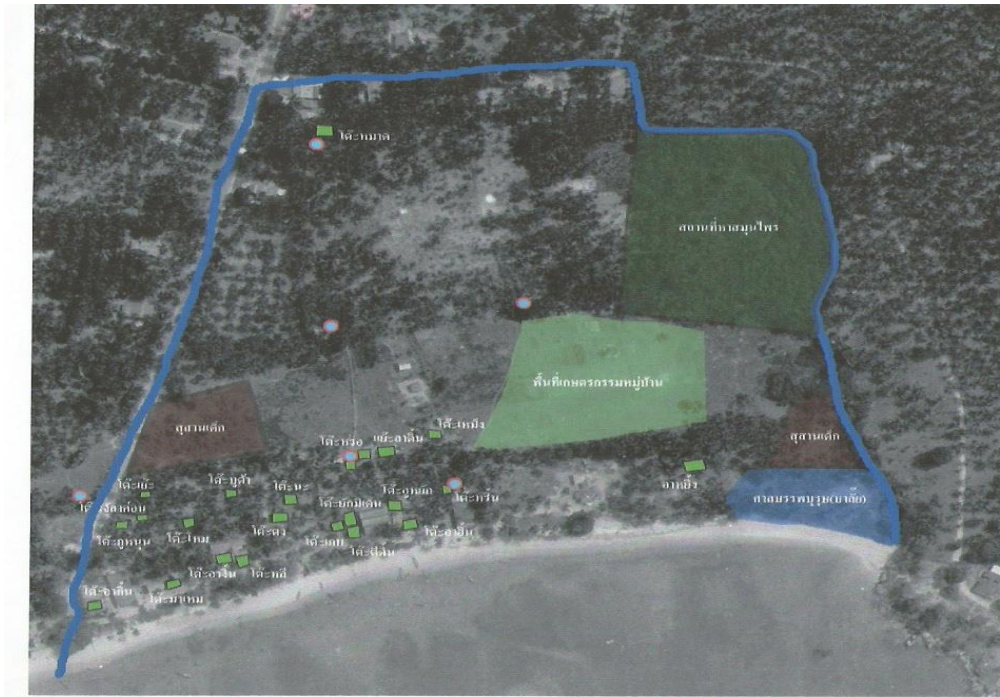
ภาพถ่ายทางอากาศประกอบแผ่นที่ 3 และแผ่นที่ 4 จุดเริ่มต้นจะอยู่ในช่วงปี พ.ศ.2478 – ปี พ.ศ.2508 ซึ่งข้อมูลจะคาบเกี่ยวกับบุคคลในรุ่นที่ 2 และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จะมีลักษณะใกล้เคียงกับรุ่นที่ 1 และ 2 แต่ข้อมูลในแผนที่จะเปลี่ยนไปจากเดิมในเรื่องของข้อมูลผู้ครอบครองบ้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากการสืบทอดการครอบครองบ้านเรือนที่อยู่อาศัยต่อจากบรรพบุรุษ แต่จำนวนหลังคาเรือนก็ยังมีได้เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยในช่วงดังกล่าวจะมีจำนวนบ้านอยู่ จำนวน 23 ครัวเรือน ในช่วงของรุ่นนี้คาบเกี่ยวกับข้อมูลในรุ่นที่ 2 (ประเด็นการทำนาและทำไร่ รวมถึงช่วงของเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2) ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น แต่จะมีไต่ห่มคนใหม่ชื่อ “ไต่ห่มอั้ง” (ในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศชื่อ “ไต่ห่มอั้ง”) ซึ่งขยับมาทางขวามือของหมู่บ้านมากขึ้น สำหรับลักษณะสังคมของหมู่บ้านชาวเลในช่วงนั้นเป็น ดังนี้

ชุมชนชาวเลราไวย์กับระบบแลกเปลี่ยนและการปฏิสัมพันธ์กับคนนอก

ชาวบ้านเล่าว่า วิธีการถนอมปลาให้สด พวกเขาจะซุดทรายแล้วเอาปลาฝังทรายไว้ รุ่งเช้าก็นำปลากุ้ง หอยและของทะเลออกเดินเท้าผ่านป่าเข้าไปในเมือง คือ ไปที่ป่าตอง กะตะ กระน ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร เพื่อเอาปลา หอย กุ้ง ไปแลกข้าว แลกผลไม้ แลกเสื้อผ้า โดยเฉพาะทุเรียน ชาวเลจะชอบมาก เนื่องจากสามารถเอามาทานกับข้าวได้ นอกจากจะกินเป็นผลไม้แล้ว เสื้อผ้าที่ได้มาหากมีการขาดก็จะปะชุนด้วยด้ายใยสับปะรด ซึ่งทำกันขึ้นมาเองจากใยสับปะรด วิธีการคือ ใช้ถ้วยกระเบื้องทำให้มีคมขูดใยสับปะรด เมื่อได้ใยสับปะรดแล้วก็เอาไปตากลม หลังจากนั้นก็ใช้เย็บเสื้อผ้าได้เลย

เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอก บางครั้งชาวเลก็ได้นำวิธีการของคนเมืองมาปรับใช้วิธีการประมง เช่น การทำเครื่องมือจับปลา สมัยก่อนชาวเลจะใช้ไม้ไผ่หรือไม้ทำเป็นปลายแหลมในการจับปลา และชาวเลขึ้นชื่อว่าจับสัตว์น้ำด้วยมืออย่างชำนาญ เมื่อมีการออกไปปฏิสัมพันธ์กับคนนอกมากขึ้น นอกจากการแลกเปลี่ยนทางอาหารและปัจจัยสี่แล้ว ยังมีการแลกเปลี่ยนอุปกรณ์การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำด้วย มีการเอาปลาหรือของจากทะเลไปแลกกับเหล็กจากคนจีนเพื่อนำมาเผาและตีให้แหลม ทำเป็นดาเบ็ดขนาดใหญ่ ใช้ในการทำประมง ซึ่งการทำดาเบ็ดด้วยเหล็กเป็นการเรียนรู้ในภายหลัง

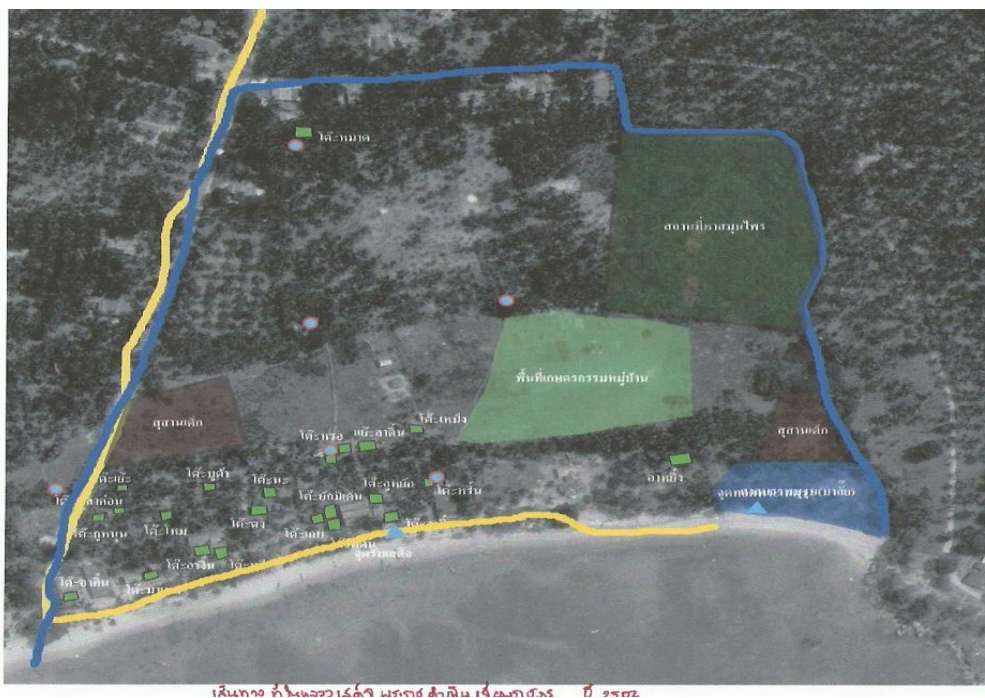
รูนที่ 1 และรูนที่ 2

(ภาพถ่ายทางอากาศ 2) ยืนยันประวัติการทำนาข้าวและข้าวไร่ของชาวเลราไวย์

(ภาพถ่ายทางอากาศ 3) ช่วงปี พ.ศ. 2478

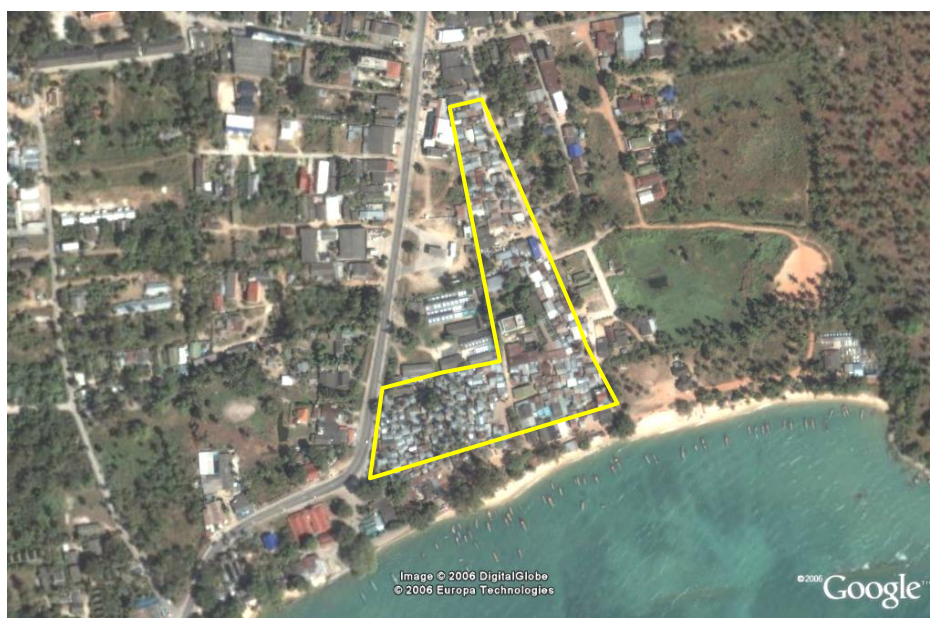
(ภาพถ่ายทางอากาศ 4) ช่วงปี พ.ศ. 2502 เส้นทางเสด็จประพาสพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวย์ (สีเหลือง)

ลักษณะการใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยและทำมาหากินในพื้นที่ในยุคร่วมสมัย(อีก 3 ยุค)

สำหรับการศึกษาวิจัยข้อมูลพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวย์อีก 3 ยุคผ่านการใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อชี้ให้เห็นพัฒนาการการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินในช่วงถัดมาของชุมชนชาวเลราไวย์ประกอบด้วย ช่วงปี พ.ศ.2508 -2538 ถัดมาในช่วงปี พ.ศ.2538 -2558 และในช่วงสรุปงานวิจัยนี้คือช่วงปี พ.ศ.2558 - ช่วงเสร็จสิ้นรายงานการวิจัย ซึ่งเบื้องต้นที่มิวิจัยได้สนใจข้อมูลการพัฒนาพื้นที่โดยหน่วยงานของรัฐประกอบคำบอกเล่าเพื่อทราบถึงสาเหตุที่ดินที่อยู่อาศัยถูกเอกชนอ้างสิทธิ์ในปัจจุบัน และเห็นพัฒนาการการใช้พื้นที่อย่างต่อเนื่องโดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศประกอบอีก 3 ชั้นดังต่อไปนี้

ภาพถ่ายทางอากาศประกอบแผนที่ 5ช่วงปี พ.ศ.2508 -2538 ในส่วนของทีมวิจัยได้ใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศในภาพถ่ายทางอากาศ 4 เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องในการใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยและทำมาหากินในพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งสภาพพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงยังเริ่มมีมากขึ้น แต่ในส่วนของพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไต่ห่มจากคนก่อนเป็นไต่ห่ม “ไต่ห่มิ่ง” (ตามภาพถ่ายทางอากาศที่ประกอบด้านล่าง) จะอยู่อาศัยบริเวณชายหาดแต่ลึกเข้าไปใจกลางชุมชนมากขึ้น

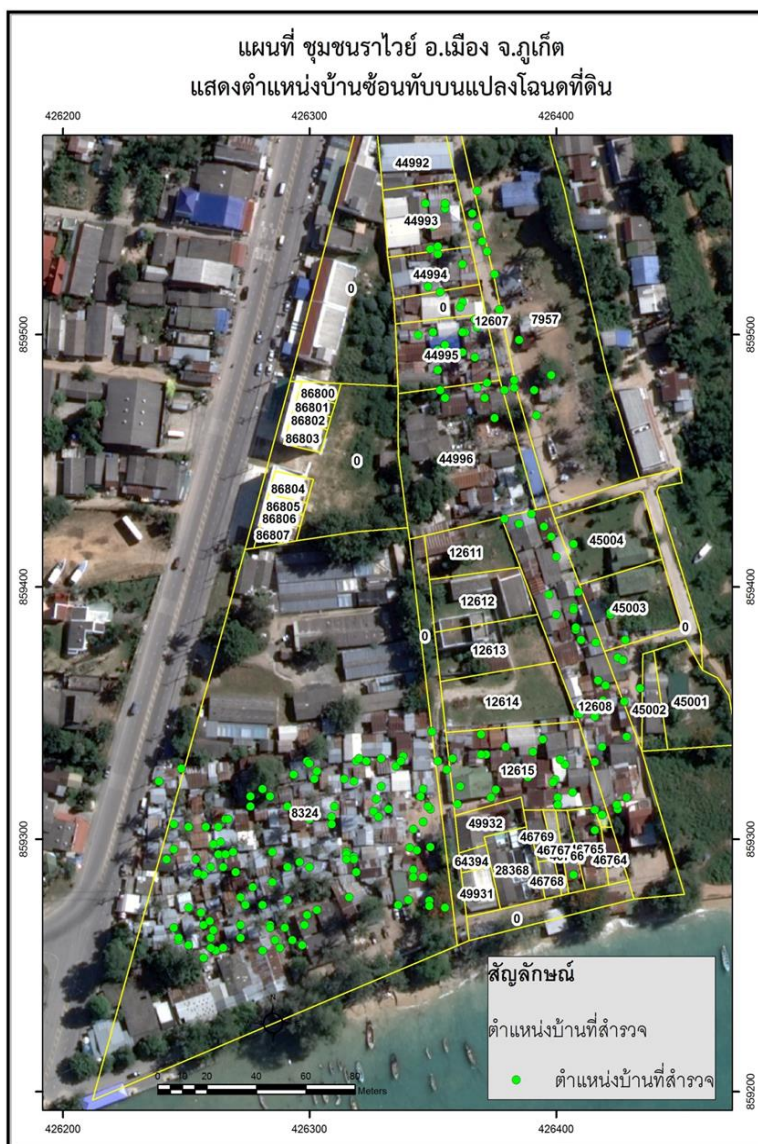
ไวย์จะถูกบีบให้เข้ามากระจุกตัวเป็นโซนพื้นที่ที่จำกัด โดยลักษณะเป็นที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะพื้นที่อื่นถูกรอบครองโดยเอกชนรอบทั้งชุมชน (รวมถึงพื้นที่ชาวเลราไวย์อาศัยอยู่) การใช้พื้นที่อื่นๆที่ใกล้เคียงชุมชนเป็นไปตามความเคยชินในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ แต่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ก็ได้มีการกระทบกระทั่งกับเอกชนตลอดช่วงงานวิจัยชิ้นนี้ นอกจากนี้เรื่องการฟ้องร้องคดีความที่มีอย่างต่อเนื่อง (กล่าวถึงในบทต่อไป) เนื่องจากเอกชนที่ครอบครองพื้นที่ว่าง (ด้านขวาของแผนที่) ต้องการพัฒนาพื้นที่และกันพื้นที่ทางไปประกอบพิธีกรรมและเส้นทางเพื่อออกไปทำการประมง แต่ปัจจุบันชาวเลราไวย์ยังสามารถยันการปิดกั้นพื้นที่ดังกล่าวได้ และอยู่ในช่วงของการเจรจา หากพิจารณาจากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแผ่นที่ 5 จะพบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เกษตรกรรมของชุมชน รวมถึงเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมและสุสานเด็กสำหรับพื้นที่ที่กล่าวถึงดังกล่าวปัจจุบันชาวเลราไวย์ยังใช้ประโยชน์ตลอดริมชายหาด

(ภาพถ่ายทางอากาศแผ่นที่ 6) แสดงให้เห็นการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของชุมชนชาวเลราไวย์

ปรับเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว

ภาพถ่ายทางอากาศประกอบแผ่นที่ 7 ในช่วงปี พ.ศ.2558 – ปัจจุบัน เป็นช่วงที่มีโต๊ะหมอชื่อ "โต๊ะหริ" เป็นช่วงที่ข้อมูลการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ระหว่างชุมชนชาวเลราไวย์และเอกชนมีการตรวจสอบเข้มข้น

(ภาพถ่ายทางอากาศแผ่นที่ 7) แสดงให้เห็นการใช้ประโยชน์ในพื้นที่

ของชุมชนชาวเลราไวย์เพื่อการอยู่อาศัยและการทับซ้อนกับพื้นที่เอกชนที่อ้างสิทธิ

(จากรายงานการสำรวจและรวบรวมพยานหลักฐาน บริเวณชุมชนราไวย์ระหว่างวันที่ 11- 12 พฤษภาคม 2566 โดยมูลนิธิชุมชนไท กรมสอบสวนคดีพิเศษ และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ)

จากภาพถ่ายทางอากาศแผ่นที่ 7 และรายงานดังกล่าว(ที่มิวิจัยนี้ได้เข้าร่วมในการจัดเก็บข้อมูลด้วยตลอด) ได้ข้อมูลดังนี้

จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด จำนวน 232 หลังสามารถจำแนกได้ดังนี้

- บ้านบนจำนวน 48 หลัง
- บ้านออกจำนวน 61 หลัง

- บ้านกลางจำนวน35 หลัง
- บ้านตักจำนวน88 หลัง
- บ้านที่มีบ้านเลขที่ จำนวน201 หลัง
- บ้านที่ไม่มีบ้านเลขที่ จำนวน 31 หลัง

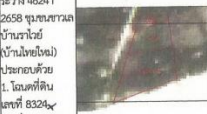
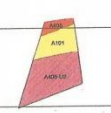
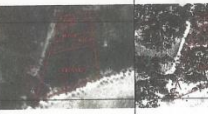
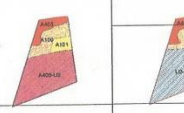

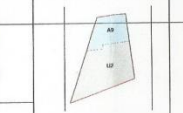

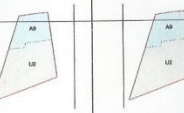
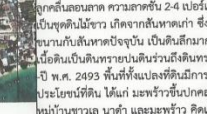
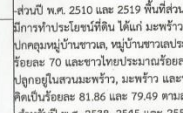
บันทึกการประชุมร่วมของทีมวิจัยในรายงานดังกล่าวข้างต้น

- ข้อมูลดังกล่าวถือเป็นข้อมูลที่ได้ทำการสำรวจร่วมและเป็นข้อมูลแท้จริง เนื่องจากได้ดำเนินการจับพิกัด จีพีเอส (GPS) ทุกหลังคาเรือน แต่ในผลของการวิจัยขึ้นนี้มีข้อมูลที่สูงกว่าคือ 246 หลังคาเรือน ด้วยความเป็นทีมในพื้นที่ทราบสภาพการใช้ประโยชน์ในบ้านต่อหลังคาเรือน เนื่องจากบ้านหลายหลังในพื้นที่แยกครัวเรือนโดยมีฝาผนังบางหลังมีสมาชิกอยู่ 2 – 3 ครอบครัวโดยที่แยกการดำรงชีวิตประจำวันอยู่อย่างชัดเจน
- จากภาพถ่ายทางอากาศแผ่นที่ 7 พบว่าการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เอกชนอ้างสิทธิ์มีการแบ่งแปลงที่ดินและมีการเปลี่ยนมือมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ใช้ประโยชน์จริงในพื้นที่ชาวเลราไวได้ใช้ประโยชน์โดยเป็นที่อยู่อาศัยมาตลอด

ลักษณะการใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยและทำมาหากินในพื้นที่ในอดีตถึงปัจจุบันโดยการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศ(ข้อมูลจากการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศกรณีพื้นที่พิพาทชุมชนชาวเลบ้านราไว โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษและนักวิชาการ)

การใช้ข้อมูลดังกล่าวนี้เพื่อเทียบเคียงและอ้างอิงการอยู่อาศัยของชาวเลบ้านราไวจากงานวิจัยที่ชุมชนได้ดำเนินการ ซึ่งทางกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศ รวม 6 ช่วงปี ประกอบด้วย ปี พ.ศ. 2493, 2510, 2519, 2538, 2545 และ 2552 ซึ่งชี้ให้เห็นการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริงระหว่างการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชุมชนชาวเลราไวกับเอกชนที่อ้างสิทธิ์โดยใช้เอกสารโดยการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศดังกล่าวมีการแยกอ่านตามระวางแผนที่ 5 ส่วน (ตามภาพระวางด้านล่าง)

ตารางที่ 1 การใช้ประโยชน์ที่ดินบนรวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ กรณีพื้นที่พิพาทชุมชนชาวเลบ้านราวี (บ้านไทยใหม่) หมู่ที่ 2 เทศบาลตำบลราวี อำเภอเมืองฯ จังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493, 2510, 2519, 2538, 2545 และ 2552 รวม 6 ช่วงปี

พื้นที่	พ.ศ. 2493	พ.ศ. 2510	พ.ศ. 2519	พ.ศ. 2538	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2552	สรุป
ราวาก 46241 2658 ชุมชนชาวเล บ้านราวี (บ้านไทยใหม่) ประกอบด้วย 1. โฉนดที่ดิน เลขที่ 8324 เลขที่ดิน 144 (60) ออกเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2508, เนื้อที่ประมาณ 12-2-20.8 ไร่ แบ่งแยกออกเป็น 1.1 โฉนดที่ดิน เลขที่ 95230, เลขที่ดิน 145 เนื้อที่ประมาณ 3-3-73.9 ไร่ และ 1.2 โฉนดที่ดิน เลขที่ 8324 เลขที่ดิน 144 (60) (ทั้งดื้อย) เนื้อที่ประมาณ 8-2-46.9 ไร่	 	 	 	 	 	สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึง ลาดชันลอนลาด ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็นชุดดินไม่ขาว เกิดจากสัณหภาคเก่า ซึ่งอยู่ ภายนอกกับสันทศปัจจุบัน เป็นดินสีเทา เนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย ปี พ.ศ. 2493 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำ ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล นาตา และมะพร้าว คิดเป็น ร้อยละ 100 - ส่วนปี พ.ศ. 2510 และ 2519 พื้นที่ส่วนใหญ่ มีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้น ปกคลุมหมู่บ้านชาวเล, หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 ปกคลุมในสวนมะพร้าว, มะพร้าว และนาตา คิดเป็นร้อยละ 81.86 และ 79.49 ตามลำดับ สำหรับปี พ.ศ. 2538, 2545 และ 2552 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และ ชาวไทยประมาณร้อยละ 30 และสถานที่ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี	
A101: นาตา เนื้อที่ประมาณ 3-2-49.2 ไร่ (ร้อยละ 28.87) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 1-0-28.4 ไร่ (ร้อยละ 8.53) A405-U2: มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล เนื้อที่ประมาณ 7-3-43.2 ไร่ (ร้อยละ 62.60)	A100: นาไร่ เนื้อที่ประมาณ 2-1-10.8 ไร่ (ร้อยละ 18.14) A101: นาตา เนื้อที่ประมาณ 1-0-01.2 ไร่ (ร้อยละ 7.99) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 1-1-65.6 ไร่ (ร้อยละ 11.27) A405-U2: มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล เนื้อที่ประมาณ 7-3-43.2 ไร่ (ร้อยละ 62.60)	U2-A405: หมู่บ้านชาวเล ประมาณร้อยละ 70 และชาว ไทยประมาณร้อยละ 30 ปก ครอบในสวนมะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 8-2-08.8 ไร่ (ร้อยละ 67.90) A100: นาไร่ เนื้อที่ประมาณ 2-2-30.0 ไร่ (ร้อยละ 20.51) A405-U2: มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล เนื้อที่ประมาณ 1-1-82.0 ไร่ (ร้อยละ 11.59)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 8-2-46.9 ไร่ (ร้อยละ 68.65) A9: สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) เนื้อที่ประมาณ 3-3-73.9 ไร่ (ร้อยละ 31.35)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 8-2-46.9 ไร่ (ร้อยละ 68.65) A9: สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) เนื้อที่ประมาณ 3-3-73.9 ไร่ (ร้อยละ 31.35)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 8-2-46.9 ไร่ (ร้อยละ 68.65) A9: สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) เนื้อที่ประมาณ 3-3-73.9 ไร่ (ร้อยละ 31.35)		

ภาพที่ 1

- สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึงลาดชันลอนลาด ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์เป็นชุดดินไม่ขาว เกิดจากสัณหภาคเก่า ซึ่งอยู่ขนานกับสันทศปัจจุบัน เป็นดินสีเทาเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย

- ปี พ.ศ. 2493 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุมหมู่บ้านชาวเล นาตาและมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 100

- ส่วนปี พ.ศ. 2510 และ 2519 พื้นที่ส่วนใหญ่มีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุมหมู่บ้านชาวเล, หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 ปกคลุมในสวนมะพร้าว, มะพร้าวและนาตา คิดเป็นร้อยละ 81.86 และ 79.49 ตามลำดับ

- สำหรับปี พ.ศ. 2538 ,2545 และ 2552 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 และสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พื้นที่	พ.ศ. 2493	พ.ศ. 2510	พ.ศ. 2519	พ.ศ. 2538	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2552	สรุป
ทราย 4624 2658 ชุมชนชาว บ้านนาโหว่ (บ้านนาโหว่ใหม่) ประกอบด้วย 2 โฉมที่ดิน เลขที่ 12607 เลขที่ดิน 49 ออกเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2514 เนื้อที่ประมาณ 4-2-03.3 ไร่ แบ่งออกออกเป็น 2.1 โฉมที่ดิน เลขที่ 44992 เลขที่ดิน 187 2.2 โฉมที่ดิน เลขที่ 44993 เลขที่ดิน 188 2.3 โฉมที่ดิน เลขที่ 44994 เลขที่ดิน 189 2.4 โฉมที่ดิน เลขที่ 44995 เลขที่ดิน 190 2.5 โฉมที่ดิน เลขที่ 44996 เลขที่ดิน 191 และ 2.6 โฉมที่ดิน เลขที่ 12607 เลขที่ดิน 49 (ที่เหลืออยู่)							ภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึง ลาดเล็กน้อย ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็นชุด ดินไม่ขาว เกิดจากสัณหาเก่า ซึ่งอยู่ บนราบกับสันทรายปัจจุบัน เป็นดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย ปี พ.ศ. 2493, 2510 และ 2519 พื้นที่ ที่แปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี สำหรับปี พ.ศ. 2538, 2545 และ 2552 พื้นที่ ที่แปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวไทย และหมู่บ้านชาวประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี
	A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 4-2-03.3 ไร่ ร้อยละ 100	A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 4-2-03.3 ไร่ ร้อยละ 100	A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 4-2-03.3 ไร่ ร้อยละ 100	U2: หมู่บ้านชาวไทย เนื้อที่ประมาณ 2-1-37.4 ไร่ ร้อยละ 51.98) U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-0-65.9 ไร่ ร้อยละ 48.02)	U2: หมู่บ้านชาวไทย เนื้อที่ประมาณ 2-1-37.4 ไร่ ร้อยละ 51.98) U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-0-65.9 ไร่ ร้อยละ 48.02	U2: หมู่บ้านชาวไทย เนื้อที่ประมาณ 2-1-37.4 ไร่ ร้อยละ 51.98) U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-0-65.9 ไร่ ร้อยละ 48.02	

ภาพที่ 2

- สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึงลาดคลื่นลอนลาด ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็นชุดดินไม่ขาว เกิดจากสัณหาเก่า ซึ่งอยู่ขนานกับสันหาปัจจุบัน เป็นดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย

- ปี พ.ศ. 2493 ,2510 และ 2519 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี

- สำหรับปี พ.ศ.2538 ,2545 และ 2552 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวไทย และหมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พื้นที่	พ.ศ. 2493	พ.ศ. 2510	พ.ศ. 2519	พ.ศ. 2538	พ.ศ.-2545	พ.ศ. 2552	สรุป
ทราย 46241 2658 หมู่.ชาวล บ้านนาไผ่ (บ้านนาไผ่) ประกอบด้วย 3 โฉมที่ดิน เลขที่ 7957 เลขที่ดิน 50 (141) อย.ฉ.ว.ที่ 14 ทยายน 2508 เนื้อที่ประมาณ 4-1-57.4 ไร่ แบ่งแยกออกเป็น 3.1 โฉมที่ดิน เลขที่ 92819 เลขที่ดิน 118 3.2 โฉมที่ดิน เลขที่ 92820 เลขที่ดิน 119 3.3 โฉมที่ดิน เลขที่ 92821 เลขที่ดิน 120 3.4 โฉมที่ดิน เลขที่ 92822 เลขที่ดิน 121 3.5 โฉมที่ดิน เลขที่ 92823 เลขที่ดิน 122 และ 3.6 โฉมที่ดิน เลขที่ 7957 เลขที่ดิน 50 (141) (พื้นที่อยู่)							สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึง ลาดและลาด ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็น ชุดดินไม่ขาว เกิดจากสัณหภาคเก่า ซึ่งอยู่ ขนานกับสันทรายเป็นดินร่วนถึงดินทราย มีเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย ปี พ.ศ. 2493 พื้นที่ที่แปลงที่ดินมีการทำ ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนปี พ.ศ. 2510, 2519, 2538 และ 2545 พื้นที่ที่แปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าว และหมู่บ้านชาวไทย คิดเป็น ร้อยละ 100 ทั้ง 4 ช่วงปี สำหรับปี พ.ศ. 2552 พื้นที่ที่แปลงที่ดินมี การทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ไม้ผลผสม หมู่บ้านชาวไทย และหมู่บ้านชาวประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 คิดเป็นร้อยละ 100
	A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 4-1-57.4 ไร่ (ร้อยละ 100)	U2*: หมู่บ้านชาวไทย เนื้อที่ประมาณ 0-0-93.8 ไร่ (ร้อยละ 5.34) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 4-0-63.6 ไร่ (ร้อยละ 94.66)	U2*: หมู่บ้านชาวไทย เนื้อที่ประมาณ 0-0-93.8 ไร่ (ร้อยละ 5.34) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 4-0-63.6 ไร่ (ร้อยละ 94.66)	U2*: หมู่บ้านชาวไทย เนื้อที่ประมาณ 0-3-56.8 ไร่ (ร้อยละ 20.30) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 3-2-00.6 ไร่ (ร้อยละ 79.70)	U2*: หมู่บ้านชาวไทย เนื้อที่ประมาณ 0-3-56.8 ไร่ (ร้อยละ 20.30) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 3-2-00.6 ไร่ (ร้อยละ 79.70)	U2*: หมู่บ้านชาวไทย เนื้อที่ประมาณ 0-3-56.8 ไร่ (ร้อยละ 20.30) U2: หมู่บ้านชาวประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 0-1-59.0 ไร่ (ร้อยละ 9.05) A401: ไม้ผลผสม เนื้อที่ประมาณ 3-0-41.6 ไร่ (ร้อยละ 70.65)	

ภาพที่ 3

- สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึงลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็นชุดดินไม่ขาว เกิดจากสัณหภาคเก่า ซึ่งอยู่ขนานกับสันทรายเป็นดินร่วนถึงดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย

- ปี พ.ศ. 2493 พื้นที่ที่แปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุมหมู่บ้านชาวนาและมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 100

-ส่วนปี พ.ศ. 2510 , 2519 , 2538 และ 2545 พื้นที่ที่แปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวและหมู่บ้านชาวไทย คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 4 ช่วงปี

-สำหรับปี พ.ศ. 2552 พื้นที่ที่แปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ไม้ผลผสม หมู่บ้านชาวไทย และหมู่บ้านชาวประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พื้นที่	พ.ศ. 2493	พ.ศ. 2510	พ.ศ. 2519	พ.ศ. 2538	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2552	สรุป
ตาราง 46241 2638 หมู่บ้านชาวเล บ้านนาไร่ ประกอบด้วย 4 โฉมที่ดิน จำนวน 6 แปลง เนื้อที่ประมาณ 5-290.6 ไร่ แบ่งแยกออกเป็น 4.1 โฉมที่ดิน เลขที่ 12610 เลขที่ดิน 1 4.2 โฉมที่ดิน เลขที่ 12611 เลขที่ดิน 2 ออกเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2514 4.3 โฉมที่ดิน เลขที่ 12612 เลขที่ดิน 3 4.4 โฉมที่ดิน เลขที่ 12613 เลขที่ดิน 4 4.5 โฉมที่ดิน เลขที่ 12614 เลขที่ดิน 5 และ 4.6 โฉมที่ดิน เลขที่ 12615 เลขที่ดิน 6 ออกเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2514							สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึง ภูเขาเล็กน้อย ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็นชุด ดินไม้ขาว เกิดจากสัณหาเก่า ซึ่งอยู่ ชานานกับสันเขาปัจจุบัน เป็นดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย ปี พ.ศ. 2493 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำ ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล นาดำ และมะพร้าว คิดเป็น ร้อยละ 100 สำหรับปี พ.ศ. 2510 และ 2519 พื้นที่ส่วนใหญ่ มีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวเล ประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณ ร้อยละ 30 ปกคลุมในสวนมะพร้าว นาดำ และมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 84.91 และ 61.13 ตามลำดับ สำหรับปี พ.ศ. 2538, 2545 และ 2552 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 และ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) คิดเป็น ร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี
A101: นาดำ เนื้อที่ประมาณ 2-1-94.7 ไร่ (ร้อยละ 43.43) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 0-0-33.1 ไร่ (ร้อยละ 1.44) A405-U2: มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล เนื้อที่ประมาณ 3-0-62.8 ไร่ (ร้อยละ 55.13)	A100: นาไร่ เนื้อที่ประมาณ 0-3-45.6 ไร่ (ร้อยละ 15.09) A101: นาดำ เนื้อที่ประมาณ 1-2-45.0 ไร่ (ร้อยละ 28.16) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 0-0-33.1 ไร่ (ร้อยละ 1.44) A405-U2: มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล เนื้อที่ประมาณ 3-0-66.9 ไร่ (ร้อยละ 55.31)	U2-A405: หมู่บ้านชาวเล ประมาณร้อยละ 70 และชาว ไทยประมาณร้อยละ 30 ปก ครอบในสวนมะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 3-1-66.9 ไร่ (ร้อยละ 59.68) A100: นาไร่ เนื้อที่ประมาณ 2-0-90.4 ไร่ (ร้อยละ 38.87) A405: มะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 0-0-33.3 ไร่ (ร้อยละ 1.45)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-3-67.5 ไร่ (ร้อยละ 50.97) A9: สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) เนื้อที่ประมาณ 2-3-23.1 ไร่ (ร้อยละ 49.03)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-3-67.5 ไร่ (ร้อยละ 50.97) A9: สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) เนื้อที่ประมาณ 2-3-23.1 ไร่ (ร้อยละ 49.03)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-3-67.5 ไร่ (ร้อยละ 50.97) A9: สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) เนื้อที่ประมาณ 2-3-23.1 ไร่ (ร้อยละ 49.03)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-3-67.5 ไร่ (ร้อยละ 50.97) A9: สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) เนื้อที่ประมาณ 2-3-23.1 ไร่ (ร้อยละ 49.03)	

ภาพที่ 4

- สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึงลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็นชุดดินไม้ขาว เกิดจากสัณหาเก่า ซึ่งอยู่ชานานกับสันเขาปัจจุบัน เป็นดินลึกมากเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย

- ปี พ.ศ. 2493 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุมหมู่บ้านชาวเล นาดำและมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 100

- ส่วนปี พ.ศ. 2510 และ 2519 พื้นที่ส่วนใหญ่มีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุมหมู่บ้านชาวเล, หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 ปกคลุมในสวนมะพร้าว, นาดำและมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 84.91 และ 61.13 ตามลำดับ

- สำหรับปี พ.ศ. 2538, 2545 และ 2552 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 และสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พื้นที่	พ.ศ. 2493	พ.ศ. 2510	พ.ศ. 2519	พ.ศ. 2538	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2552	สรุป
46241 2658 หมู่บ้านชาว บ้านนาไผ่ (บ้านนาไผ่บ่อ) ประกอบด้วย 5 โฉนดที่ดิน เลขที่ 12608 เลขที่ดิน 7 ออกเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2514 เนื้อที่ประมาณ 2-0-37 ไร่							สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึง ลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็นชุด ดินไม่ขาว เกิดจากสัณหาตเก่า ซึ่งอยู่ ชานานกับสันเขาตปัจจุบัน เป็นดินสีส้มมาก เนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย ปี พ.ศ. 2493 พื้นที่แปลงที่ดินมีการทำ ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ นาข้าว และมะพร้าวขึ้น ปกคลุมหมู่บ้านชาวเล คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนปี พ.ศ. 2510 และ 2519 พื้นที่ส่วนใหญ่ มีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ นาข้าว และพร้าวขึ้นปกคลุมหมู่บ้านชาวเล และ หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 ปลูกอยู่ในสวนมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 87.45 และ 66.80 ตามลำดับ สำหรับปี พ.ศ. 2538, 2545 และ 2552 พื้นที่แปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 คิดเป็น ร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี
A101: นาข้าว เนื้อที่ประมาณ 1-0-75.6 ไร่ (ร้อยละ 56.82) A405-U2: มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล เนื้อที่ประมาณ 0-3-61.4 ไร่ (ร้อยละ 43.18)	A100: นาข้าว เนื้อที่ประมาณ 0-1-05.1 ไร่ (ร้อยละ 12.55) A101: นาข้าว เนื้อที่ประมาณ 0-3-70.5 ไร่ (ร้อยละ 44.27) A405-U2: มะพร้าวขึ้นปกคลุม หมู่บ้านชาวเล เนื้อที่ประมาณ 0-3-61.4 ไร่ (ร้อยละ 43.18)	U2-A405: หมู่บ้านชาวเล ประมาณร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 ปลูก อยู่ในสวนมะพร้าว เนื้อที่ประมาณ 1-1-59.1 ไร่ (ร้อยละ 66.80) A100: นาข้าว เนื้อที่ประมาณ 0-2-77.9 ไร่ (ร้อยละ 33.20)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-0-37 ไร่ (ร้อยละ 100)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-0-37 ไร่ (ร้อยละ 100)	U2: หมู่บ้านชาวเลประมาณ ร้อยละ 70 และชาวไทย ประมาณร้อยละ 30 เนื้อที่ประมาณ 2-0-37 ไร่ (ร้อยละ 100)		

ภาพที่ 5

- สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึงลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชัน 2-4 เปอร์เซ็นต์ เป็นชุดดินไม่ขาว เกิดจากสัณหาตเก่า ซึ่งอยู่ชานานกับสันเขาตปัจจุบัน เป็นดินสีส้มมากเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนถึงดินทราย

- ปี พ.ศ. 2493 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุมหมู่บ้านชาวเล นาข้าวและมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 100

- ส่วนปี พ.ศ. 2510 และ 2519 พื้นที่ส่วนใหญ่มีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มะพร้าวขึ้นปกคลุมหมู่บ้านชาวเล, หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 ปลูกอยู่ในสวนมะพร้าว, นาข้าวและมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 87.45 และ 66.80 ตามลำดับ

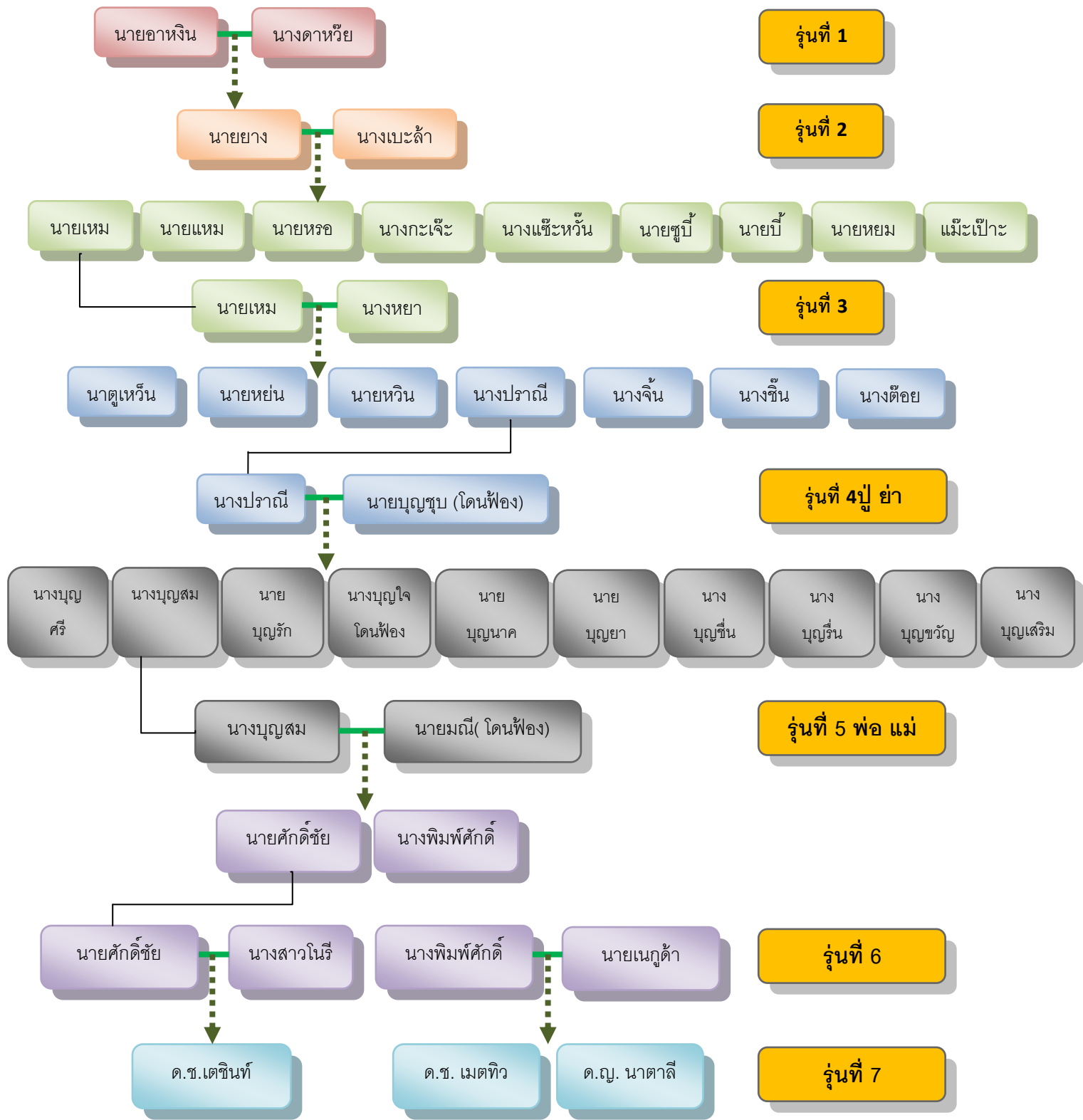
- สำหรับปี พ.ศ. 2538, 2545 และ 2552 พื้นที่ทั้งแปลงที่ดินมีการทำประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หมู่บ้านชาวเลประมาณร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30 และสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 3 ช่วงปี

ผลสรุปจากการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศ

1. การอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศดังกล่าวรวมพื้นที่ตามเลขโฉนดหลัก 5 แปลง แต่แยกย่อยเป็นโฉนดที่ดินจากการเปลี่ยนมือรวมเป็น 21 แปลงย่อย

2. ในพื้นที่ดังกล่าวมีการมีการทำประโยชน์ที่ดินตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2493 (จากภาพถ่ายทางอากาศปีที่ได้เก่าที่สุด) มีต้นมะพร้าว หมู่บ้านชาวเล และนาดำ หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2510 และ 2519 เริ่มมีบ้านคนไทยประมาณร้อยละ 30 ในพื้นที่ หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2538, 2545 และ 2552 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินมีการเปลี่ยนแปลง คือ พื้นที่นาดำหายไป แต่มีพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) แทน โดยที่ประมาณการอยู่อาศัยจะเป็นหมู่บ้านชาวเลร้อยละ 70 และชาวไทยประมาณร้อยละ 30

การสืบค้นข้อมูลในพื้นที่ : สาแหรกตระกูล/ฝั่งตระกูลชาวเลที่อยู่หน้าหาดราไวย์(ตัวอย่าง)

จากการเก็บข้อมูลพื้นที่ของทีมิวิจัยเพื่อจัดทำผังตระกูลในช่วงการทำวิจัยเป็นงานที่ยากมาก เนื่องจากอยู่ในช่วงการฟ้องร้องคดีที่เพิ่มมากขึ้น จึงต้องทำความเข้าใจกับผู้ให้ข้อมูลและต้องเก็บข้อมูลไว้เป็นอย่างดี สำหรับผังตระกูลที่ยกมาประกอบงานวิจัยชิ้นนี้ (1 ตระกูล) ได้รับการอนุญาตจากผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว เนื่องจากในตระกูลดังกล่าวในปัจจุบันถูกฟ้องคดีอยู่แล้วตั้งแต่บุคคลในรุ่นที่ 4 (คดียังไม่สิ้นสุด) ผลการเก็บข้อมูล พบว่า ในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวมีตระกูลชาวเลดั้งเดิมในพื้นที่รวม 14 ตระกูล ประกอบด้วย หาดวารี ดำรงเกษตร บางจาก หลักเกาะ เบ็ดราว ทะเลเล็ก รักนาวา ชาน้ำ ช้างน้ำ ประมงกิจ รักปะการัง เกาะงาม เกาะลอย และกล้าทะเล ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากนามสกุลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะพื้นที่ที่อยู่อาศัยและอาชีพของชาวเลอย่างชัดเจนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นที่มาบนข้อสันนิษฐานตามข้อมูลถึงการอยู่อาศัยดั้งเดิมในพื้นที่หาดราไวของชาวเลซึ่งจะใช้ประกอบข้อมูลอื่นๆ ต่อไป อาทิ กลุ่มที่ทำอาชีพประมงดั้งเดิมก็จะเป็นนามสกุลเบ็ดราว และอื่นๆ กลุ่มที่เคยทำนาทำไร่ก็มีนามสกุลดำรงเกษตร กลุ่มที่แสดงให้เห็นถึงพื้นที่อยู่อาศัยดั้งเดิมก็จะเป็นตระกูลบางจาก (คนเก่าแก่แล้วว่าเดิมเป็นตระกูล “บ้านจาก” แต่ได้เพี้ยนมาเป็น “บางจาก” ในปัจจุบัน)

สำหรับการจัดทำสาแหรกตระกูลตามผังตระกูลข้างต้น มีความสำคัญต่อการตรวจสอบและยืนยันการอยู่อาศัยในพื้นที่ของชุมชนชาวเลราไว ในเบื้องต้นมีผลต่อการประกอบการพิจารณาเพิกถอนเอกสารสิทธิในพื้นที่ที่ชาวเลอาศัยอยู่บางส่วน ซึ่งใช้ประกอบกับเอกสารที่หน่วยงานตรวจสอบพื้นที่ และในระยะต่อไปเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการฟ้องศาลปกครอง (หลังจากสรุปและเขียนงานวิจัยนี้ตามเวลาที่กำหนดทางทีมิวิจัยยังทำการตรวจสอบข้อมูลผังตระกูลอย่างต่อเนื่อง)

การอ่านผังตระกูลเพื่อวิเคราะห์ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ ตามการแนะนำและร่วมปรึกษาหารือกับนักวิชาการ ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย จะนับเวลาและระยะห่างจากรุ่นต่อรุ่นโยการแบ่งระยะช่วงละ 30 ปี ซึ่งหากวิเคราะห์ตามผังสาแหรกตระกูลตามด้านบนสามารถคำนวณได้ว่า ชาวเลราไวอยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2378 ข้อมูลโดยสรุป (รุ่นปัจจุบันใช้นามแฝง) หากนับมาตั้งแต่รุ่นแรก คือ นายอาหิงกับนางดาห้วย เป็นรุ่นที่ 1 นับต่อมารุ่นลูกอีก 30 ปีก็จะเป็นรุ่นที่ 2 คือนายยางกับนางเบ๊ะลำ ซึ่งจะเข้าสู่ช่วงปี พ.ศ.2418 ต่อมาจะเป็นนายเหมกับนางหย่า เป็นรุ่นที่ 3 จะอยู่ในช่วงปี พ.ศ.2448 ต่อมาจะเป็นรุ่นที่ 4 จะเป็นนายบุญชูกับนางปราณี จะอยู่ในช่วงปี พ.ศ.2478 ที่ยังมีผู้สูงอายุอยู่ในปัจจุบันและให้ข้อมูลกับทีมิวิจัยได้ (ตามผังสาแหรกตระกูล คือนายหวิน โดยมีบุตรประชาชนตั้งแต่ปี พ.ศ.ตรงตามรุ่นนี้) สำหรับนายบุญชูถูกฟ้องดำเนินคดีแต่ไม่สามารถไปศาล

ได้แล้ว ในรุ่นถัดมาเป็น**รุ่นที่ 5** มีนายมณีกับนางบุญสม ซึ่งจะอยู่ในช่วงปี พ.ศ.2508 สำหรับนายมณี (เสียชีวิตแล้ว) ถูกฟ้องร้องขับไล่ออกจากที่ดินโดยที่ลูกหลานในครอบครัวต้องรับช่วงปัญหาต่อมา รุ่นถัดมาจะเป็น**รุ่นที่ 6** มีนายศักดิ์ชัยและนางโนรี จะอยู่ในช่วงปี พ.ศ.2538 และ**รุ่นที่ 7**จะมี ดช.เตชินท์ ในรุ่นปัจจุบัน

การศึกษาดังกล่าวได้ทำการศึกษาครบทุกตระกูลและได้มีการนำมาเชื่อมโยงกันจนได้ข้อมูลถึงบรรพบุรุษใน**รุ่นที่ 1**ซึ่งการนำเสนอผลในการวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกเป็นรายการที่ 1 ตระกูลเนื่องจากมีผลต่อข้อมูลในการต่อสู้คดีและบนพื้นฐานที่ทีมวิจัยและทีมพัฒนาต้องขออนุญาตในการนำเสนอข้อมูลก่อนนำมาเรียบเรียงได้

บทที่ 4

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลราไว

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลราไว: วิถีชีวิตวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงตามการพัฒนา

สำหรับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการดำรงชีพของชาวเลราไว อาจจะดูแตกต่างกันบ้าง โดยถ้าวัดจากฐานะความเป็นอยู่ก็จะเห็นได้ว่ากลุ่มอุรักลาไวยจะมีฐานะค่อนข้างดีกว่ากลุ่มมอแกนอยู่บ้าง เช่น เป็นเจ้าของเรือมีลูกน้องในเรือ มีรถยนต์บ้าง ส่วนกลุ่มพี่น้องมอแกนจะมีเรือเล็กทำมาหากินในครอบครัว แต่ชาวเลทั้ง 2 กลุ่มก็มีการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อกันมาโดยตลอด ซึ่งในที่สุดก็เป็นเครือญาติกันโดยปริยายผ่านการแต่งงานข้ามกลุ่มดังที่กล่าวมาแล้ว ความแตกต่างอีกอย่างหนึ่งที่สามารถสังเกตได้คือเรื่องของที่อยู่อาศัย ในส่วนของกลุ่มอุรักลาไวยจะดูมีบ้านที่มั่นคงแข็งแรงกว่ากลุ่มมอแกนที่มีบ้านค่อนข้างที่จะต้องซ่อมแซมอยู่โดยตลอด แม้ว่าปัจจุบันจะเริ่มมีพัฒนาการในระดับที่ใกล้เคียงกันอยู่บ้าง แต่การดำรงชีวิตก็มีการพึ่งพากันทั้ง 2 จนถึงปัจจุบัน

ในด้านพิธีกรรม ความเชื่อและวัฒนธรรม พื้นที่ชุมชนชาวเลบ้านราไวจะมีกลุ่มชาวเล 2 กลุ่ม คือ มอแกน และอุรักลาไวย ปัจจุบันชาวเลในราไวทั้ง 2 กลุ่มจะจำแนกได้บางส่วนหากคนนอก (ทั่วไป) ได้มีการติดต่อหรือคลุกคลีกัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ชุมชนที่ถูกบีบอัดให้อยู่ในพื้นที่แคบซึ่งบางส่วนจะมีการแต่งงานข้ามกลุ่มเป็นครอบครัวเดียวกันโดยปริยาย แต่ถ้าเป็นชาวเลด้วยกันจะแยกได้โดยอัตโนมัติ และสำหรับชุมชนชาวเลราไวจะมีจุดหมายด้านพื้นที่ที่สำคัญคือการเรียกกลุ่มบ้านหรือหย่อมบ้านที่แบ่งโซนเป็นบ้านตึก บ้านนอก บ้านบน และบ้านกลาง ซึ่งโดยส่วนใหญ่กลุ่มมอแกนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณโซนบ้านตึก ความเป็นกลุ่มดังกล่าวงานวิจัยนี้จึงได้จัดแบ่งบทบาทของทีมตามที่กล่าวถึงแล้วในบทที่ 2 ในส่วนของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมจะมีความแตกต่างกันบ้างบางส่วนแต่ไม่มากนัก เช่นในช่วงพิธีกรรมของกลุ่มมอแกน คือ “พิธีหล่อโอง” ที่จะมีในช่วงเดียวกันกับพิธีกรรมการทำความสะดวกป่าช้า/สุสานหรือไหว้บรรพบุรุษ (ในช่วง 14 – 15 ค่ำ เดือน 5) แต่เมื่อเสร็จแล้วชาวเลทั้ง 2 กลุ่มก็จะอยู่ไปร่วมในพิธีกรรมเดียวกันที่ป่าช้า ส่วนพิธีกรรมอื่นๆ จะทำร่วมกันทั้งหมด

ความเป็นตัวตน (อัตลักษณ์) ของกลุ่มชาวเล จะมีเอกลักษณ์เฉพาะเช่นชนเผ่าอื่นๆ อาทิ ผู้ชายจะตัวดำ ผมหยิก ร่างกายบึกบึน พุดเสียงดัง (2 ลักษณะข้างหลังชาวเลปัจจุบัน เล่าว่าเนื่องจากอยู่กับทะเลและเครื่องยนต์เรือ ต้องดำน้ำการสื่อสารจึงต้องพุดเสียงดัง ชัดเจน และใช้ภาษาของ

ตนเอง ในช่วงที่ออกทำงานในทะเลในอดีตก็ไม่ค่อยใส่เสื้อ เป็นต้น) สำหรับกลุ่มชาวเลเราไวก์ผู้หญิง (โดยส่วนมากจะอยู่บ้านเลี้ยงลูก ทำงานบ้าน สามีได้ปลามากก็จะทำหน้าที่ขายและเก็บเงินเองทั้งหมด ทำให้ผู้ชายชาวเลจะไม่ค่อยมีปัญหาในครอบครัวตั้งแต่ในอดีต การแต่งกายในอดีตก็จะนุ่งผ้าถุงกระโจมอก ใส่เสื้อบางเวลาหากออกไปภายนอกชุมชน ปัจจุบันก็จะแต่งกายแบบคนทั่วไป แต่จะเห็นได้ว่ายังสวมผ้าถุง เป็นส่วนมาก)

วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง : จากการใช้กฎหมายและแผนการพัฒนาประเทศในระดับนโยบาย

พื้นฐานคนเก่าแก่ดั้งเดิม (โดยเฉพาะคนจีนและมุสลิมในจังหวัดภูเก็ต) ได้ยอมรับการมีอยู่จริงของชุมชนชาวเลเราไวก์ (และชุมชนชาวเลอีก 4 ชุมชนในภูเก็ต) แต่บนพื้นฐานของกฎหมายที่ดินและนโยบายการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนากลายเป็นสิ่งที่บีบขับคนตัวเล็กตัวน้อยออกจากพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังดำรงอยู่ในวิถีชีวิตเดิมพอสมควร อย่างกรณีชาวเลเราไวก์ที่ดำรงชีพอยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่ในอดีตกว่า 300 ปี ที่ได้รับผลกระทบจากการออกกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน โดยเบื้องต้นคือการประกาศใช้ประมวลกฎหมาย (พระราชบัญญัติที่ดิน พ.ศ.2497) ซึ่งอยู่ในช่วงที่เอกชนอ้างเรื่องเอกสารสิทธิ ส.ค.1 ที่ดินดังกล่าว (ปี พ.ศ.2498) และนโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขนาดใหญ่มากกว่า 58 ปี จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1(2504 - 2509)และแผนพัฒนาฉบับที่ 2 (2510 -2514)

การวางแผนพัฒนาในช่วงนี้ใช้แม่แบบการพัฒนาจากสังคมทุนนิยมตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตและการขยายอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เน้นการทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ

นโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้ถูกกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศจากธนาคารโลก จึงมีการให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจมากกว่าเรื่องสังคม โดยมีการเน้นการเพิ่มรายได้ประชาชาติ ผู้มีอำนาจในคณะรัฐบาลได้พยายามสร้างเสถียรภาพทางสังคมและเร่งอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยผ่านการลงทุนและความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากต่างประเทศ รัฐสร้างบริการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน เขื่อน เพื่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มรายได้เฉลี่ยต่อหัว และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

ทางเศรษฐกิจรวดเร็วขึ้น แต่ไม่มีแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งการพัฒนาสังคมถูกมองในเชิงเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2515 - 2519)

มีการเสนอกลวิธีใหม่ทางอุตสาหกรรมในการผลิตเพื่อส่งออกควบคู่ไปกับกลวิธีของการทดแทนการนำเข้าเพื่อส่งเสริมนโยบายทางเศรษฐกิจ รัฐบาลสนับสนุนให้มีการพัฒนาทุนภายในประเทศและมีการขยายตัวในการผลิตสินค้าด้านหัตถอุตสาหกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ และเริ่มมีการพูดถึงการวางแผนทางด้านสังคม โดยมีการกำหนดนโยบายด้านประชากรเป็นครั้งแรกและมีการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520 - 2524)

รัฐบาลมีนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยรักษากลวิธีการทดแทนการนำเข้าและส่งเสริมการส่งออก และมีการกำหนดนโยบายกับเมือง โดยมีการเสนอให้มีการพัฒนาเมืองรองในส่วนภูมิภาค เช่น ขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี อุตรธานี ลพบุรี พิษณุโลก เชียงใหม่ ภูเก็ต และสงขลา(หาดใหญ่) เพื่อเป็นการกระจายความเจริญออกจากกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากธนาคารโลก ส่วนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในเขตชนบทพื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำ ป่าไม้ แหล่งแร่ แรงจัดการปฏิรูปที่ดิน จัดสรรแหล่งน้ำในประกาศอนุรักษ์ทะเลหลวง สำรวจและพัฒนาแหล่งพลังงานในอ่าวไทยและภาคใต้ฝั่งตะวันออก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5(2525 - 2529)และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6(2530 - 2534)

รัฐบาลได้ดำเนินกลวิธีการทดแทนการนำเข้าและการส่งเสริมการส่งออก โดยมีนโยบายเมืองที่ธนาคารโลกยังให้การสนับสนุนการกระจายกิจกรรมอุตสาหกรรมและชุมชนสู่ภูมิภาคและมีนโยบายสิ่งแวดล้อมที่ยังคงดำเนินเรื่องการจัดการทรัพยากรและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในเขตชนบทและเริ่มมีการกระจายการวางแผนลงสู่ระดับภูมิภาคและพื้นที่และในฉบับที่ 6 รัฐบาลยังคงมุ่งดำเนินนโยบายเดิมด้านเศรษฐกิจ เมืองและสิ่งแวดล้อม และมีการส่งเสริมการจัดโครงสร้างของเมืองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 -9(2534 - 2539), (2540 - 2544), (2545 - 2549)

มีการวางแนวทางการส่งเสริมภาคบริการให้เป็นไปตามทิศทางกระแสเศรษฐกิจโลก โดยการสนับสนุนให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งทางอากาศ การเงิน การพาณิชย์ และการบริการด้านต่างๆ ส่วนปริมณฑลรอบนอกให้เป็นเขตรองรับอุตสาหกรรมที่ย้ายออกจากกรุงเทพมหานคร แนวทางนี้ได้สอดคล้องนโยบายใหม่ของเมืองที่สนับสนุนด้วยกลวิธีโครงข่ายภูมิภาคที่คาดว่าจะสามารถแก้ปัญหาการกระจายความเจริญสู่ชนบท นอกจากนี้ รัฐเริ่มมองเห็นความจำเป็นในการกำหนดแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาไว้ 3 ประการ คือ เน้นการให้เกิดความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม และเน้นการกระจายรายได้และพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทมีการใช้มาตรการทางด้านภาษี การกระจายการถือครองทรัพย์สินด้วยการเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินการออกเอกสารสิทธิที่ดิน

ในฉบับที่ 8 มีการปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นเศรษฐกิจมาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้มีการวางแผนจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน วางแผนการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการระดมความคิดเห็นในระดับพื้นที่จนถึงระดับชาติจากคนทุกหมู่เหล่า

มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนละความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการพัฒนาอย่างมีสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สังคมไทยมีความสุขถ้วนหน้า สามารถพึ่งตนเองอย่างมีภูมิคุ้มกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10(2550 - 2554)

รัฐให้ความสำคัญกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและได้จัดทำวิสัยทัศน์ของประเทศไทย โดย “มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” แผนพัฒนาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต และมีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มมูลค่า

ความหลากหลายทางชีวภาพควบคู่กับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ

(เมธิตา ไกรนที, 2552 :27)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11(2555 - 2559)

รัฐให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมเสมอภาคและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเน้น “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาบทบาทของสถาบันหลักทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคมโลกโดยเฉพาะประชาคมอาเซียนให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร (http://www2.oae.go.th/EVA/download/Plan/SummaryPlan11_thai.)

จากการที่รัฐไทยเริ่มมีการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินโดยใช้การกำหนดขอบเขตที่ดิน การครอบครองและรองรับด้วยเอกสารสิทธิในที่ดินตาม “พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497” จึงมีความสอดคล้องกับการที่ชุมชนชาวเลราวไวย์ต้องดำเนินวิถีชีวิตในปัจจุบันบนพื้นฐานที่ตนเองไม่มีทรัพยากร (ที่ดิน) ทั้งชุมชน ทั้งที่ในการดำรงชีวิตปกติตามที่เป็นมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันชาวเลราวไวย์ยังอยู่บนที่ดินเฉพาะพื้นที่ปลูกบ้าน ยังไม่มีใครอ้างสิทธิที่ดินที่ตนเองกินแนวเขตบ้านที่ตนเองครอบครองอยู่ ไม่เคยมีข้อพิพาทระหว่างชาวเลด้วยกันเกี่ยวกับเรื่องแนวเขตที่ดินในชุมชนชาวเลราวไวย์ ในอดีตใครจะขอแบ่งปันที่ดินปลูกเพิงพักหรือค้าขายก็จะแบ่งให้ (ดังเช่นกรณีคนขายกาแฟในหมู่บ้าน ซึ่งในตอนหลังกลายเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน)

สำหรับในส่วนของแผนพัฒนาประเทศไทยรวมจะเห็นได้ว่า ระยะเวลาเริ่มแรก รัฐได้มุ่งการพัฒนาเพื่อให้อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน รูปแบบการพัฒนาประเทศในแนวทางนี้ส่งผลให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ จนต้องมีการปรับเปลี่ยน การกำหนดแนวทางในการบริหาร

ประเทศในรูปแบบใหม่ โดยมุ่งเน้นการรักษาความสมดุล ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

สุริชัย หวันแก้ว (อ้างถึงใน เมธธา ไกรนที, 2552 : 30) กล่าวว่า การพัฒนาไม่ได้ก่อให้เกิดความเจริญแต่เพียงด้านเดียว แต่การพัฒนาได้นำเอาความเสี่ยงภัยมาสู่สังคม เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และด้านวัฒนธรรม ซึ่งผลร้ายของการพัฒนาโดยส่วนใหญ่จะตกอยู่กับผู้ที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้ไร้อำนาจในสังคมหรือคนชายขอบและเยาวชน

“การพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การมุ่งเน้นการค้า การลงทุน การเติบโตของระบบทุนนิยม พาณิชยกรรม การขยายตัวของเมือง เหล่านี้ ล้วนมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตชนบทที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ทำการประมง ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่อาศัยร่วมและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ แต่แนวทางการดำเนินงานของรัฐกลับทำให้ประชาชนเหล่านี้กลายเป็นผู้เสียผลประโยชน์และต้องรับผลจากการพัฒนาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของรัฐและผู้มีอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นชนส่วนน้อยของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อก้าวถึงกลุ่มชาวเลอุรกลาไวย์ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต... นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นนโยบายการพัฒนาของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของอุรกลาไวย์ (อุรกลาไวย์คือคำที่ใช้ในเอกสารการวิจัยของผู้เขียนตามโจทย์การวิจัยที่อ้างมาใช้นี้) คือ การพัฒนาโดยการส่งเสริมการท่องเที่ยว”

ที่สำคัญคือ การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย เริ่มขึ้นในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พร้อมๆ กับแผนพัฒนาของชาติ ในรูปของการพัฒนาภาคบริการ ซึ่งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) ได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2502 และรัฐบาลได้กำหนดการท่องเที่ยวเป็นนโยบายสำคัญในแผนพัฒนาฉบับที่ 4

เมื่อก้าวถึงจังหวัดภูเก็ตกับการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2505 เป็นต้นมา หลังจากเมื่อครั้งที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จประพาสจังหวัดภูเก็ต ในปี พ.ศ.2502 ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตเริ่มเป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น ประกอบกับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประชาสัมพันธ์ถึงความงามของจังหวัดภูเก็ตไปทั่วโลก ทำให้นักลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศต่างระดมทุนเข้าสู่ภูเก็ต โดยกลุ่มนายทุนระดับท้องถิ่นที่เคยร่ำรวยจากธุรกิจเหมืองแร่ได้เปลี่ยนแนวทางเข้าสู่ธุรกิจท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

กลุ่มนายทุนจากต่างประเทศเริ่มให้ความสนใจที่จะมาลงทุนโดยเน้นการเข้ามาสร้างโรงแรม ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว (ฤดี ภูมิภูถาวร , 2542 อ้างถึงใน เมธิตา ไกรนที, 2552 : 32)

จากการพูดคุยและวิเคราะห์ร่วมกันในที่วิจัย เห็นว่า จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาทั้งหมดจนถึงแผนพัฒนาฯ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพิ่งพบว่า “รัฐให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมเสมอภาคและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมถึงสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม” ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้เอง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเหตุผลเบื้องต้น 2 ประการ คือ การเตรียมพื้นฐานสำหรับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน ที่ต้องเรียนรู้และยอมรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์โดยปริยาย และอีกประการหนึ่ง คือ การวางแผนพัฒนาฯ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีความแตกต่างทางความเชื่อและวัฒนธรรม

วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการดำรงชีพ

วิถีการประกอบอาชีพประมงเป็นวิถีการดำรงชีพของชาวเลราไว้อยู่ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน ในอดีตบรรพบุรุษชาวเลทำมาหากินทางทะเลตลอด เนื่องจากความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เดินทางเร่ร่อนโดยทางเรือไปมา การตั้งหลักแหล่งจะเป็นบางช่วงเวลาโดยจะมีการสร้างเพิงพักระหว่างทางเป็นครั้งคราวตามเกาะต่างๆ ในช่วงมีมรสุมหรือมีพายุ ซึ่งสามารถรู้ได้และเป็นความชำนาญเฉพาะของชาวเลที่สืบทอดกันมา ซึ่งการตั้งเพิงพักก็จะเป็นพื้นที่ที่ภูมิประเทศนั้นๆ กันลมมรสุมได้ ไม่ไกลจากทะเลเพื่อสามารถหากินได้ต่อบริเวณริมทะเลไม่ไกลฝั่งในบางเวลาช่วงหน้ามรสุม สำหรับการอยู่ในพื้นที่เกาะแก่งต่างๆ แต่จะเป็นที่รับรู้กันในกลุ่มชาวเลด้วยกันเองว่าใครมีพื้นที่ประจำ (เป็นเจ้าของ) อยู่ในบริเวณไหนของเกาะหรือบริเวณพื้นที่บนฝั่ง ซึ่งดำเนินมาในช่วงหลายชั่วอายุชาวเลตั้งแต่บรรพบุรุษ

การเลือกพื้นที่ตั้งถิ่นฐานเพื่อความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตและการหาอยู่หากินทางทะเลนี้ดูได้จากประสบการณ์สีนามิในปลายปี พ.ศ.2547 ที่ผ่านมา ชุมชนชาวเลราไว้ได้รับผลกระทบในส่วนของเครื่องมือทำการประมงและของใช้ต่างๆ ได้รับความเสียหาย มีน้ำเอ่อเข้าท่วมชุมชนแต่สามารถเอาตัวรอดได้ทันกันทั้งชุมชน หากพิจารณาจากลักษณะของพื้นที่ พบว่า หน้าชุมชนชาวเลติดกับทะเลจะมีเกาะต่างๆ กระจายอยู่ด้านหน้า ซึ่งใกล้สุดจะมีเกาะเฮ และเกาะบอน ส่วนทางด้านซ้ายมือ (หันหน้าออกทะเล) จะมีแหลมกา ที่เป็นปลายแหลมยื่นออกไปในทะเล จากภูมิศาสตร์เหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงภูมิปัญญาของอดีตบรรพบุรุษของชาวเลในการเลือกตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่รองรับได้แม้แต่คลื่นยักษ์สีนามิที่มีปรากฏ

ธรรมชาติกันคลื่นกระทบชุมชนโดยตรง และที่สำคัญ คือ ในช่วงหน้ามรสุมยังสามารถทำมาหากินในบริเวณทะเลหน้าชุมชนได้โดยไม่ต้องออกทะเลไปไกลมาก ทำให้ชาวเลในชุมชนราไวใช้คำว่า “มีหม้อข้าวอยู่หน้าบ้านถ้าช่วยกันรักษาก็จะไม่อด” ซึ่งที่ผ่านมาชาวเลราไวก็ได้ร่วมกันรักษาพื้นที่อาหารดังกล่าวเป็นระยะโดยการร่วมมือกับหน่วยงานราชการในการทำปะการังเทียมในทะเล การเป็นอาสาสมัครดำน้ำเก็บขยะใต้ทะเล เป็นต้น เพื่อรักษาพื้นที่แหล่งอาหารของชุมชนไว้

ในปัจจุบันชาวเลในชุมชนราไวส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพหลัก คือ การทำประมงซึ่งยังคงเป็นการประมงแบบยังชีพหรือทำการประมงแบบดั้งเดิม เป็นการหาได้มาแล้วขายไปและแบ่งบางส่วนไว้ทำอาหารในครัวเรือนบ้าง จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็จะเป็นอุปกรณ์ที่เสริมเพิ่มขึ้นจากความทันสมัยของเทคโนโลยีในปัจจุบัน อาทิ การเพิ่มกำลังเครื่องยนต์เรือ การปรับเปลี่ยนการใช้หน้ากากดำน้ำ การใช้ปั๊มลมต่อเชื่อมสายยางสำหรับหายใจขณะดำน้ำ หรือการใช้ตีนกบ เป็นต้น แต่ก็ถือเป็นแค่เพียงบางส่วนของชาวเลราไวที่สามารถหาเครื่องมือเหล่านี้มาใช้ได้ ซึ่งจะเป็นกลุ่มที่มีทีมหรือมีลูกน้องในเรือ เป็นเรือหัวโทงที่มีขนาดใหญ่ขึ้นมาเล็กน้อย และส่วนมากจะเป็นกลุ่มคูรักลาไว

นายนิรันดร์ หยั่งปาน ได้สรุปข้อมูลชาวเลราไวที่ยังประกอบอาชีพประมงและทำมาหากินทางทะเลซึ่งจะมีอยู่ จำนวน 60% ของชาวเลในพื้นที่ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทได้ตามลักษณะ ดังต่อไปนี้

- ขนาดของเรือเพื่อการประกอบอาชีพประมง ในเบื้องต้นจากการเก็บข้อมูล พบว่า ชาวเลราไวที่มีเรือใหญ่ จำนวน 24 ลำ และมีเรือขนาดเล็ก 21 ลำ (การแบ่งขนาดจะใช้การนับจำนวนตัวกงเรือ หากมีจำนวนมากกว่า 21 ตัวกงจะนับเป็นขนาดใหญ่ : ทีมวิจัยราไว)
- ประเภทของการประกอบอาชีพประมงที่หลากหลายตามวิถีการหาอยู่หากินดั้งเดิมในปัจจุบัน
 - การทำเรือวางไซ จะทำกันทั้งกลุ่มเรือใหญ่และเรือเล็ก แต่ขนาดของไซก็จะลดหลั่นกันไป รวมถึงระยะทางที่ออกไปทะเลและความลึกของทะเลก็จะลดหลั่นกันไปตามสภาพของเรือและความชำนาญ สำหรับรายได้เฉลี่ยคำนวณได้ค่อนข้างยาก ขึ้นอยู่กับจำนวนลูกน้องในเรือ และจำนวนไซที่ไปวางไว้ของแต่ละราย แต่หากเฉลี่ยต่อลำสำหรับการไปแต่ละครั้งหากได้ต่ำกว่า 2,000 บาทชาวเลราไวถือว่าไม่ได้อะไร (ออกไปต่อครั้งใช้เวลาประมาณ 5 - 6 ชั่วโมงสำหรับการไปจับปลาในไซที่ไปวางไว้) ซึ่งโดยเฉลี่ยราคาของปลาทุกชนิดรวมกันเมื่อขายหลังจากขึ้นจากเรือจะอยู่ที่กิโลกรัมละ

100 บาท ซึ่งในช่วงของการทำวิจัยมีผู้ที่เคยได้ปลามากที่สุดจำนวน 900 กิโลกรัม หรือได้ 90,000 บาทในเที่ยวเดียว/วัน(เรือที่น้อย)

- การทำเรือตกหมึก จะมีอยู่จำนวน 20 ลำ จะใช้เรือวินเชิร์ฟแต่ดัดแปลงมาใช้ (ไม่ใช่ใบเรือแต่จะใช้วิธีการพายหรือแจว) กลุ่มตกหมึกจะทำในเวลากลางคืนโดยเฉพาะช่วงเดือนแจ้ง (เดือนหงาย) ซึ่งจะมีรายได้เฉลี่ยต่อลำต่อครั้งประมาณ 1,500 บาท (10 กิโลกรัม x 150 บาท)การออกไปแต่ละครั้งจะมีสมาชิกประมาณ 5 คนต่อลำ ซึ่งจะต้องจ่ายให้เจ้าของเรือที่ออกไปด้วย 20% ของราคาหมึกที่ขายได้ เพื่อเป็นค่าน้ำมันเรือที่เจ้าของเรือดำเนินการไปก่อน
- เรือดำปลิง จะมีอยู่ 5 ลำ สมาชิกที่ออกเรือด้วยกันแต่ละลำประมาณ 6 – 7 คน การดำปลิงจะทำกันในช่วงเวลากลางคืนเนื่องจากปลิงจะออกมาหากินปะการัง โดยส่วนมากจะออกไปครั้งละ 2 คืน ซึ่งการดำปลิงนี้จะต้องสามารถสังเกตปลิงแต่ละชนิดได้เนื่องจากมีหลายชนิด ที่ชาวเลดำหาอยู่ปกติจะมีปลิงกูร่า, ปลิงแดง, ปลิงดำ, ปลิงโก๊กลัก, ปลิงกำหมาดหรือร่าหมาด (เรียกต่างกันแต่ละพื้นที่), ปลิงหนูนหรือปลิงยาง (ราคาแพงที่สุด ตัวละ 200 – 300 บาท) ปลิงแต่ละชนิดจะกินสดโดยนำมาฆ่าปลิงหรือทำอาหารอื่น บางชนิดก็มีสรรพคุณเป็นยาที่ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ปัจจุบันพื้นที่ที่พบปลิงมากที่สุดจะอยู่ในเขตอุทยานฯการคำนวณรายได้จากการดำปลิงจะยากเพราะในการออกไปดำปลิงแต่ละเที่ยวจะเฉลี่ยรายได้จากที่หามาได้เป็นหุ้น โดยผู้ที่ไปดำปลิงจะมีคนละ 1 หุ้น เจ้าของเรือจะมี 3 หุ้น จากการทำเป็นผู้ลงทุนในเบื้องต้น ฉะนั้นการจับปลิงได้จะขึ้นอยู่กับความชำนาญและความอดทนของทีมที่ไปด้วยกัน
- เรือตกปลา มีอยู่ 10 ลำ (มีประมาณ 20 คน) การออกเรือตกปลาปัจจุบันจะมีทั้งเบ็ดราวดั้งเดิมและใช้เบ็ดทั่วไปในปัจจุบัน ในแต่ละครั้งต่อเที่ยวจะมีรายได้ไม่แน่นอนเนื่องจากใช้เวลาไม่เท่ากัน แต่การออกไปตกปลาแต่ละครั้งชาวเลเราไวย์จะประมาณการรายได้ต่ำสุดที่ควรได้อยู่ที่ 300 บาทต่อเที่ยว
- การดำหอยเป่าฮื้อ เป็นกลุ่มเรือเล็กไม่กี่ลำ ปัจจุบันในชุมชนชาวเลเราไวย์มีอยู่ 5 คนที่ยังดำอยู่ เนื่องจากต้องใช้ความชำนาญเฉพาะตัวและการสังเกตที่ดีหลังจากดำน้ำลงไป เพราะลักษณะของหอยกับหินใต้น้ำมีความใกล้เคียงกันมาก ซึ่งหอยเป่าฮื้อจะมีอยู่ 2 ชนิด คือหอยเป่าฮื้อเขียว และหอยเป่าฮื้อเนื้อ ในการขายจะใช้วิธีการแบ่งขายเป็น

ถุงทั้ง 2 ชนิด ถุงละ 200 บาทเท่ากัน หอยเป่าฮื้อเขียวเล็กจะใส่ 25 - 30 ตัวต่อถุง หอยเป่าฮื้อเขียวใหญ่ 10 - 20 ตัวต่อถุง และหอยเป่าฮื้อเนื้อ 5 ตัวต่อถุง ขายได้อยู่ที่ 600 - 1,000 บาทต่อวัน แต่ขึ้นอยู่กับสภาวะอากาศ ซึ่งบางครั้งไม่สามารถออกไปหาได้แรมเดือน

- การหาหอยดิบ เป็นการไปเคาะหรือสกัดหอยดิบตามริมฝั่งทะเลที่เป็นโขดหินน้ำทะเลขึ้นถึงหรือตามเสา สะพาน และสิ่งก่อสร้างในทะเล จะเป็นวิธีการหาอยู่หากินของกลุ่มผู้หญิงชาวเลโดยทั่วไป (อาจจะไปทั้งครอบครัวแต่ผู้หญิงจะมีเทคนิคการหาละเอียดกว่า) ปัจจุบันในชุมชนชาวเลราไวย์จะมีอยู่ประมาณ 90 คน เมื่อหามาได้จะขายเป็นถุง (ใช้แก้วน้ำขนาดปกติที่ใช้อยู่ปัจจุบันเพื่อตวง) ได้ถุงละ 100 บาท สำหรับรายได้จะอยู่ที่ 300 - 500 บาทต่อวัน แต่ขึ้นอยู่กับสภาวะอากาศเช่นกัน
- การทอดแห ปัจจุบันนี้จะมีอยู่ 3 คนที่ยึดเป็นอาชีพหลัก ซึ่งเป็นคนที่ค่อนข้างสูงอายุ ใช้พื้นที่ไม่ไกลจากฝั่งมากนักในพื้นที่หน้าชุมชน ซึ่งส่วนมากจะได้ปลากระบอก สำหรับรายได้จะอยู่ที่ 200-300 บาทต่อวัน
- การแทงไวยวาย (ปลาหมึกชนิดหนึ่งแต่เหนียว และตัวใหญ่กว่า) ชาวเลราไวย์จะใช้เทคนิคเอาปูลมเป็นเหยื่อล่อโดยการเสียบไม้ที่ปลายไม้หวายที่ทำไว้แหลมๆ แล้วเหยยเข้าไปในรูที่ไวยวายอยู่ เมื่อไวยวายออกมาก็จะใช้ฉมวกแทง (การใช้หวายเนื่องจากมีความอ่อนตัวซ่อนไซในรูที่คาดว่าจะมีตัวไวยวายอยู่โดยที่หวายไม่หัก) สำหรับราคาขึ้นอยู่กับฤดูกาล

วิธีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และเป็นลูกจ้างทั้งประเภทชั่วคราวและประจำ วิธีการประกอบอาชีพดังกล่าวเริ่มมีขึ้นหลังกระแสการท่องเที่ยวในภูเก็ตขยายตัวเป็นอย่างมากในช่วงหลังปี พ.ศ. 2530 และภายหลังเหตุการณ์สึนามิในปี พ.ศ.2547 ซึ่งปัจจุบันมีชาวเลราไวย์ 40% ที่หันมาดำรงวิถีชีวิตดังกล่าว ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นกลุ่มที่มีครอบครัวแล้วมีภาระต้องรับผิดชอบ แต่หลายส่วนก็เป็นการประกอบเพื่อเป็นอาชีพเสริมและยังเกี่ยวเนื่องกับความชำนาญทางทะเล อาทิเช่น

- การทำเรือทัวร์ที่สามารถรับนักท่องเที่ยวไปตามเกาะต่างๆ ได้ เช่น เกาะเฮ เกาะบอน เกาะราชา เกาะแก้วพิสดาร ซึ่งเป็นเรือที่ได้รับการจดทะเบียนเรือเพื่อการท่องเที่ยวด้วย (มีอักษร RL ตามด้วยรหัสเรือติดอยู่ข้างเรือ) ปัจจุบันมีอยู่ 10 ลำและเป็นเรือที่เช่าด้วย

ฉะนั้นกลุ่มนี้จะมีรายได้ทั้ง 2 ทาง แต่ก็อาศัยความชำนาญเฉพาะทางและเพราะความเป็นตัวตนของชาวเลเช่นกัน ที่สามารถดึงให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมาใช้บริการและมั่นใจในความปลอดภัย สำหรับรายได้ขึ้นอยู่กับความใกล้ไกลของเกาะและฝั่งที่นักท่องเที่ยวต้องการไป แต่จะอยู่ที่เที่ยวละ 1,500 – 1,800 บาทต่อเที่ยวแต่ยังถือว่าเป็นการประกอบอาชีพอิสระตามวิถีของชาวเล

- การพานักท่องเที่ยวดำน้ำดูพื้นที่ใต้ท้องทะเลและฝึกนักท่องเที่ยวดำน้ำ (ไดร์ฟวิง) ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 40 คน (เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 16 – 30 ปี) ซึ่งในช่วงฤดูการท่องเที่ยวก็จะมีไปทำงานดังกล่าว แต่หากในช่วงโลว์ซีซั่นหรือไม่ใช่ช่วงท่องเที่ยวก็จะกลับมาออกทะเลทำประมงเช่นเดิม แต่จะต้องเป็นลูกจ้างของบริษัทประกอบการท่องเที่ยวซึ่งปัจจุบันชาวเลราไวย์จะไปเป็นลูกจ้างของผู้ประกอบการดังกล่าว 4 บริษัทด้วยกัน ในส่วนของรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยอยู่ที่ 15,000 – 20,000 บาท โดยจะมีเงินเดือนเฉลี่ยมากกว่า 5,000 บาท/เดือน แต่จะมีค่าเที่ยวที่พานักท่องเที่ยวไปดำน้ำ และค่าทิปจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

วิธีการประกอบอาชีพรับจ้าง ลูกจ้างประจำและชั่วคราว และอื่นๆ ในส่วนของชาวเลราไวย์ที่ใช้วิธีดังกล่าวนี้จะเริ่มมีมากขึ้นเป็นลำดับ แม้ว่าในช่วงการทำวิจัยดังกล่าวจะยังมีน้อยอยู่ประกอบด้วย

- ลูกจ้างเทศบาลตำบลราไวย์ โดยส่วนมากจะเป็นผู้หญิงจำนวน 30 คน มีหน้าที่เก็บกวาดขยะในพื้นที่เขตเทศบาลฯ
- ส่วนอื่นๆ ประกอบด้วย เป็นลูกจ้างเสิร์ฟอาหารให้กับร้านอาหารบริเวณใกล้เคียง (มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยตามสภาวะการท่องเที่ยว) การทำอาหารขายในชุมชนเล็กๆน้อยๆ การเปิดร้านของชำเล็กๆ ในชุมชน การรับปลาจากเรือของกลุ่มพวกเดียวกันขายหน้าแผงในชุมชน การเปิดร้านขายอาหาร (2 ราย) การทำงานเป็นลูกจ้างบริษัทในเมืองภูเก็ต (ชาวเลราไวย์ที่จบปริญญาตรี 2 คน

เงื่อนไขและข้อจำกัดในการประกอบอาชีพประมงของชาวเลจากการที่ชาวเลเคยทำมาหากินทางทะเลได้อย่างอิสระในอดีต เนื่องจากยังไม่มีกำหนดขอบเขตพื้นที่ทางทะเลของแต่ละประเทศ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยได้กำหนดเขตทางทะเลและมีประกาศโดยสำนักนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2502 และได้กำหนดแนวที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในปี พ.ศ. 2513...โดย “ด้านทะเลอันดามัน โดยเริ่มต้นจากตอนใต้เกาะ

ภูเก็ต โอบรอบเกาะต่างๆ ที่ใกล้ฝั่งลงไปจนเข้าบรรจบฝั่งที่หลักเขตแดนไทย-มาเลเซีย ที่ 1 ที่ผาขาว” นอกจากนี้ยังมีประกาศต่างๆ ต่อมา เช่น “ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยด้านทะเลอันดามัน ซึ่งประกาศเมื่อ 18 กรกฎาคม 2531 การประกาศนี้ คือการยืนยันเขตแดนทางทะเลระหว่างประเทศไทยกับพม่า อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ซึ่งได้ทำความตกลงกันแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2512-2526” ซึ่งเป็นเหตุผลผลที่ทำให้ชาวเลต้องตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง และทำมาหากินทางทะเลในวงที่จำกัดมากขึ้น (<http://int.search.myway.com/search/GGmain.jhtml>) อย่างไรก็ตามด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทะเลอันดามัน ชาวเลยังสามารถทำมาหากินได้ตามสภาวะการทำประมงแบบดั้งเดิม แต่จะเริ่มได้รับผลกระทบจากข้อกำหนดและกฎหมายต่างๆ ที่บีบให้พื้นที่ทำมาหากินของชาวเลน้อยลง ประกอบด้วย

- การประกาศเขตการอนุรักษ์แนวปะการัง ประเทศไทยมีแผนแม่บทการจัดการแนวปะการังของประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 มีการกำหนดหลักเกณฑ์และการกำหนดพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังของประเทศ แต่ยังไม่มีการประกาศใช้เขตการใช้ประโยชน์กันอย่างจริงจัง ต่อมาในปี พ.ศ.2546 ได้แบ่งเขตการใช้ประโยชน์ตามสถานภาพของแนวปะการังและศักยภาพการใช้ประโยชน์ของชุมชนชนหลายฝ่าย เช่น ภาคธุรกิจท่องเที่ยว ชาวประมง พร้อมทั้งกำหนดมาตรการควบคุมหรือห้ามทำกิจกรรมที่ส่งผลกระทบ ทั้งนี้เพื่อให้แนวปะการังคงอยู่ในสภาพสมดุลและลดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากแนวปะการังซึ่งการกำหนดดังกล่าวมีการย้ำว่า “นอกจากนี้ต้องไม่ลักลอบจับปลาสวยงามในแนวปะการัง โดยเฉพาะในเขตจังหวัดที่มีการประกาศเป็นพื้นที่ควบคุมสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต และกระบี่”
- การกำหนดมาตรการพื้นที่ทำการประมง ตาม พ.ร.บ.การประมง พ.ศ.2490 ที่กระทบกับการทำประมงของชาวเลโดยตรง คือ “การประกาศพื้นที่รักษาชีพันธุ์สัตว์น้ำ” ที่ปัจจุบันเป็นพื้นที่ห้ามเด็ดขาดในการเข้าไปทำการประมง

นอกจากนี้ชาวเลยังได้รับผลกระทบจากการถูกกันพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่เกาะแก่ง หรือหน้าชายหาดต่างๆ กลายเป็นพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ กลายเป็นพื้นที่ส่วนตัวของเอกชนที่ประกอบการท่องเที่ยว มีข้อห้ามต่างๆ มากมาย เช่น ห้ามจอดเรือหน้าโรงแรมหรือหาดที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยว ห้ามเข้าไปเกาะหอยติบ เป็นต้น

จากเหตุผลและข้อจำกัดต่างๆ ที่กล่าวมาทำให้ชาวเลเราไวย (รวมถึงชาวเลพื้นที่อื่นๆ) ต้องออกไปทำอาชีพประมงไกลขึ้นและต้องดำน้ำลึกมากขึ้น ส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคน้ำหนึบ ซึ่งบางรายพิการจนไม่สามารถทำมาหากินทางทะเลได้อีกเลย

ทางออกสำหรับการประกอบอาชีพประมงสำหรับชาวเล จากมติ ครม. 2 มิถุนายน 2553 รัฐบาลที่ผ่านมาได้ตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาโดยตลอด สำหรับในรัฐบาลปัจจุบันได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล” ที่มี พล.อ.สุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพประมงของชุมชนชาวเล” ซึ่งในช่วงงานวิจัยนี้คณะอนุกรรมการฯ ได้มีการจัดประชุมแก้ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนให้ชาวเลสามารถเข้าไปทำมาหากินได้เช่นเดิม ซึ่งอยู่ระหว่างการกำหนดรายละเอียดร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นมติการผ่อนปรน ประกอบด้วย 1) การกำหนดเครื่องมือในการหาสัตว์น้ำที่ชาวเลเคยทำประมงดั้งเดิมโดยชาวเลได้เสนอเครื่องมือประมงไป 17 ชนิด 2) การกำหนดปริมาณสัตว์น้ำที่ชาวเลสามารถเข้าไปจับได้ในแต่ละละที่เยวต่อลำ และ 3) การสำรวจและจัดทำบัตรแสดงตัวว่าเป็นชาวเลที่ประกอบอาชีพประมง

ประเพณีวัฒนธรรม และความเชื่อ

ชุมชนชาวเลเราไวยจะมีประเพณีวัฒนธรรม และความเชื่อที่ดูเหมือนจะแตกต่างกับชุมชนทั่วไป แต่ที่มวิจัยนี้วิเคราะห์ร่วมกันแล้วเห็นว่า มีหลายพิธีกรรมที่มีความสอดคล้องกับชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิมของภาคใต้ อาทิ เช่นพิธีกรรมไหว้ครู ของชาวเลที่ทำเพื่อบูชาครูด้านการแสดง เช่นครูรองเง็ง ครูฆาหยง ครูยาวังซึ่งคนที่เป็นหนังตะลุง มโนราห์ ก็มีพิธีกรรมนี้เช่นเดียวกัน หรือพิธีทำความสะอาดเปลว(สุสาน)และไหว้บรรพบุรุษของชาวเลก็มีส่วนคล้ายคลึงกับคนไทยทั่วไป ที่ชาวเลมีการไปทำความสะอาดป่าช้า (เปลว) ขึ้น 14-15 ค่ำ เดือน 5 หลังจากตกแต่งทำความสะอาดเสร็จก็จะมีวงสนทนาและกินข้าวร่วมกัน ซึ่งช่วงเวลาและพิธีกรรมก็มีส่วนใกล้เคียงกับพิธีกรรมของชุมชนชาวไทยดั้งเดิมทั่วไปที่เรียกว่า “พิธีกรรมตักบาตรในเปลวของชุมชนดั้งเดิมในอำเภอกันตัง” และตรงกับการทำบุญที่วัดและทำความสะอาดบัว หรือ โกศ (ที่เก็บกระดูกผู้ล่วงลับไปแล้วบรรพบุรุษ) ของชุมชนทั่วไปในช่วงสงกรานต์

สำหรับประเพณีการทำบุญที่สำคัญที่เชื่อมโยงกับชุมชนดั้งเดิมและสืบเนื่องถึงในปัจจุบันในภาคใต้ คือ พิธีกินบุญ เป็นพิธีที่จะต้องไปขอบุญที่วัด โดยการนำปลาแห้งไปแลกข้าวกับคนที่ไปทำบุญที่วัด ซึ่งจะตรงกับการทำบุญเดือนสิบของคนภาคใต้ ประเพณีดังกล่าวต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน “ชาวเลที่ไม่ได้เข้า

ร่วมพิธีกินบุญจะรู้สึกไม่สบายตัว หรืออาจเป็นไข้ได้ ขณะที่ผู้ที่ไม่เข้าร่วมประเพณีดังกล่าวจะรู้สึกนอนไม่หลับ” เป็นความเชื่อและความเป็นจริงในปัจจุบันที่เล่าต่อกันมา แต่ปัจจุบันได้มีได้ความรู้สึจากคนทั่วไปไม่ติดกับประเพณีดังกล่าว เช่น การที่ชาวเลชุมชนชาวเลราไวย์ไปช่วยงานโดยเฉพาะที่วัดฉลอง (วัดไชยธาราราม ภูเก็ต) แล้วมีการรับสิ่งของ ข้าวแกง และเงินกลับมาชุมชน ซึ่งทางที่มิวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลพบว่า การไปช่วยงานที่วัดช่วงวันพระ (ขึ้น 8 ค่ำ 15 ค่ำ หรือวันพระอื่นๆที่สำคัญ) เป็นการขอแรงหรือจ้างชาวเลราไวย์ไปช่วยในการเก็บข้าวของและทำความสะอาดของใช้ต่างๆ ในวัด และการรับสิ่งของตอบแทนต่างๆจากวัด เป็นด้วยความเมตตาของพระที่วัดซึ่งไม่ได้ตรงกับวันประเพณีกินบุญเดือนสิบ

ประเด็นสำคัญที่ชาวเลราไวย์ยังมีการติดต่อและถูกเรียกไปช่วยงานเป็นประจำที่วัดฉลอง คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนเล่าว่า “หากถามความสัมพันธ์ระหว่างชาวเลกับหลวงพ่อแช่ม วัดฉลอง มีมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายในอดีต เมื่อหลวงพ่อแช่ม (พระครูวิสุทธิวงศาจารย์ญาณมุนี : เกิดเมื่อปี พ.ศ.2370 ตรงกับรัชกาลที่ 3) ได้ตั้งทีมปราบอั้งยี่ในภูเก็ตเมื่อปี พ.ศ.2419 ท่านได้ให้ชาวเลเป็นผู้เฝ้าระวังเรือไม่ให้โดนลักขโมยเนื่องจากช่วงนั้นยังใช้การเดินทางโดยทางเรือเป็นหลัก ทำให้ต้องเฝ้าระวังเป็นอย่างดี หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวจบลงก็ได้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเนื่องมา ซึ่งในอดีตจะมีประเพณีแห่ปลาจำลองที่ทำด้วยกระดาษ (รวมถึงปลาจริง) ไปถวายหลวงพ่อแช่มทุกปี แต่หลังจากหลวงพ่อแช่มมรณภาพในปี พ.ศ.2451 ประเพณีดังกล่าวก็ค่อยๆหมดไป”

ตารางแสดงพิธีกรรมต่างๆ ของชาวเลในรอบปี

ชื่อพิธีกรรม	ช่วงเวลา		ทำอะไรบ้าง
	นับแบบโบราณ	นับแบบสากล	
พิธีไหว้เรือ เพื่อบูชาแม่ย่านางที่อยู่หัวเรือ เพื่อปกป้องรักษาคนอยู่ในเรือ	ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3	กุมภาพันธ์	โดยใช้ของประกอบพิธี คือ ไก่หนึ่งหมากพลู ข้าวตอก กายานหรือธูปขนม แต่เดียว ผลไม้ น้ำ น้ำแดง
พิธีไหว้ทะเล เพื่อบูชาทะเลที่เราได้หากินในทะเล	ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 4	มีนาคม	ของที่ใช้ในการประกอบพิธี คือ ข้าวต้มปลา กล้วยน้ำว่า ไข่ต้ม น้ำ+น้ำแดง หมากพลู กายาน ข้าวตอก โดยมีโต๊ะหมอบเป็นผู้ทำพิธี
พิธีไหว้ครู เป็นการบูชาครูบาอาจารย์ ทั้งครูรองเง็ง ครูมาหยง	ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4	มีนาคม	ทำพิธีโดยโต๊ะหมอบ โดยมี กายานหมากพลู น้ำ ใช้ในการประกอบพิธี

ครูยารัง			
พิธีทำความสะอาดเปลว (สุสาน) และไหว้บรรพบุรุษ	ขึ้น 14-15 ค่ำ เดือน 5	เมษายน	เป็นการไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับของแต่ละตระกูล ซึ่งประกอบด้วยอาหารคาว อาหารหวาน
พิธีลอยเรือ	ขึ้น 12-13 ค่ำ เดือน 6	พฤษภาคม	โดยพิธีลอยเรือ(ปาสุ)จะใช้เรือไม้ระกำ ขาวดอก รำมะนา
พิธีอาบน้ำมนต์(อาเยอูโบ้)เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์	ขึ้น 14 -15 ค่ำ เดือน 6	พฤษภาคม	พิธีอาบน้ำมนต์ จะใช้ ไห น้ำ ด้าย สายลินจัน เทียนขี้ผึ้ง มะนาว 3 ลูก มะกรูด 3 ลูก ด้าย 7 สี หมากพลู เงิน 1 บาท ใบเงินใบทอง ยอม มะพร้าว ยอดหมาก ในการประกอบพิธี
พิธีกินข้าวกลางหมู่บ้าน	ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 8	กรกฎาคม	ของที่ใช้ประกอบพิธี ประกอบด้วย ไบหนาด ไบยอดหมุย ไบตู ข้าว 5 สี ได้แก่ ข้าวเปล่า ข้าวดำ ข้าวน้ำตาลแดง ข้าวขมิ้น ข้าวกะทิ
พิธีกินบุญ	ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10	ตุลาคม	เป็นพิธีที่จะต้องไปขอบุญที่วัด โดยการนำปลาแห้งไปแลกข้าวกับคนที่ไปทำบุญที่วัด

จากตารางข้างต้น ชี้ให้เห็นความเชื่อและความศรัทธาของชาวเลราไว๋ต่อสิ่งที่เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวันตั้งแต่ในอดีตและยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันจากพิธีกรรมต่างๆ ที่มีตลอดทั้งปี รวมถึงความเชื่อในเรื่องของจิตวิญญาณและการแสดงออกถึงการเคารพนับถือ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนทั่วไปอาจจะมองได้ว่าชาวเลราไว๋เป็นกลุ่มที่ยังไม่มีศาสนานับถือบรรพบุรุษ และมีความเชื่อเฉพาะกลุ่มในเรื่องของจิตวิญญาณ ซึ่งประเด็นดังกล่าวจำแนกและวิเคราะห์ได้ ดังนี้

- ประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆ ของชาวเลราไว๋ ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีการดำรงชีวิต คือ วิถีประมงดั้งเดิม ที่แสดงความเคารพต่อเครื่องมือทำมาหากินอย่างพิธีกรรมไหว้เรือ การแสดงความเคารพต่อพื้นที่ทำมาหากิน คือ ทะเล โดยมีพิธีกรรมการไหว้ทะเล และพิธีลอยเรือ

- ประเพณีหรือพิธีกรรมที่สื่อให้เห็นถึงการให้ความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และบรรพบุรุษที่คอยปกป้องคุ้มครองชาวเลราไว๋ ประกอบด้วย พิธีกรรมไหว้ครูการแสดงแต่ละแขนงพิธีกรรมการกินข้าวกลางบ้านที่มีการทำบุญร่วมกันที่บาลัย และพิธีกรรมการทำความสะดวกปลอดปวด/ป่าช้า
- ประเพณีหรือพิธีกรรมที่สื่อให้เห็นถึงความเชื่อต่อการสร้างขวัญกำลังใจในการดำรงชีวิต คือ พิธีกรรมการอาบน้ำมนต์ และพิธีกรรมการกินบุญ

บทที่ 5

พัฒนาการของปัญหาและการแก้ปัญหาของชุมชนชาวเลราไว

การวิจัยพัฒนาการของปัญหาและการแก้ปัญหาของชุมชนชาวเลราไวนี้เน้น นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่องานวิจัยแล้ว ยังมีประโยชน์จากการสืบเสาะข้อมูลเพื่อการต่อสู้คดีด้วย และที่สำคัญคือที่มิวิจัยเองสามารถที่จะเรียบเรียงข้อมูลชุมชนของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

สถานการณ์ปัญหา : การเกิดเอกสารสิทธิที่ดินหาดราไวและการพิสูจน์สิทธิ

ปัญหาสะสมที่ชาวเลราไวไม่เคยรับรู้มาก่อนว่าที่ดินที่ชาวเลอยู่อาศัยกันมาตั้งแต่อดีตได้ถูกเอกชนนำไปออกเอกสารสิทธิครั้งแรกในปี พ.ศ.2498 (ส.ค.1) และได้นำหลักฐานดังกล่าวไปออกเป็นโฉนดในปี พ.ศ.2508 และ พ.ศ.2514 ตามลำดับ แต่ก็ออกมาโดยใช้ชีวิตปกติไม่เคยมีการบอกกล่าวจากเอกชนที่อ้างสิทธิ ที่เริ่มมีสัญญาณไม่ดีจากเอกชนอยู่ในช่วงหลังปี พ.ศ.2522 ที่เอกชนเริ่มอ้างสิทธิที่ดินที่เคยทำนาซึ่งในที่สุดก็ได้เลิกการทำนาไปในช่วง ปี พ.ศ. 2525 เนื่องด้วยความเป็นชาวเลที่ไม่ต้องการมีปัญหากับคนทั่วไปและไม่ได้กระทบกับที่อยู่อาศัยในชุมชน แต่ชาวเลชุมชนราไวได้รับรู้ว่าที่อยู่อาศัยของตนเองถูกเอกชนนำไปออกเอกสารสิทธิแล้ว เมื่อมีการพยายามให้ชาวเลราไวออกจากพื้นที่ในปี พ.ศ.2536 ซึ่งในส่วนของราชการ (จังหวัด) ในขณะนั้นก็แก้ปัญหาแบบเดิมๆ โดยพยายามให้ชาวเลราไว (ชาวเลแหลมตึกแกด้วย) ย้ายออกไปอยู่ในที่ดินแปลงใหม่ที่จังหวัดขอใช้ประโยชน์จากกรมป่าไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นที่ดินป่าชายเลน แต่ชาวเลทั้ง 2 พื้นที่รวมกันเจรจาและไม่ยอมย้ายออก หลังจากนั้นจนกระทั่งหลังเกิดเหตุการณ์สีนามิระยะหนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ชาวเลราไวก็เริ่มถูกฟ้องขับไล่เรื่อยมาโดยที่ชุมชนชาวเลราไวเสียเปรียบในแง่ของกฎหมายแม้ว่าจะอยู่อาศัยบนผืนดินนี้มาหลายชั่วอายุคนแล้วก็ตาม ดังนั้นเพื่อเป็นการแสดงความมีตัวตนและให้สังคมเห็นข้อเท็จจริง จึงเริ่มค้นหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ วิถีวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อยืนยันว่า ชาวเลราไวอยู่ที่นี้มานานับร้อยๆ ปีแล้ว สิ่งที่ค้นพบในแง่หลักฐานทางและเอกสารราชการผลการตรวจสอบ และการประสานหน่วยงานราชการ ภาควิชาความร่วมมือเครือข่ายภาคประชาชน โดยสรุป ดังนี้

ลำดับสถานการณ์ของปัญหาและข้อมูลพื้นที่

- ชาวเลตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษอพยพจากหลายๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินกับทะเลและป่าบก สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนจากงานวิจัยแหล่งต่างๆ สรุปได้ว่าชาวเลอยู่ในเกาะภูเก็ตมากกว่า 300 ปี
- ตามทะเบียนบ้านของชาวเลราไว เลขที่ 38 ม.2 ต.ราไว พบว่า นางเปลื้อง เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2445 หากยังอยู่ถึงปัจจุบันจะมีอายุถึง 120 ปี

- เมื่อ ปี พ.ศ.2456 มีการตั้งโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ปี พ.ศ.2480 ทางราชการได้สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน 1 หลัง ต่อมาเมื่อสภาพทรุดโทรม ในปี พ.ศ.2497 ชาวบ้านได้รวบรวมเงินสร้างอาคารเรียนและยังใช้อยู่ในปัจจุบัน
- จากหลักฐานการเข้าเรียนของชุมชนชาวเลราไวย์ในโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ โดยมีทะเบียนหลักฐานการเข้าเรียนของนักเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ.2482 ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นตัวบ่งชี้ว่าชาวบ้านอาศัยอยู่ในบริเวณนี้มาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การออกเอกสารสิทธิที่ดินมีนโยบายในปี พ.ศ.2508 แสดงว่า การออกเอกสารสิทธิได้ออกทับที่ดินซึ่งชาวเลราไวย์อยู่มาก่อนแล้ว
- หลักฐานที่ในหลวงทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนชุมชนชาวเลราไวย์ในปี พ.ศ. 2502 ซึ่งในขณะนั้นมีชุมชนชาวเลอาศัยอยู่ประมาณ 40 ครัวเรือน
- ปี พ.ศ.2508 นายทัน มุกดี ได้ออกเอกสารสิทธิโฉนดที่ดิน โดยอาศัยหลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) ที่ได้แจ้งครอบครองไว้เมื่อปี พ.ศ.2498 สภาพที่ดินเป็นสวน ได้มาโดยการซื้อมาเมื่อปี พ.ศ.2477 (21 ปีก่อนแจ้งการครอบครอง) โดยอ้างว่าซื้อมาจากนายล้อม วงศ์จันทร์
- ปี พ.ศ.2514 นายหวน อารีรอบ ได้นำที่ดินอีกแปลงหนึ่งมาออกเอกสารสิทธิโฉนด (เดิมที่ดินแปลงนี้เป็นของนางลาก ทิมทอง ซึ่งได้แจ้งการครอบครองที่ดินในช่วงที่ทางราชการให้ครอบครอง (ส.ค.1) จำนวน 4 ไร่ หลังจากนั้นนางลาก ได้นำที่ดินไปออกเป็น น.ส.3 เนื้อที่กว่า 7 ไร่ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2508 ได้จดทะเบียนแบ่งขายที่ดินจำนวน 2 ไร่เศษ ตาม น.ส.3 ให้นายหวน ซึ่งเป็นคนภายนอกที่เข้ามาตั้งร้านขายข้าวสาร ขายกาแฟ) หลังจากนั้นมอบที่ดินให้บุตรชาย คือ นายอ้อ อารีรอบ ในช่วงปี 2536 ซึ่งได้นำโฉนดไปจำนองกับธนาคารและผิดนัดสัญญาชำระเงินดอกเบี้ยที่ขายทอดตลาด สุดท้ายที่ดินไปตกอยู่ในมือของนาย ปิยวัฒน์ เสงี่ยมกุล ผู้เป็นใจพิงพิงซบไล้ชาวเลกลุ่มอุรักลาไว้อยู่มาเก่าแก่
- มิถุนายน ปี พ.ศ.2520 จ.ภูเก็ต ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ให้ใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองบางชีเหล้า-คลองท่าจีน จ.ภูเก็ต เนื้อที่ 50 ไร่ เพื่อให้ชาวน้ำหรือชาวเลอยู่อาศัยตามการเสนอขอใช้ที่ดินของ จ.ภูเก็ต
- ในช่วงปี พ.ศ.2530 สมัยนายกรัฐมนตรี พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เริ่มสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวทำให้ที่ดินหาดราไวย์แพงขึ้น จนมีคนเก็งกำไรที่ดินที่อยู่อาศัยของชาวเลราไวย์
- ปี พ.ศ.2536 ได้มีการเสนอโครงการให้ชาวเลราไวย์ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่คลองบางชีเหล้า-คลองท่าจีน ชาวเลได้มีการคัดค้านถึงกรณีดังกล่าว และแกนนำชุมชนได้ระดมชาวบ้านไปประท้วงที่บ้านผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้น รวมถึงได้ตั้งตัวแทนไปเจรจาที่จังหวัดจึงทำให้เหตุการณ์สงบไป

- 26 ธันวาคม พ.ศ.2547 เกิดเหตุการณ์สึนามิ น้ำทะเลขึ้นสูงทำให้ข้าวของในบ้านเสียหาย เรือและอุปกรณ์ประมงเสียหายเป็นจำนวนมาก มีหลายองค์กรเข้ามาให้การช่วยเหลือชุมชนชาวเลราไวท์
- ปี พ.ศ.2548 หลังเหตุการณ์สึนามิ เกิดปัญหาการมีความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและเริ่มมีการไล่อพยพชุมชน 19 แห่งใน จ.ภูเก็ต จึงเกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต และได้มีการยื่นหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตและนายกรัฐมนตรีให้แก้ปัญหาที่ดินคนจนใน จ.ภูเก็ต ซึ่งรวมถึงการแก้ปัญหาที่ดินชุมชนชาวเล 5 แห่งใน จ.ภูเก็ตด้วย
- ปี พ.ศ.2548 รัฐบาล (โดยสำนักนายกรัฐมนตรี) ตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ 6 จังหวัดอันดามัน โดยมี พล.อ.สุรินทร์ พิกุลทองเป็นประธานอนุกรรมการฯ
- ตุลาคม ปี พ.ศ.2548 มีการขยายผิวจราจรเส้นทางหลวง (ถนนวิเศษ) ผ่านพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวท์ กระทบบ้านเรือนของชาวเลราไวท์ 4 หลังคาเรือน ซึ่งจะต้องถูกรื้อย้าย ประธานอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน (พล.อ.สุรินทร์ พิกุลทอง) ได้ลงพื้นที่ดูข้อเท็จจริง และมีความเห็นว่าเป็นชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิมไม่ควรรื้อย้าย จึงได้ทำหนังสือถึงกระทรวงคมนาคม ขอให้ระงับโครงการก่อสร้างที่กระทบพื้นที่ดังกล่าว ระยะเวลาเส้นทางการเบี่ยงออกจากกลุ่มบ้านเรือนดังกล่าว
- ปี พ.ศ.2548 ชาวเลชุมชนราไวท์ ได้ส่งเอกสารร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เพื่อขอให้แก้ปัญหาที่ดินและการปลูกสร้างกำแพงกันทางน้ำไหลที่ทำให้น้ำเน่าเสีย ซึ่งคณะกรรมการสิทธิฯ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งต่อมาใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม” เป็นผู้ดำเนินการ
- ปี พ.ศ. 2548 เอกชนผู้อ้างสิทธิพยายามนำก้อนหินขนาดใหญ่มาวางปิดทางเข้าออกกระหว่างที่จอดเรือ และประกอบอุปกรณ์ประมง (บริเวณชายหาด) กับชุมชนทำให้ชาวเลราไวท์รวมตัวกันประท้วงไม่ยอมให้เอกชนปิดทางเข้าออก โดยมีผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตเป็นคนกลางในการแก้ไขปัญหา
- มิถุนายน ปี พ.ศ.2549 คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อม ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและธันวาคม ปี พ.ศ.2549 มีการประชุมระหว่างตัวแทนชาวบ้านและตัวแทนพนักงานที่ดินจังหวัด สรุปปัญหาของชุมชนว่า มีความแออัด ห้องสุขาไม่เพียงพอต้องขับถ่ายชายทะเล ช่างชุมชนด้านตะวันออกผู้อ้างเป็นเจ้าของที่ดินสร้างกำแพงกันขวางคูทำให้น้ำขังเน่าเสียในชุมชน มีต้นมะพร้าวยืนต้นตายกว่า 20 ต้น ล้มใส่บ้านชาวบ้านไปแล้วกว่า 9 หลังคาเรือน ชุมชนได้ยื่นหนังสือ 3 ครั้งขอให้เทศบาลราไวท์สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์มาซ่อมบ้าน

ซึ่งได้รับการช่วยเหลือแล้ว แต่ต้นมะพร้าวที่เหลือ เทศบาลฯ ไม่สามารถจัดการได้เนื่องจากเจ้าของที่ดินไม่อนุญาต

- ปี พ.ศ.2550 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีมติตามความเห็นอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินฯ นายฝั่ง แร่ และสิ่งแวดล้อมว่า จากการตรวจสอบภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2519, พ.ศ.2538, และ พ.ศ.2545 ประกอบกับหลักฐานคำชี้แจงของโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ว่ามีทะเบียนนักเรียนเมื่อ พ.ศ.2475 มีนักเรียนจากชุมชนไทยใหม่เข้าเรียนที่โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์เมื่อ ปี พ.ศ.2482 เป็นต้นมา ดังนั้นชาวชุมชนไทยใหม่จึงอยู่ในบริเวณดังกล่าวต่อเนื่องมาโดยตลอด ย่อมแสดงให้เห็นว่าเจ้าของที่ดินดังกล่าวแจ้งสิทธิครอบครองและต่อมาได้มีการออกเอกสารสิทธิทับที่ดินชุมชนไทยใหม่ที่อาศัยอยู่มาก่อน จึงเป็นการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ และมีข้อเสนอต่อกรมที่ดิน จังหวัดภูเก็ต และเทศบาลตำบลราไวย์ โดยให้กรมที่ดินตรวจสอบและเพิกถอนเอกสารสิทธิเอกสารสิทธิของบุคคลที่ออกทับที่ดินของชุมชนไทยใหม่ราไวย์ และให้ออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้แก่ชุมชนชาวไทยใหม่ราไวย์ ให้จังหวัดภูเก็ตกำกับดูแลให้ชุมชนไทยใหม่ที่ภูเก็ตได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในการใช้น้ำและไฟฟ้า และให้ทางเทศบาลฯ รื้อกำแพงด้านทิศตะวันออกเพื่อสามารถระบายน้ำออกจากชุมชนได้ตามปกติ ปัจจุบันยังไม่มีความคืบหน้าใดๆ
- ปี พ.ศ.2550 เอกชนผู้อ้างสิทธิให้ชาวเล 2 ราย (นาย ม. และนาย อ.) ลงนามด้วยหัวแม่มือเซ็นสัญญาเช่าที่ดินเพื่ออยู่อาศัยเป็นเวลา 1 ปี และมีการต่อสัญญาในปี 2551 อีก 1 ปี สาเหตุที่ยอมลงนามด้วยหัวแม่มือเนื่องจากไม่เข้าใจข้อความในสัญญา ถูกขู่บังคับว่า ถ้าไม่ยอมเซ็นสัญญาจะนำรถแบ็คโฮมารื้อถอนบ้านให้หมด ประกอบกับพี่น้องของเอกชนผู้อ้างสิทธิเป็นผู้มีความรู้และมีอิทธิพลในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านเกิดความกลัว
- ปี พ.ศ.2552 เอกชนผู้อ้างสิทธิในที่ดินได้ฟ้องขับไล่ชาวเลชุมชนไทยใหม่ราไวย์ จำนวน 10 ราย ออกจากที่ดินและเรียกค่าเสียหาย ประกอบด้วย นาย พ. นาย บ. นางสาว จ. นาย ณ. นาย น. นาง ส. นางสาว ช. นาย สน. นาย ม. และนาย อ. (รายชื่อ 1-8 โจทก์คนเดียวกัน และรายชื่อ 9-10 โจทก์เดียวกัน)
- ปี พ.ศ.2553 สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์ฯ มีข้อเสนอแนวคิดเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล จากผลการศึกษาพบว่า ชาวเลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมในพื้นที่อันดามัน กำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตด้านสังคมและวัฒนธรรม ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย มักถูกเอาเปรียบและถูกขู่โกงเสมอ ดังนั้นชาวเลจึงเป็นกลุ่มเปราะบางที่สังคมจะต้องปกป้องคุ้มครองให้สามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ จึงเสนอให้สร้างเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษของชาวเลเพื่อคุ้มครองทั้งที่อยู่อาศัย ที่

ทำกินดั้งเดิม การฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมายาวนาน และหลีกเลี่ยงการอพยพโยกย้ายชุมชนออกจากพื้นที่เกาะและชายฝั่ง

- เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2553 รัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้มีมติคณะรัฐมนตรี เห็นชอบหลักการแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลตามนางทางจัดทำพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษชาวเลและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนไปปฏิบัติ ประกอบด้วย การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย การให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมงหาทรัพยากรตามเกาะต่าง ๆ ได้ โดยผ่อนปรนพิเศษในการใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาวเล รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรม แต่ก็ยังไม่มีความคืบหน้ามากนัก
- ปี พ.ศ.2553 ภายหลังมีมติ ครม. 2 มิ.ย.53 รัฐบาลได้แต่งตั้งอนุกรรมการแก้ไขปัญหาชาวเล (มอแกน มอแกลน อูรักลาโว้ย) โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (นายภูเบศร์จันทินิมิ เป็นประธาน) ซึ่งในขณะนั้นได้เน้นเรื่องให้ชุมชนชาวเลการเข้าถึงระบบสาธารณูปโภคไฟฟ้า/ประปา แต่การแก้ปัญหาไม่แล้วเสร็จเนื่องจากปัญหาการเมือง
- 13 ต.ค.2553 คณะอนุกรรมการตรวจสอบการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินบริเวณชุมชนชาวเล 3 ชุมชนในภูเก็ต มีมติโดยสรุปให้สำนักแก้ไขปัญหาบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อขอความอนุเคราะห์อ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศในพื้นที่ชุมชนชาวเล มอบหมายให้กรมที่ดินหรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต นำสารบบภาพถ่ายทางอากาศตรวจสอบตามลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินตรวจสอบข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศตั้งแต่ปีเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน มอบหมายให้เครือข่ายชุมชนฯ รวบรวมข้อมูลประวัติของชุมชน อำเภอเมืองภูเก็ตและเจ้าพนักงานที่ดินภูเก็ตสรุปข้อมูลการเข้าอยู่อาศัยของราษฎรในพื้นที่ ฯลฯ รวมทั้งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วย
- 20 ตุลาคม ปี พ.ศ.2554 เอกชนผู้อ้างสิทธิ์ทำการถมบ่อน้ำสาธารณะของชาวเล 1 บ่อ ซึ่งทำให้ชาวเลรวมตัวกันประท้วงและปิดถนนวิเศษหน้าชุมชน 1 เลน จนเกิดการโกล่เกลี่ย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับปากจะแก้ไขปัญหาโดยจัดหาน้ำประปามาทดแทนให้แต่สุดท้ายยังไม่ได้แก้ปัญหาเรื่องดังกล่าว
- ปี พ.ศ. 2554 ได้ไปยื่นหนังสือเรียกร้องการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับรัฐบาลยิ่งลักษณ์นายพงษ์เทพ เทพกาญจนาแต่งตั้งกรรมการขึ้นมา 1 ชุด เพื่อดูแลชาวเลโดยเฉพาะ มีอนุกรรมการที่ดินชาวเลขึ้นมา

1 ชุด มีของพล.อ.สุรินทร์ พิภพทอง เป็นประธานอนุกรรมการรวมถึงกรมคุ้มครองสิทธิ เข้ามาช่วยดูแลและประสานงานเรื่องการตรวจสอบที่ดิน ตั้งทีมงานมาเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ ประเพณี และได้ไปดูที่ฝังศพดั้งเดิมที่เกาะเฮ

- ช่วงปี พ.ศ. 2555 ข้อมูลจากสำนักงานธนารักษ์ จังหวัดภูเก็ต ที่ได้กำหนดราคาที่ดินทั่วทั้งจังหวัดระหว่างเดือนมกราคม ปี พ.ศ.2551 ถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ.2554 พบว่า มีราคาประเมินเพิ่มสูงขึ้นกว่า 100 – 200 % โดยเฉพาะพื้นที่ ต.ราไวย์ ราคาที่ดินเฉลี่ยไร่ละ 5,500,000 บาท หรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 178% ทำให้การแก้ปัญหาที่ดินได้ยากขึ้น (ข้อมูลจากสำนักปฏิรูป ปี พ.ศ.2554)
- ปี พ.ศ.2555 จากการที่ชุมชนชาวเลราไวย์ได้ดำเนินการร้องเรียนเรื่องกรณีพิพาทเรื่องสิทธิในที่ดินกับผู้ครอบครองโฉนดที่ดินที่ออกทับซ้อนที่ชุมชนต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ต่อมาได้ส่งเรื่องให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำการตรวจสอบข้อมูลพื้นที่
- มีนาคม ปี พ.ศ. 2555 ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ชาวเล 2 ราย (รายที่ 9 และ 10) ทำการรื้อถอนขนย้ายทรัพย์สิน และบริวารออกไปจากที่ดินของเอกชนดังกล่าว ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการอุทธรณ์ และคาดว่าจะถูกทยอยฟ้องทั้งชุมชน
- 21 มีนาคม 2556 ราษฎรในพื้นที่ชุมชนราไวย์ได้แจ้งสำนักศิลปากรที่ 15 ภูเก็ต ว่า ขณะทำการขุดหลุมเพื่อซ่อมแซมบ้าน พบชิ้นส่วนมนุษย์บริเวณใต้ถุนบ้าน กลุ่มโบราณคดีเข้าไปตรวจสอบเบื้องต้น (รายงาน 1 เมษายน 2556) พบว่าเป็นชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ส่วนต้นแขน (Humerus) ด้านซ้าย แต่ยังไม่สามารถกำหนดอายุที่ชัดเจนได้ แต่จากคำบอกเล่าของราษฎรในพื้นที่เล่าว่าบริเวณดังกล่าวน่าจะเป็นพื้นที่ฝังศพหรือสุสานสุสานเก่ามาก่อน
- 25 เมษายน 2556 อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (นายธาริต เพ็งดิษฐ์) ในขณะนั้นได้ทำการขอความอนุเคราะห์ขอเจ้าหน้าที่ทำการขุดหาพยานหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวย์ต่อกรมศิลปากร และประสานสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เพื่อทำการตรวจพิสูจน์จากฐานด้วยความเชื่อมั่นในหลักฐานการพบโครงกระดูกที่ผ่านมา และจากการเก็บข้อมูลของคณะทำงานกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ลงมาทำงานในพื้นที่แล้วระยะหนึ่ง โดยมี นาวาอากาศโท สุพิสิทธิ์ ชาวลิต เจ้าหน้าที่คดีพิเศษชำนาญการ เป็นผู้ประสาน และ พันตำรวจโท ประดูธ วงษ์สินิล ผู้บัญชาการสำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม เป็นหัวหน้าคณะทำงานในขณะนั้นหลังจากนั้น 19 มิถุนายน 2556 ทางกรมศิลปากรได้ตอบรับการเข้าไปดำเนินการ
- 20 – 24 สิงหาคม 2556

(1) สำนักศิลปากรที่ 15 ภูเก็ต ทำการขุดค้นในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไว้อย่างจำนวน 2 พื้นที่ 3 หลุมขุดค้น ได้พบหลักฐานที่สำคัญคือ ชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ถือเป็นหลักฐานและวัตถุพยานที่สำคัญในการพิสูจน์สิทธิดังกล่าว ซึ่งตามรายงาน “โครงการกระดูกที่พบได้สันนิษฐานว่า เป็นเพศหญิงและน่าจะเสียชีวิตในขณะที่มีอายุช่วง 15 – 20 ปีแสดงถึงการเข้ามาใช้พื้นที่ในบริเวณนี้ของผู้ตายขณะที่ยังมีชีวิตอยู่จนกระทั่งเสียชีวิต” และ “โครงการกระดูกที่พบแสดงถึงการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวเล ได้แก่ การวางหีบศพไปทางทิศเหนือก่อนไปทางทิศตะวันออกเล็กน้อยซึ่งถือว่าหันไปสู่สวรรค์ มีการวางเครื่องอุทิศให้กับผู้ตาย คือ เปลือกหอยและวัตถุอื่นๆ ใกล้เคียงกับปลายเท้าโครงการกระดูก (เป็นเปลือกหอยสวยงามที่คัดสรรแล้ว) ใต้เปลือกหอยพบเศษกระป๋องโลหะขึ้นสนิมและเศษเครื่องถ้วยจีนสมัยสาธารณรัฐ ที่นำเข้ามาจากประเทศจีน มีอายุไม่น้อยกว่า 50 ปีมาแล้ว” รวมถึงการกำหนดอายุสมัยทางโบราณคดีจากหลักฐานอื่น อาทิ “บ้านหลังเดิม (บ้านไม้ใต้ถุนสูงที่ใช้หिनรองเสาบ้าน) สร้างขึ้นเมื่อประมาณ 40 ปีมาแล้ว บนพื้นที่สุสานเดิม”

(2) การเก็บข้อมูล DNA จากชาวเลราไว้อย่าง เพื่อพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลประกอบการพิสูจน์จากหลักฐานโครงการกระดูกที่ขุดพบ พร้อมทั้งเก็บประวัติรายบุคคล

(3) การเก็บข้อมูลรายครัวเรือนและจับพิกัด GPS ประกอบภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อให้เห็นการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ในปัจจุบันเพื่อประกอบและเทียบเคียงกับข้อมูลการใช้ประโยชน์เดิมในพื้นที่

- กันยายน พ.ศ.2556 – กันยายน 2557 ทางอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินชุมชนราไว้อย่างรวบรวมข้อมูลพยานหลักฐานและจัดทำรายงาน พร้อมประชุมร่วมกันเป็นระยะ

(1) โดยทางกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการตรวจสอบ DNA ซึ่งได้ประสานกับทางสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ไว้ก่อนแล้ว หลังจากได้ผลการเทียบเคียงจาก DNA แล้วได้นำส่งตรวจพิสูจน์ที่สหรัฐอเมริกาครั้งหนึ่งเพื่อป้องกันการโต้แย้งในภายหลัง (ยังไม่อาจเปิดเผยผลการตรวจได้ว่าตรงกับบุคคลใดบ้าง) นอกจากนี้ยังได้มีการให้ผู้เชี่ยวชาญอ่านแปลแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศพื้นที่พิพาทชุมชนชาวเลบ้านราไว้อย่างจำนวน 6 ช่วงปี ประกอบด้วย พ.ศ.2493, พ.ศ.2510, พ.ศ.2519, พ.ศ.2538, พ.ศ.2545, และ พ.ศ.2552 ที่ชี้ให้เห็นว่ามีชุมชนชาวเลอยู่ในพื้นที่มาโดยตลอด รวมถึงมีพื้นที่ทำนา (ปี พ.ศ.2519 อ่านแปลภาพถ่ายว่ามีนาร้างหลังจากนั้น ในปี พ.ศ.2538 ไม่พบในภาพถ่ายทางอากาศ)

- (2) สำนักศิลปากรที่ 15 ภูเก็ต ทำการพิสูจน์และกำหนดอายุสมัยทางโบราณคดี จากวัตถุที่ขุดค้นพบ พร้อมจัดทำรายงาน
- (3) มูลนิธิชุมชนไท จัดทำประมวลผลการสำรวจและตรวจสอบผู้อยู่อาศัยจริงในพื้นที่ พร้อมตรวจทานข้อมูลพร้อมจัดทำรายงาน
- (4) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ประสานงานการจัดประชุมติดตามความคืบหน้าของการจัดทำข้อมูลและรวบรวมข้อมูล
- กรกฎาคม 2557 พิธีส่งคืนกระดูก ณ ศาลากลางบ้าน ชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ โดยอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งได้แสดงความยินดีกับชุมชนชาวเลราไวย์ที่ผลการพิสูจน์ DNA หรือกระบวนการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และจากการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาพยานหลักฐานในการพิสูจน์ว่าชาวเลที่ราไวย์อยู่กันมาอย่างยาวนานก่อนมีโฉนดที่ดินที่เป็นทางการ ซึ่งต้องใช้ข้อมูลประกอบหลายส่วนหลายองค์กร ทั้งกรมศิลปากร นิติทางวิทยาศาสตร์ มีการวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ มีกระบวนการสืบสวนสอบสวน เพื่อใช้เป็นหลักฐานยืนยันในทางวิชาการ มีการเก็บข้อมูลพื้นที่โดยองค์กรพัฒนาเอกชนร่วมกับชาวบ้านสรุปได้ว่า “ชาวเลอยู่กันมานานแล้ว ส่วนสำคัญคือ การตรวจหา DNA จากกระดูกโบราณ โดยค่าใช้จ่ายทั้งหมดได้มาจากงบของกองทุนยุติธรรมจำนวนนับล้านบาท ผลปรากฏออกมาแล้วว่าเป็นโครงกระดูกของบรรพบุรุษชาวเล”
 - 27 พฤศจิกายน 2557 คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล(พล.อ.สุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน) ได้พิจารณาข้อมูลพยานหลักฐานทั้งพยานเอกสารและพยานแวดล้อมเพื่อตรวจสอบหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินบริเวณชุมชนชาวเลราไวย์ ที่ทางอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินชุมชนราไวย์เสนอ “เห็นแล้วน่าจะเชื่อว่าการออกเอกสารสิทธิในที่ดินบริเวณชุมชนชาวเลหาดราไวย์ จำนวน 14 แปลง อาจจะมีความคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเห็นควรรายงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้กรมที่ดินดำเนินการตามมาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป”
 - 30 มีนาคม 2558 มีการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเลครั้งที่ 1/2538 โดยสรุปว่า สำหรับการแก้ปัญหากรณีชุมชนชาวเลราไวย์มีการพิจารณาดังต่อไปนี้

- กรณีการเพิกถอนโฉนดที่ดินที่ดิน “ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการ ตาม มาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมีประเด็นต้องดำเนินการ ดังนี้
 - ประสานงานกรมสอบสวนคดีพิเศษให้พิจารณารับรองข้อมูลผลการอ่านแปลภาพถ่าย ทางอากาศ และรูปแปลงที่ดิน
 - ประสานงานกรมแผนที่ทหาร กับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิจารณา **เพื่อรับรองว่าภาพถ่ายทางอากาศปี 2493 มีอยู่จริง** เนื่องจากเป็นภาพถ่ายทาง อากาศที่ไม่มีใช้ในราชการของกรมที่ดิน
 - ประสานงานจังหวัดภูเก็ตให้ตรวจสอบว่ามีการทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทหรือไม่”
 - กรณีปัญหาชาวเลซึ่งอาศัยอยู่ในที่ดินของเอกชนถูกฟ้องร้องดำเนินคดี “ที่ประชุม เสนอแนะให้ทนายความของชาวเลนำข้อมูลการดำเนินการของคณะกรรมการฯ ไป แลกงต่อศาล เพื่อประกอบการพิจารณาคดีต่อไป ทั้งนี้ มอบหมายให้สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรีมีหนังสือแจ้งการดำเนินการของคณะกรรมการฯ ให้สำนักงาน ศาลยุติธรรมรับทราบอีกทางหนึ่งด้วย”
- ปัจจุบัน จากการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และ พื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเลที่มีอย่างต่อเนื่องได้ผลสรุปดังนี้
 - กรมที่ดินประสานงานกรมแผนที่ทหาร กับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช **เพื่อตรวจสอบว่าภาพถ่ายทางอากาศปี 2493**ซึ่งคณะกรรมการฯ ใช้เป็น พยานหลักฐานในการพิสูจน์สิทธิของผู้แจ้งครอบครองที่ดิน (สค.1) ว่าได้ครอบครอง และทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับหรือไม่ ภาพถ่ายทางอากาศจัดสร้างขึ้นโดยกรมแผนที่ทางทหารหรือไม่ มีใช้ในส่วนราชการ ไต่บ้าง สามารถนำภาพถ่ายทางอากาศดังกล่าวไปใช้อ่านแปลได้หรือไม่ และนำผล การอ่านแปลตีความภาพถ่ายทางอากาศดังกล่าวไปใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงการ ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินได้หรือไม่
 - ประสานกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อจัดทำรูปแบบที่แสดงเขตโฉนดที่ดินแต่ละฉบับว่า ได้ออกทับซ้อนที่ดินชุมชนชาวเลอย่างไรบ้าง อย่างไร ทั้งแปลงหรือบางส่วน มีเนื้อที่เท่าใด
 - ประสานให้จังหวัดภูเก็ตตรวจสอบข้อเท็จจริงและสรุปข้อคิดเห็น

- ด้านคดีความ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้แจ้งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจังหวัดภูเก็ตแล้ว

เอกสารและภาพประกอบข้อมูลเบื้องต้น

หลักฐานวิดีโอทัศนียภาพในหลวงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนชาวเลหาดราไวย์ ในปี พ.ศ. 2502 ซึ่งขณะนั้นมีบ้านเรือนจำนวน 40 หลังคาเรือน

ชายห่มถวายกัลป์ปิงหา

(ชาวเลราไวย์ถวายกัลป์ปิงหาในหลวง)

โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ มีมาตั้งแต่ปี 2456 คนอายุ 70 กว่าบางคนยังได้เรียนปอมนุ (เหมือนอนุบาลสมัยนี้) ตั้ง 10 กว่าคนยังมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนนักเรียนเลย อย่างลุงถวิลและลุงสนเรียนปอมนุได้ปีเดียวก็เกิดสงคราม สมัยก่อนใช้กระดานชนวน แต่ก็มีแค่บางคนเท่านั้นที่ไปโรงเรียน ส่วนใหญ่พ่อแม่ไม่ไห้ไป บางคนก็กลัว เสื้อผ้าก็ไม่มีใส่ กางเกงมีก็ต้องปะติด

ชาวไทยใหม่ราไวย์รับใบประกาศนียบัตรที่โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ที่วัดสว่าง

รายชื่อชาวเลราไวย์เข้าเรียนที่โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	วันเกิด	บิดา-มารดา	อาชีพ	วันเข้าเรียน	วันจำหน่าย
1	นายมะเส้นไทยใหม่	1 เม.ย.2470	นายมะหิงไทยใหญ่	ประมง	16 เม.ย.2482	10 ก.ค.2484
2	นายหยัก ไทยใหม่	1 เม.ย.2472	นายตีดินไทยใหม่	ประมง	16 เม.ย. 2482	10 ก.ค.2484
3	นายหิมไทยใหม่	1 เม.ย.2474	นายตีดินไทยใหม่	ประมง	10 พ.ค. 2483	10 ก.ย. 2484
4	นายหวาน บางจาก	23 ก.ย.2473	นายมาหวิ บางจาก	ประมง	11 ต.ค. 2483	26 มิ.ย. 2484
5	นายเย็น บางจาก	1 เม.ย.2473	นายอุโหมบางจาก	ประมง	11 ต.ค. 2483	9 ส.ค. 2484
6	นางอุหนา บางจาก	6 ก.พ. 2472	นายเสหรอ บางจาก	ประมง	1 ก.ค. 2484	10 เม.ย. 2488
7	นางยีน บางจาก	6 ก.พ. 2472	นายหลง บางจาก	ประมง	1 ก.ค. 2484	10 เม.ย. 2488
8	นางเต้ เบ็ดราว	20 มี.ค.2485	นายเหม้งเบ็ดราว	ประมง	20 ก.ย.2493	1 พ.ค.2496
9	นายเหียงบางจาก	6 มิ.ย. 2484	นายฟุ่ม บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
10	นายหลิม บางจาก	30 ก.ย.2483	นายฟุ่ม บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
11	นางอุณี บางจาก	2 ก.ค. 2484	นายเด บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
12	นางจิ้น บางจาก	3 ส.ค. 2485	นายเหม บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
13	นางป่าบางจาก	15 ส.ค. 2485	นายเหม บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
14	นายมะจิม บางจาก	1 เม.ย. 2481	นายตีเห บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	7 ก.ย.2494

15	นายสุเต็ม บางจาก	30 ก.ย. 2483	นายดิเห บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
16	นายแจ้งไทยใหม่	5 ก.ค. 2485	นายรินทร์ไทยใหม่	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
17	นายดั่ง หลักเกาะ	18 ธ.ค. 2481	นายด้วน หลักเกาะ	ประมง	20 เม.ย.2493	3 ก.ย.2495
18	นายแก้ว หลักเกาะ	11 มี.ย.2483	นายด้วน หลักเกาะ	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
19	นางเหี้ย หลักเกาะ	4 ม.ค. 2485	นายด้วน หลักเกาะ	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
20	นายดั่ง หลักเกาะ	9 ส.ค.2487	นายมานูหลักเกาะ	ประมง	20 เม.ย.2493	3 ก.ย.2495
21	นางอุณีหลักเกาะ	5 มี.ค. 2484	นายมานูหลักเกาะ	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
22	นายมะโดด บางจาก	9 ม.ค. 2483	นายหงอย บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
23	นางปิงบางจาก	20 ส.ค.2485	นางหงอย บางจาก	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
24	นางแตมหลักเกาะ	7 ม.ค. 2483	นายสะตอก หลักเกาะ	ประมง	20 เม.ย.2493	1 พ.ค.2496
25	นางหย่าไทยใหม่	19 พ.ค.2479	นายตีดิน ไทยใหม่	ประมง	20 เม.ย.2493	6 ต.ค. 2493
26	นายย่อมไทยใหม่	21 พ.ย.2484	นายสะเริ่มไทยใหม่	ประมง	20 เม.ย.2493	6 ต.ค. 2493
27	นายสมบุรณ์ หลักเกาะ	19 พ.ค.2495	นายตันหลักเกาะ	ประมง	20 พ.ค. 2502	27 ก.ค.2510
28	นายหิมหลักเกาะ	1 ม.ค.2489	นายด้วน หลักเกาะ	ประมง	20 พ.ค. 2502	16 เม.ย.2505
29	นายต้อยตงบุตร	26 ก.พ.2492	นายเหม ตงบุตร	ประมง	20 พ.ค. 2502	10 ต.ค.2505
30	นายแคว่ ตงบุตร	21 เม.ย.2494	นายเหม ตงบุตร	ประมง	20 พ.ค. 2502	17 พ.ค.2506

“จากพื้นฐานความคิดของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลตั้งแต่โบราณ คือ การแบ่งปัน อาจจะเป็นเพราะวิถีความเป็นชาวเลที่ต้องเดินทางเร่ร่อนไปทุกที่ ช่วยเหลือกันยามลำบากตามเกาะแก่งต่างๆ โดยไม่เคยคิดเรื่องบุญคุณ จากความคิดแบบนี้เลยเกิดปัญหาใหญ่เรื่องที่ดินจนถึงปัจจุบัน เพราะเดิมที่คนนอกขอเข้ามาตั้งร้านขายกาแฟ (ไก่ป๋ี่) ชาวเลเห็นว่าที่ดินเยอะเลยให้อยู่ แต่แล้วเปลี่ยนสถานะมาเป็นเจ้าของที่ในปัจจุบัน” (นายสนิท แซ่ซั่ว, สรุปลจากการสัมภาษณ์คนเก่าแก่ในหมู่บ้าน)

เริ่มแรกที่บุคคลภายนอกได้เข้ามา มีแค่ 4 ราย (สี่เหลี่ยมสีดำ) ประกอบด้วย, 1) ปี พ.ศ.2500 มีร้านกาแฟและบ้านนายทัน มุขดี อดิตอยู่ตรงกันข้ามกับทางเข้าชุมชนด้านฝั่งทะเล (ปัจจุบันยังเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาที่ดินอยู่กับส่วนราชการ) แต่ตอนนี้มีโฉนดที่ดินอยู่บริเวณบ้านบน, 2) บ้านนายจำเริญ มุขดี อดิตมีบ้านอยู่ตรงกันข้ามกับชุมชนแต่เข้ามาอยู่อาศัยอยู่ในบ้านญี่ปุ่น ปี พ.ศ.2512 (บ้านสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2) ปัจจุบันเป็นผู้ครอบครองพื้นที่ใหญ่สุด, 3) ร้านกาแฟและบ้านนางลาบ ทิมทอง เข้ามาปี พ.ศ.25014) ร้านกาแฟและบ้านนายหวาน อารีรอบ เข้ามาในปี พ.ศ.2501 (ก่อนนางลาบเล็กน้อย)

แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแสดงถึงการเข้ามาในพื้นที่ชุมชนชาวเลรายไฉ

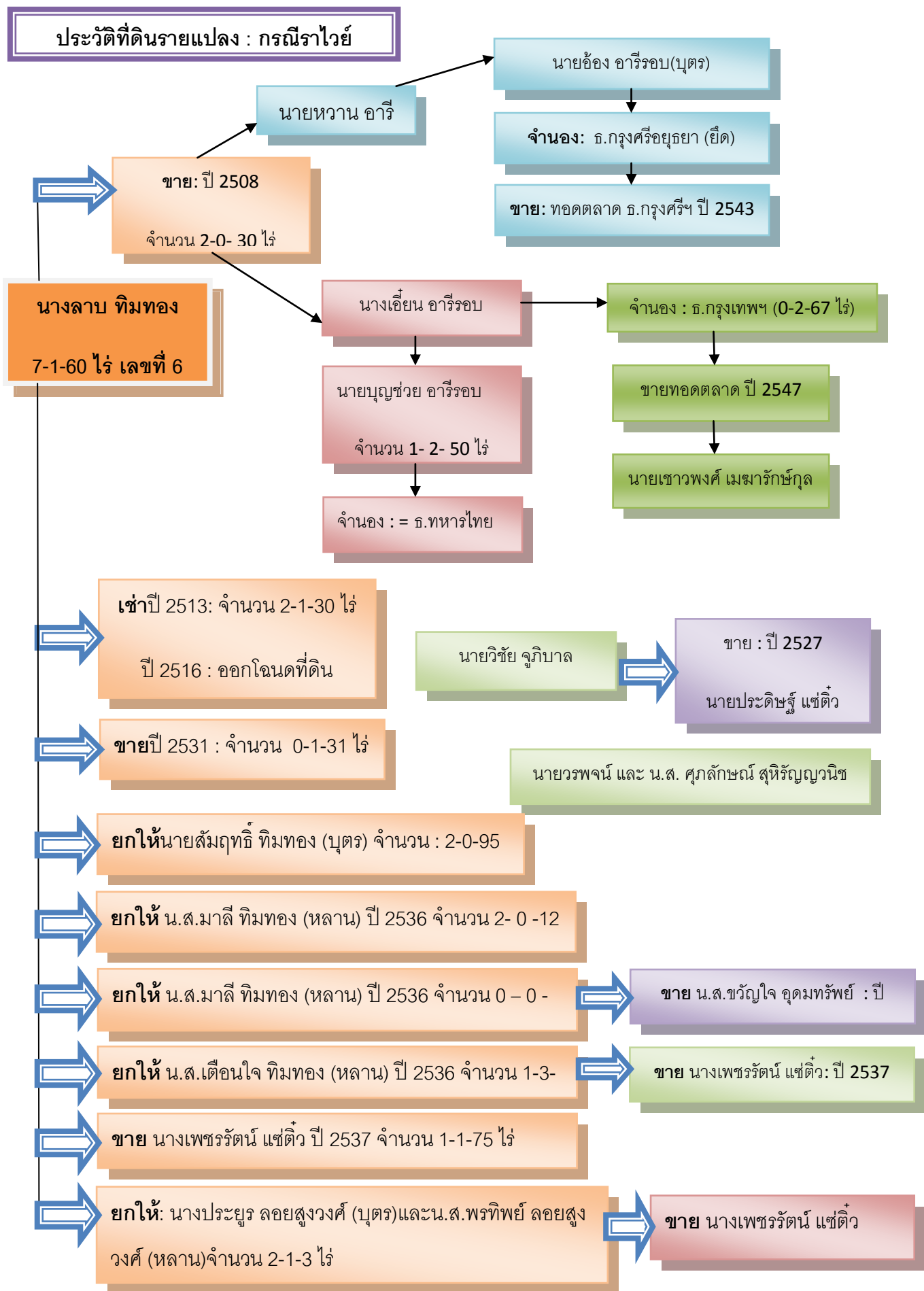
บุคคลที่อ้างสิทธิการครอบครองที่ดินบริเวณพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวท์ทั้งหมดก่อนการประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน (ในปี พ.ศ.2439) คือ นายล้อม วงศ์จันทร์ อ้างว่ามาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่จากการตรวจสอบทะเบียนราษฎรที่จังหวัดนครศรีธรรมราชของกรมสอบสวนคดีพิเศษ พบว่า ไม่มีนายล้อม วงศ์จันทร์ มีแต่นางล้อม วงศ์จันทร์

ต่อมา นายล้อม ได้อ้างสิทธิการครอบครองพื้นที่ดังกล่าวเพื่อออกเอกสารสิทธิให้กับลูกหลาน และญาติพี่น้อง เช่น นายญวน มุขดี นายทัน มุขดี หลวงอนุภาช เป็นต้น โยในระยะแรกเป็นการออก ส.ค.1 ในปี พ.ศ.2498 และต่อมาได้กระจายที่ดินอีกครั้งเมื่อมีการออกโฉนดที่ดินใน ปี พ.ศ.2508 ซึ่งในช่วงนั้นสิทธิตามเอกสารสิทธิจะมี นายจำเริญ มุขดี นางลาบ วงศ์จันทร์ (ทิมทอง) นายสุเทพ มุขดี ก่อนที่จะมีการแบ่งแปลงโฉนดที่ดินอีกครั้งในปี พ.ศ.2514

แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแสดงถึงการการครอบครองที่ดินโดยการอ้างเอกสารสิทธิในอดีตช่วงแบ่งแปลงที่ดิน

ในแผนภาพต่อไปเป็นการยกกรณีที่ดินรายแปลงที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ตามรายละเอียดด้านล่าง

กระบวนการแก้ไข้ปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

กระบวนการเรียนรู้การแก้้ปัญหาของทีมีวิจัยแลชุมชนชาวเลราไวย์พอที่จะสรุปได้ใน 3 ช่วงเวลาสำคัญดังนี้ 1) กระบวนการเรียนรู้การแก้้ปัญหาของชุมชนชาวเลราไวย์ก่อนหน้างานวิจัยขึ้นนี้บนฐาน “การเรียนรู้การท่ามกลางการแก้้ปัญหาจากการปฏิบัติจริงและประสบการณ์” 2) ในช่วงการของการทำงานวิจัยขึ้นนี้บนฐาน “การเรียนรู้ท่ามกลางการใช้ข้อมูลและเชื่อมประสานข้อมูลจากภาคีต่างๆ เพื่อการต่อสู้” และ 3) ในช่วงเวลาหลังจากการทำวิจัยนี้ “การเรียนรู้วิธีการแก้้ปัญหาท่ามกลางการปฏิบัติจริงโดยมีการประสานองค์กรภาคีความร่วมมือต่างๆ ในการแก้้ปัญหา บนฐานข้อมูลที่เป็นจริง”ซึ่งกระบวนการแก้ไข้ปัญหาและผลที่เกิดขึ้นเพื่อได้เป็นบทเรียนสำหรับชุมชนชาวเลราไวย์และพื้นที่อื่นๆ หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเกี่ยวกับการแก้ไข้ปัญหาที่ติดตามการแบ่งช่วงเวลาดังกล่าว สามารถแยกย่อยออกเป็น

1) กระบวนการเรียนรู้การแก้้ปัญหาของชุมชนชาวเลราไวย์และผลที่เกิดขึ้นก่อนหน้างานวิจัยขึ้นนี้บนฐาน “การเรียนรู้ท่ามกลางการแก้้ปัญหาจากการปฏิบัติจริงและประสบการณ์”

จากข้อมูลเบื้องต้นตามที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าในยุคแรกๆ ที่ชาวเลเดินทางไปทั่วตามเกาะแก่งต่างๆ และมีสถานที่แวะพักในช่วงฤดูมรสุมหรือคลื่นลมแรงถือว่าไม่ได้เร็วร้อนนัก แต่จะมีจุดพักค้างเป็นที่ประจำสำหรับหมู่พี่น้องชาวเลที่เป็นเครือญาติและพี่น้องชาวเลด้วยกัน เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางหรือการอนุรักษ์เกาะแก่งทางทะเลมากนัก การข้ามเส้นพรมแดนเป็นเรื่องปกติสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในการทำมาหากินและเยี่ยมญาติพี่น้องและจะแวะพักที่ประจำของพื้นที่ที่ทุกคนสร้างไว้ซึ่งเป็นที่รับรู้กัน

ชาวเลชุมชนราไวย์ก็เช่นกันยังสามารถชี้พื้นที่ที่บรรพบุรุษเคยครอบครองได้ ตัวอย่างใกล้ตัวทั้งที่ดินบนเกาะเฮและเกาะบอน มีลูกหลานทุกตระกูลในปัจจุบันสามารถชี้ได้ว่าที่ดินเดิมของรุ่นปู่ย่าตายายของตนเองอยู่ตรงไหนบนเกาะ รวมถึงพื้นที่ฝั่งศพบรรพบุรุษด้วย ดังตัวอย่างตามที่กล่าวถึงข้างบนในการไปสืบค้นสุสานบรรพบุรุษบนเกาะเฮของยายอาบั้ง ทะเลรุ่งโรจน์ หรือแยะอาบั้ง หลังจากไม่สามารถกลับไปบนเกาะได้กว่า 50 ปี(ปัจจุบันอายุ 90 ปี) เนื่องจากเอกชนอ้างมีเอกสารสิทธิห้ามชาวเลกลับขึ้นเกาะ แต่โดยสภาวะและการแก้้ปัญหาในยุคนี้ผู้สูงอายุในชุมชนเล่าว่า “ช่วงหนึ่งต้องหนีภัยโรคระบาดที่เป็นกันเยอะตายก็ต้องฝัง ก็ข้ามมาอาศัยกับญาติพี่น้องบนฝั่งราไวย์ หลังจากนั้นกลับไปก็มีคนอ้างสิทธิที่ดินแล้วและห้ามเข้าไปบนเกาะ” หรือบางรายก็จะถูกลอกให้แลกเปลี่ยนกับสิ่งของบางอย่างหรือเงินเล็กน้อยเพื่อ

ความเป็นเพื่อน สุดทำยาก็จะถูกเอาไปที่ละนิดจนหมดทั้งเกาะ เพราะชาวเลจะจริงใจกับคนนอกที่เข้ามาคบหาและในสมัยนั้นคิดว่าที่ตนมีเยอะแยะ อยู่ตรงไหนก็ได้

ในพื้นที่ชุมชนราไวย์ในปัจจุบัน จากบุคลิกและลักษณะของความเป็นชาวเลที่เกรงใจคนนอก และเชื่อมั่นว่าเป็นที่ดินที่ตนเองอยู่อาศัยมายาวนาน คนนอกสามารถเข้ามาตั้งบ้านเรือนและเปิดร้านขายกาแฟ (ไก่ป๋ี่) ได้ครั้งแรกในปี พ.ศ.2500 (ตามภาพถ่ายทางอากาศด้านบน) โดยการมาขอแบ่งที่ดินชาวเลทำเพิงพักสร้างร้านเล็กๆ ขายของและกลายเป็นผู้มีเอกสารสิทธิที่ดินในเวลาต่อมา ซึ่งชาวเลราไวย์มีความรู้สึกเป็นเพื่อนและพึ่งพาอาศัยกันมาตลอด (ปัจจุบันก็ยังติดต่อพูดคุยและค้าขายกัน) “คงเป็นวิถีแก้ปัญหาชาวเลอีกแบบหนึ่ง” ที่มวิจัยคิด แม้จะเป็นชาวเลด้วยกันแต่ที่มวิจัยจะเป็นคนรุ่นปัจจุบัน

จนกระทั่งปี พ.ศ.2536 ที่มีกระแสข่าวให้ชาวเลราไวย์ย้ายออกจากพื้นที่ มีการเจรจาจากทั้งฝั่งเอกชนที่อ้างสิทธิและข้าราชการบางส่วนในจังหวัดภูเก็ตให้ชุมชนชาวเลราไวย์ย้ายไปอยู่พื้นที่ที่จัดรองรับไว้แล้ว เป็นครั้งสำคัญที่มีการรวมตัวกันไปเจรจาด้วยความเป็นตัวตนของชาวเลเองแต่จากงานวิจัยนี้พบว่าเอกชนที่อ้างสิทธิบางรายได้ไปบังคับทำสัญญากับชาวเลไว้บางส่วน แต่ไม่เคยมีใครบอกใครจนกระทั่งถูกฟ้องคดีในปัจจุบันจึงรับรู้กันว่าใครทำสัญญาเช่าไว้บ้าง

ช่วงภัยพิบัติสึนามิ ปี พ.ศ.2547 กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเริ่มเป็นที่รู้จักจากการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ ในแง่ของผู้รู้ก่อน มีความสูญเสียน้อยที่สุดและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ ชุมชนชาวเลราไวย์ก็เช่นกันได้รับความเสียหายในส่วนของเครื่องมือประมงและบ้านเรือนบางส่วน ไม่มีผู้เสียชีวิต และได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ มากกว่า 50 องค์กร ชาวเลทุกหลังคาเรือนในราไวย์ได้รับการช่วยเหลือทั้งหมด (นายสนิท แซ่ซั่ว) แต่หลังจากนั้นเมื่อองค์กรต่างๆ ททยอดถอนตัวจากการช่วยเหลือในพื้นที่ก็เริ่มมีข่าวร้ายตามมา ในเบื้องต้นเป็นการบอกกล่าวปากเปล่าให้ย้ายออกจากพื้นที่หรือไม่กี่ให้ทำสัญญาเช่า ด้วยความเป็นชาวเล การแก้ปัญหาคือการวางเฉยไม่ต่อปากต่อคำ แต่สุดท้ายมีผู้ที่เป็นปีมลายีนัวมือเพิ่มอีก 2 รายในช่วงใกล้เคียงนี้

จุดเริ่มต้นการประสานภาคีและองค์กรต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาในช่วงนี้เกิดปัญหาการขยายผิวการจราจรถนนพิเศษ (กล่าวแล้ว) จึงรวมตัวกันไปร้องเรียนผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต เป็นขณะเดียวกันก็ได้พบกับ พล.อ.สุรินทร์ พิภพทองประธานอนุกรรมการฯ การแก้ปัญหาผู้ประสบภัยสึนามิของชุมชน และได้ลงพื้นที่ตรวจสอบในวันเดียวกัน ซึ่งต่อมาสามารถแก้ไขได้โดยชาวเลราไวย์ 4 หลังคาเรือนสามารถอยู่อาศัยที่เดิมได้ ถือเป็นจุดที่ทำให้สมาชิกชุมชนชาวเลราไวย์คิดเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาตนเอง

จากนั้นได้เข้าร่วมกิจกรรมการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ตเป็นระยะจนถึงปัจจุบัน และขยายไปสู่การทำงานร่วมกับเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) และร่วมกับขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (พีมูฟ) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาในระดับประเทศ และที่สำคัญ คือความพยายามในการสร้างเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล 41 ชุมชน ใน 5 จังหวัดอันดามัน ผ่านการสนับสนุนจากรัฐบาลในงาน “รวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล” ตามมติ ครม. 2 มิ.ย.53

การเรียนรู้เรื่องการต่อสู้คดีที่ถูกฟ้องร้องเรื่องที่ดิน ก่อนหน้านั้นงานวิจัยชิ้นนี้ชาวเลราไวย์เริ่มถูกฟ้องร้องเมื่อ ปี พ.ศ.2550 จนถึงก่อนงานวิจัยชิ้นนี้ (มีนาคม 2557) รวม 10 คดี นับรายบุคคลรวม 101 ราย ที่ตกเป็นจำเลย ที่ผ่านมาชุมชนชาวเลราไวย์รับการช่วยเหลือจากทีมทนายอาสารวม 4 คน โดย 2 คนแรก ได้จากการใช้งบประมาณ “กองทุนศูนย์กฎหมายอันดามัน” ซึ่งเป็นกองทุนที่เกิดขึ้นหลังสึนามิ ส่วนอีก 2 คน เป็นอาสาสมัครที่ทางมูลนิธิชุมชนไทสนับสนุน กระบวนการเรียนรู้ในประเด็นนี้ เรื่องแรกอยู่ตรงที่การจัดกระบวนการให้กำลังใจกันและกัน หากมีคดีชาวเลราไวย์ต้องขึ้นศาลพี่น้องในชุมชนจะมาให้กำลังใจกัน ทุกครั้ง 200- 300 คน ยิ่งถ้าวันตัดสินสำคัญจะมีชาวเลมามากถึง 500 คน *“คดีข้าวหอมมากินกันหน้าศาล จนกว่าการพิจารณาคดีจะเสร็จสิ้นแพ้หรือชนะคดีไม่สำคัญอยู่ที่ต้องอยู่ร่วมกันก่อนจนจบ”* หรือ *“มาจนเจ้าหน้าที่ศาลจำได้ถ้าเด็กชาวเลราไวย์มากันมาก มีการส่งไอติมมาเลี้ยงเด็กด้วย เขาก็เข้าใจเรานะ แต่เรื่องคดีก็เป็นอีกเรื่อง”* พื้นฐานหรือวิถีคิดเช่นนี้นอกจากกระบวนการภายนอกจากพี่เลี้ยง (นักพัฒนา) ที่เข้ามาเสริม ก็น่าจะด้วยความเป็นตัวตนของความเป็นชาติพันธุ์ชาวเลที่ไม่เคยคิดจะมีปัญหากับใคร เลี้ยงได้เลี้ยงไปก่อน

การขึ้นศาลของชาวเลราไวย์เป็นเรื่องหนักหนาสาหัส เพราะฐานคิดและภาษาพูดที่ตรงไปตรงมา และรุ่นผู้สูงอายุยังไม่เข้าใจภาษาทางราชการ เมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ที่แต่งกายดีหรืออยู่ในเครื่องแบบชาวเลจะพูดไม่ออกหรือไม่พูดอะไรเลย ซึ่งต่อมาก็ได้ขออนุญาตจากศาลในการใช้ล่ามแปลภาษาของผู้สูงอายุทั้งทอแกนและอูร์กลาไวย์ เป็นผลให้สามารถแก้ปัญหาคดีต่อสู้คดีได้ดียิ่งขึ้น (ตามตารางด้านล่าง) ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผลคาบเกี่ยวระหว่างก่อนและระหว่างทำวิจัยชิ้นนี้ชุมชนชาวเลราไวย์สามารถประสานภาคีองค์กรต่างๆ ผ่านเครือข่ายชุมชนฯ และองค์กรพี่เลี้ยง (มูลนิธิชุมชนไทและสถาบันวิจัยจุฬาฯ) เพื่อปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาและขอข้อมูลด้านต่างๆ ได้มากขึ้น

2) กระบวนการเรียนรู้การแก้ปัญหาของชุมชนชาวเลราไวและผลที่เกิดขึ้นในช่วงการของการทำงานวิจัยขึ้นพื้นฐาน “การเรียนรู้ท่ามกลางการใช้ข้อมูลและเชื่อมประสานข้อมูลจากภาคีต่างๆ เพื่อการต่อสู้”

งานวิจัยขึ้นนี้เป็นการต่อยอดจากกระบวนการแก้ปัญหาในข้อที่ 1) ได้ตรงเวลากับที่ช่วงงานวิจัยนี้ ชุมชนชาวเลราไวมีความจำเป็นต้องใช้การเก็บข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาที่ดินและคดีความ สำหรับการตรวจสอบที่ดิน และแก้ปัญหาทางด้านกฎหมายด้วย ซึ่งทีมพอจะสรุปได้ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ด้านกฎหมายและคดีความ มองได้ 2 มุม ดังนี้

- หากมองบุคคลที่ถูกคดีรวม 101 รายที่ผ่านมา พบว่า บุคคลที่ถูกฟ้องคดีลดลงเหลือ 35 ราย ส่วนหนึ่งต้องยอมรับวิธีการและการตีโจทย์การต่อสู้คดีของทนายความชาวเล แต่ส่วนหนึ่งที่ชาวบ้านได้รับคุณประโยชน์อย่างมาก และสามารถทำให้ศาลยกฟ้องได้ คือ สามารถดูแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเป็นและชี้จุดบ้านของตนเองได้ชัดเจน ในขณะที่ฝ่ายโจทก์ยังไม่รู้ว่าแนวเขตที่ดินของตนเองอยู่แคไหนจึงต้องอาศัยอำนาจศาลในการขอรังวัดที่ดินที่ตนเองครอบครองสิทธิ
- หากมองในแง่คดีความจำนวนคดีเพิ่มขึ้นจาก 10 คดี เป็น 18 คดี อาจจะมีมองได้ว่า เอกชนชะล่าใจในการฟ้องคดีแล้วชนะ แต่การที่เอกชนหรือโจทก์ไม่กล้าฟ้องเหยิงแหแบบเดิมที่อาศัยจากทะเบียนบ้าน โดยการการฟ้องบุคคลที่อยู่ในสำเนาทะเบียนบ้านเดียวกันลดลงไปจำนวนมาก เพราะขาดความมั่นใจในข้อมูล

พัฒนากระบวนการต่อสู้และวิธีคิดที่เป็นระบบมากขึ้น ในช่วงงานวิจัยดังกล่าว เกิดจากความมั่นใจในข้อมูลที่ตนเองมี เมื่อก่อนต่างคนต่างมีข้อมูลแต่ไม่ได้เอามาเชื่อมต่อกัน มีข้อมูลกันคนละช่วงเวลา เมื่อชาวเลราไวได้เรียนรู้ข้อมูลที่มาเรียงกันทั้งหมดทำให้พูดได้เต็มปากว่าตนเองมีความเป็นมาอย่างไร

ตารางแสดงรายคดีและความคืบหน้าด้านคดีที่ดินชุมชนชาวเลวาวไวย์

คดีที่	รายละเอียด
1.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 242/2552 คดีแดง 185/2556</p> <p>ระหว่าง นายปิยะวัฒน์ เสงี่ยมกุล โจทก์</p> <p>นายพุทธ หาดทรายทอง กับพวกรวม 9 คน จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ฟ้องขับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น คือ ขับไล่จำเลยทั้งสองคน พร้อมบริวาร ออกจากที่พิพาท</p> <p>ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเจรจาไกล่เกลี่ยกับโจทก์ที่สำนักงานบังคับคดีจังหวัดภูเก็ต โดยนัดเจรจาไกล่เกลี่ยอีกครั้งวันที่ 27 เมษายน 2559 เวลา 13.30 น.</p>
	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 510-511/2554 คดีแดง 313-314/2555</p> <p>ระหว่าง. นายปิยะวัฒน์ เสงี่ยมกุล โจทก์</p> <p>นายมะเหรี้น บางจาก ที่ 1 นายอานัน บางจาก ที่ 2 จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ขับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น คือ ขับไล่จำเลยทั้งสองคน พร้อมบริวาร ออกจากที่พิพาท</p> <p>ปัจจุบันอยู่ระหว่างยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8</p> <p>นายอานันท์ บางจาก ได้ถูกจับตามหมายจับของศาล เนื่องจากไม่ยอมออกจากพื้นที่ได้ประกัน</p>

	ในวงเงิน 20,000 บาท
3.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง หมายเลขคดีดำ 806/2556</p> <p>ระหว่าง. นายปิยะวัฒน์ เสี่ยงมกุล โจทก์</p> <p>. นางบังอร แซ่ซัว กับพวกรวม 9 คน จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด/ขับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลจังหวัดภูเก็ตพิพากษาให้ขับไล่นางบังอร แซ่ซัว จำเลยที่ 1 พร้อมบริวารออกจากที่พิพาท ยกฟ้องจำเลยที่ 2 ถึงที่ 9 ต่อมาศาลอุทธรณ์ภาค 8 ได้พิพากษายืนตามศาลจังหวัดภูเก็ต ปัจจุบันอยู่ระหว่างยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8</p>
4.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 730/2556</p> <p>ระหว่าง. นายจำเริญ มุกดี โจทก์</p> <p>. นายบัญชา หาดทรายทอง ที่ 1 นายวรรณ หาดทรายทอง ที่ 2 จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด/ขับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์</p>
5.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง หมายเลขคดีดำ 473/2556</p> <p>ระหว่าง. นายปิยะวัฒน์ เสี่ยงมกุล โจทก์</p> <p>. นางสาวมะะจิว หมีเด็น ที่ 1 นางสาวแต้วหมีเด็น ที่ 2 จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด/ขับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ โจทก์ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค 8 และศาลอุทธรณ์ภาค 8 ได้พิพากษากลับให้ขับไล่จำเลยออกจากพื้นที่</p>

	<p>ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา</p>
6.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง หมายเลขคดีดำ 474/2556</p> <p>ระหว่าง. นายปิยะวัฒน์ เสี่ยงมกุล โจทก์</p> <p>. นางกะเจ๊ะหมีเด็น กับพวกรวม 10 คน จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด/ขับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลจังหวัดภูเก็ตพิพากษาขับไล่นายไหล หาดวารี และบริวาร ออกจากที่พิพาท ส่วนจำเลยอื่น โจทก์ถอนฟ้อง</p>
7.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 422/2556 คดีแดง 736/2555</p> <p>ระหว่าง ...โจทก์</p> <p>นายบุญชาติ หลักเกาะ จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ขับไล่</p> <p>สถานะคดี จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลพิพากษาวันที่ 21 สิงหาคม 2556 ทนายจำเลยได้ยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่เนื่องจากจำเลยไม่ได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง</p> <p>ศาลกำหนดนัดไต่สวนคำร้องวันที่ 24 และ 31 มีนาคม 2557</p> <p>ศาลอนุญาตให้พิจารณาคดีใหม่ กำหนดสืบพยานโจทก์ 27 กุมภาพันธ์ 58 และนัดสืบพยานจำเลยวันที่ 29 – 30 มิถุนายน 58 ศาลจังหวัดภูเก็ตพิพากษาให้ขับไล่จำเลยออกจากพื้นที่</p> <p>ขณะนี้อยู่ระหว่างจัดทำอุทธรณ์ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ภาค 8</p>
8.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 460/2556 คดีแดง 777/2555</p>

	<p>ระหว่าง โจทก์</p> <p>นายอาหลิน หาดทรายทอง จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556 ศาลนัดไต่สวนคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่วันที่ 8 มิถุนายน 58 ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้พิจารณาคดีใหม่</p> <p>ศาลได้นัดไกล่เกลี่ย / พิจารณา วันที่ 14 ธันวาคม 2558</p>
9.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 462/2556 คดีแดง 779/2555</p> <p>ระหว่าง โจทก์</p> <p>นายแอด หาดทรายทอง จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556 ได้ยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ ศาลนัดไต่สวนคำร้องพิจารณาคดีใหม่วันที่ 6 กรกฎาคม 58</p> <p>คดีนี้ ศาลได้ทำการไกล่เกลี่ย แล้วแจ้งว่า เมื่อจำเลยไม่ได้อยู่ตามที่โจทก์ฟ้อง โจทก์ก็ไม่สามารถบังคับคดีได้ จึงไม่ต้องขอพิจารณาใหม่</p>
10.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 463/2556 คดีแดง 780/2555</p> <p>ระหว่าง โจทก์</p> <p>นายไข่ หลักเกาะ จำเลย</p>

	<p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ ต่อมาโจทก์ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ภาค 8 ขณะนี้อยู่ระหว่างจัดทำคำแก้อุทธรณ์</p>
11.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 464/2556 คดีแดง 761/2555</p> <p>ระหว่าง โจทก์</p> <p>นายสมชาย รักนาวา จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลพิพากษาวันที่ 26 สิงหาคม 2556 ทนายจำเลยได้ยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่เนื่องจากจำเลยไม่ได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ศาลกำหนดนัดไต่สวนคำร้องวันที่ 24 และ 31 มีนาคม 2557</p> <p>ศาลอนุญาตให้พิจารณาคดีใหม่ โดยกำหนดนัดสืบพยานวันที่ 14 – 15 พฤษภาคม 58</p> <p>ศาลมีคำสั่งสืบพยานและให้คู่ความทั้งสองฝ่ายทำการรังวัดที่ดินพิสุจน์</p> <p>เนื่องจาก โจทก์ และจำเลย ชี้ที่ดินไม่ตรงกัน ศาลจึงเห็นว่า เมื่อจำเลยอ้างว่าตนเองไม่ได้อยู่ในที่พิพาทแล้ว โจทก์ก็ไม่สามารถบังคับคดีได้ จึงให้ตกลงกัน</p>
12.	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 466/2556 คดีแดง 765/2555</p> <p>ระหว่าง โจทก์</p> <p>นายสมคิด กระแสชลาธาร จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลพิพากษาวันที่ 26 สิงหาคม 2556 ทนายจำเลยได้</p>

	<p>ยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่เนื่องจากจำเลยไม่ได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ศาลกำหนดนัดไต่สวนคำร้องวันที่ 24 และ 31 มีนาคม 2557</p> <p>ศาลอนุญาตให้พิจารณาคดีใหม่ โดยกำหนดนัดสืบพยานวันที่ 20 – 21 พฤษภาคม 58</p> <p>ศาลมีคำสั่งสืบพยานและให้คู่ความทั้งสองฝ่ายทำการรังวัดที่ดินพิสุจน์</p> <p>คดีนี้ โจทก์และจำเลยนี้ที่ดินกันคนละแปลง ศาลจึงได้นัดสืบพยานวันที่ 9 และ 16 พฤศจิกายน 2558 และนัดฟังคำพิพากษาวันที่ 16 ธันวาคม 2558</p>
13	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 1163/2558 คดีแดง</p> <p>ระหว่าง นางบุญศรี ตันติวัฒนวัลลภ กับพวกรวม 2 คน โจทก์</p> <p>นายจรรยา หาดทรายทอง จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลได้นัดไกล่เกลี่ย / พิจารณาคดี วันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 เวลา 13.30 นาฬิกา</p>
14	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 1160/2558 คดีแดง</p> <p>ระหว่าง นางบุญศรี ตันติวัฒนวัลลภ กับพวกรวม 2 คนโจทก์</p> <p>นางสาวแต้ว แซ่บุตร จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลได้นัดไกล่เกลี่ย / พิจารณาคดี วันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 เวลา 13.30 นาฬิกา</p>

15	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 1162/2558 คดีแดง</p> <p>ระหว่าง นางบุญศรี ตันติวัฒนวัลลภ กับพวกรวม 2 คนโจทก์</p> <p>นายปั้น หาดทรายทอง จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลได้นัดไกล่เกลี่ย / พิจารณาคดี วันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 เวลา 13.30 นาฬิกา</p>
16	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 1077/2558 คดีแดง</p> <p>ระหว่าง นางบุญศรี ตันติวัฒนวัลลภ กับพวกรวม 2 คนโจทก์</p> <p>นายบุญเลิศ มณีวงศ์ จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลได้นัดไกล่เกลี่ย / พิจารณาคดี วันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 เวลา 13.30 นาฬิกา</p>
17	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 1076/2558 คดีแดง</p> <p>ระหว่าง นางบุญศรี ตันติวัฒนวัลลภ กับพวกรวม 2 คนโจทก์</p> <p>นายเสกสรร บางจาก จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชับไล่</p> <p>สถานะคดี ศาลได้นัดไกล่เกลี่ย / พิจารณาคดี วันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 เวลา 13.30นาฬิกา</p>

18	<p>ศาลจังหวัดภูเก็ต ความแพ่ง</p> <p>หมายเลขคดีดำ 1084/2558 คดีแดง</p> <p>ระหว่าง นางบุญศรี ตันติวัฒนวัลลภ กับพวกรวม 2 คนโจทก์</p> <p style="text-align: center;">นายสมบูรณ์ ดำรงเกษตร จำเลย</p> <p>ข้อหา ละเมิด ชักใบไม้</p> <p>สถานะคดี ศาลได้นัดไกล่เกลี่ย / พิจารณาคดี วันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 เวลา 13.30 นาฬิกา</p>
----	---

3)) กระบวนการเรียนรู้การแก้ปัญหาของชุมชนชาวเลราไวและผลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหลังจากการทำวิจัยนี้ “การเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาท่ามกลางการปฏิบัติจริงโดยมีการประสานองค์ประกอบคือความร่วมมือต่างๆ ในการแก้ปัญหา บนฐานข้อมูลที่เป็นจริง”

ในช่วงเวลาของการทำงานวิจัยชิ้นนี้ ทีมวิจัยได้เรียนรู้เรื่องของการนำข้อมูลที่มีมาวิเคราะห์ร่วมกัน และตรวจสอบข้อมูลระหว่างกันซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้มีความชัดเจนมากขึ้น เพราะเดิมต่างคนมีประวัติศาสตร์ที่ตนเองรับรู้คนละช่วงเวลากัน เมื่อนำมาเทียบเคียงกันดูก็จะมีมีความชัดเจนมากขึ้น รวมถึงการเทียบเคียงข้อมูลกับข้อมูลเอกสารที่มีอยู่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในข้อมูลมากยิ่งขึ้น

สำหรับการเรียนรู้ในการประสานองค์ประกอบและเครือข่ายๆ ต่างๆ ในช่วงการทำงานวิจัยชิ้นนี้ เห็นได้ว่าทุกหน่วยงานมีความต้องการช่วยเหลือชุมชนชาวเลอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง และสามารถนำไปใช้ต่อเนื่องในการต่อสู้คดีชั้นศาลปกครอง

ความคาดหวังของชุมชนชาวเลราไว

จากการที่ทีมวิจัยสังเกตและได้สัมผัสจริงในระหว่างการจัดเก็บข้อมูล พบว่า การสัมภาษณ์ข้อมูลทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม บุคคลที่ให้ข้อมูลมีความตั้งใจและพยายามนึกถึงสิ่งใกล้เคียงรอบตัวเอง เปรียบเทียบอายุตนเอง หรือการพยายามลำดับเหตุการณ์ก่อนหลังว่าอยู่ในช่วงปีไหน ใครเคยเจออะไรมา

บ้าง และพยายามค้นหาหลักฐานที่ตนเองเคยประสบมาหรือคนเฒ่าคนแก่เคยเล่าให้ฟังมาประกอบ ซึ่งจากการใช้วิธีการหรือกระบวนการวิจัยดังกล่าว จะสามารถแบ่งความคาดหวังได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) ความคาดหวังของกลุ่มบุคคลชาวเลราไว้อยู่ทั่วไปที่สูงที่สุด คือ **ทำอย่างไรก็ได้ที่จะหลุดพ้นจากการถูกฟ้องคดี** และไม่มีผู้ที่อ้างสิทธิว่าเป็นเจ้าของที่ดินมาคอยข่มขู่ เนื่องจากเป็นกลุ่มชาวเลทั่วไปที่ทำมาหากินไปวันๆ มีอาชีพหากินกับทางทะเล ไม่ได้สนใจว่าตนเองหรือผู้อื่นจะมีเอกสารสิทธิที่ดินหรือไม่ แต่ขออยู่อาศัยในที่เดิมที่ตนเองเคยอยู่ พอถูกคดีก็จะทำอะไรไม่ถูกแต่ก็ได้วงประชุมปรึกษาหารือกันที่พอจะชี้แนะแนวทางแก้ปัญหาเบื้องต้นได้ ซึ่งก็จะเป็นแกนนำหรือทีมวิจัยชุดนี้ก็ว่าได้ที่จะประสานงานกับทนายอาสา และคอยช่วยเรื่องข้อมูลในตอนต่อสู้คดีในศาล

2) ความคาดหวังของทีมทำงานวิจัย (ในชุมชนเรียก “คณะทำงาน/คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน”) มีความคาดหวังที่จะให้ข้อมูลที่นำมาทั้งหมดสามารถที่จะนำไปสู่การเพิกถอนโฉนดที่ดินได้ แม้ว่าจะเป็นที่ดินแค่บางส่วน แต่จะนำไปสู่การวางแนวทางฟ้องศาลปกครองเพื่อเพิกถอนโฉนดทั้งแปลงในอนาคต

บทเรียนที่ชุมชนชาวเลราไว์ได้ที่ผ่านมา

ด้วยความที่ชุมชนชาวเลราไว์มีประสบการณ์การดำรงชีพและการต่อสู้ที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งการป้องกันพื้นที่ไม่ให้ถูกไล่ออกจากชุมชนการประสานงานหน่วยงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินของตนเอง การต่อสู้คดีเพื่อให้สามารถอยู่อาศัยในที่เดิมได้ การต่อสู้เพื่อปกป้องพื้นที่ทางจิตวิญญาณ (บาหลี) รวมถึงการร่วมผลักดันให้ชาวเลโดยทั่วไปสามารถเข้าไปประกอบอาชีพพื้นที่อนุรักษ์บางส่วนได้เพื่อการยังชีพ รวมถึงการผลักดันให้เกิดมติ ครม. 2 มิ.ย.53 และอื่นๆ ซึ่งที่ผ่านมาได้ชุมชนชาวเลราไว์ได้บทเรียนจากการขับเคลื่อนจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้

1) **ข้อมูล/ข้อเท็จจริงมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหา:** เมื่อชาวเลราไว์ได้รู้ว่าที่ดินที่อยู่มาตั้งแต่บรรพบุรุษถูกเอกชนนำไปออกเอกสารสิทธิ (ปี พ.ศ.2536) และทางราชการ (จังหวัด) จะย้ายไปอยู่พื้นที่ใหม่ที่จัดไว้ก็ร่วมกันลุกขึ้นมาต่อสู้ครั้งหนึ่ง พอสามารถอยู่อาศัยได้ต่อทุกคนก็กลับไปใช้ชีวิตแบบหากินเช่นเดิม ไม่ได้มีการหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงว่าที่ดินที่ตนเองอยู่จะมีปัญหาในอนาคตหรือไม่ คิดบนพื้นฐานว่าเอกชนก็ทำอะไรชาวเลไม่ได้เพราะอยู่มาก่อน จนกระทั่งล่วงเลยมากกว่า 20 ปี มีหมายศาลมาถึงชุมชนจึงได้กลับมารวมตัวกันคิดแก้ปัญหากันใหม่ซึ่งเกือบจะสายไป ที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550) ต้อง

คอยแก้ปัญหาเป็นรายบุคคลเพื่อค้นหาข้อมูลไปต่อผู้คดีในศาล ซึ่งบางรายแกนนำชุมชนเพียงจะรู้ว่าไปมีสัญญาเช่ากับเอกชน ทำให้การแก้ปัญหายากขึ้นและปัจจุบันต้องสู้คดีกันจนถึงฎีกา จากประสบการณ์ที่ต้องขึ้นศาลต้องต่อสู้กันด้วยข้อมูล/ข้อเท็จจริงทำให้ชุมชนชาวเลราวไถ่เกิด “คณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย” และได้เริ่มมีการเก็บข้อมูลพื้นที่ทั้งหมด ปัจจุบันคณะทำงานฯ ชุดนี้สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้บุคคลที่ถูกฟ้องคดีในชุมชนชาวเลราวไถ่มากกว่า 100 ราย เป็นเหตุผลที่ทำให้เห็นความสำคัญในเรื่องข้อมูล/ข้อเท็จจริงจนถึงการทำงานวิจัยชิ้นนี้

2) การสะสมชัยชนะจากเล็กๆ : การเกิดปัญหาที่ผ่านมาสำหรับชุมชนชาวเลราวไถ่ถือเป็นเรื่องดี (ข้อสรุปจากที่วิจัย) เพราะที่ผ่านมาต่างคนต่างอยู่ จนเมื่อเกิดปัญหาการขยายผิวจราจรถนนพิเศษหน้าชุมชนที่มีผลกระทบกับชุมชนจึงได้ลุกขึ้นมารวมตัวกันไปร้องเรียนกับหน่วยงานต่างๆ จนมีผลสำเร็จ หลังจากนั้นได้มีทีมหรือคณะทำงานที่เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ติดตามและยื่นเสนอปัญหากับหน่วยงาน รวมถึงรัฐบาลที่ผ่านมาทุกรัฐบาลจนมี มติ ครม. 2 มิ.ย.53 ที่ถือว่าเป็นครั้งแรกที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมีความคืบหน้าในการแก้ปัญหาในระดับนโยบาย ซึ่งต่อมาการ่วมกันจัดทำข้อมูลต่างๆ และการประสานกับหน่วยงานหลายภาคส่วน จนทำให้คณะกรรมการฯ ระดับชาติ มีมติเพิกถอนเอกสารสิทธิของเอกชนแม้จะเป็นบางส่วน(ขณะงานวิจัยนี้แล้วเสร็จอยู่ในกระบวนการเพิกถอน) และที่สำคัญ คือ การที่สามารถต่อสู้คดีด้วยข้อมูล/ข้อเท็จจริงจนผู้ที่ถูกคดีจาก 101 ราย ลดเหลือ 35 รายในปัจจุบัน (บวกกับเทคนิคของทนายที่ช่วยชาวเลด้วย)

3) การเกาะติด/ติดตามการแก้ปัญหา จากกระบวนการแก้ปัญหาที่ผ่านมาและภาพความคืบหน้าทั้งหมดตามที่กล่าว จะเห็นได้ว่าชาวเลราวไถ่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งหมดที่การแก้ปัญหามีการขยับมาจนไล่เรียงภาพได้จนถึงปัจจุบัน ภาพที่ติดตามคนภูเกิด คือ การที่ชาวเลราวไถ่รวมตัวกันไปเสนอปัญหาให้กับรัฐบาล (ชุด น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ที่สนามบินนานาชาติภูเกิด (เครดิตจากเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเกิด คปสม. และพีมูฟด้วย) หรือแม้กระทั่งการร่วมกับเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเกิดในการเข้าไปนำเสนอข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาของชาวเลต่อทุกผู้ว่าราชการคนใหม่ (ที่ผ่านมา 5 ท่าน) ที่ชาวเลราวไถ่ได้เข้าร่วมมาตลอด จนกระทั่งเกิดคณะกรรมการแก้ไขปัญหามุขชุมชนชาวเลมาจนถึงปัจจุบัน จากกระบวนการติดตามการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงได้เห็นความคืบหน้าดังที่กล่าวมาข้างต้น

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ทีมวิจัยชุมชนชาวไร่ได้พยายามรวบรวมข้อมูลและเสนองานบนฐานคิดของโครงการวิจัย คือ กระบวนการสืบค้นข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ดินชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลบ้านราไวย์ ควรเป็นอย่างไร ซึ่งทีมวิจัยได้ตระหนักและได้พยายามในการตอบโจทย์วิจัยดังกล่าว คือ 1) กระบวนการสืบค้นข้อมูลหรือวิธีการที่จะได้ข้อมูลดังกล่าวมาอย่างไร 2) จากกระบวนการสืบค้นข้อมูลได้ข้อมูลอะไรมาบ้าง และ 3) ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์กับชุมชนชาวเลไร่ไวย์ได้หรือไม่อย่างไร เช่น การฟ้องศาลปกครอง ซึ่งในช่วงของการทำวิจัยได้ใช้วิธีวิจัยควบคู่กัน 2 ส่วน คือ มีทีมที่รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวเลทั้งหมดทั้งงานวิจัยและเอกสารทางราชการ และทีมค้นหาข้อมูลในพื้นที่โดยการสัมภาษณ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มรวมถึงการใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่ทำมือเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งในบทนี้ที่ทีมวิจัยได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อใช้แก้ปัญหาที่ดินชุมชนชาวเลไร่ไวย์

6.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน วิถีวัฒนธรรม รวมถึงการออกเอกสารสิทธิของเอกชนทับที่ดินชุมชนชาวเล จนนำไปสู่การแก้ปัญหาโดยแนวทางการฟ้องศาลปกครองนั้น โดยสรุปข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

1.ความเป็นตัวตนของชาวเลและประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ที่มาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจากการศึกษาเอกสาร พบว่า มีความคล้ายคลึงกันโดยส่วนมากที่กล่าวถึงชาวเลว่า เป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมของชาติมลายู ซึ่งได้มีการอพยพโยกย้ายอยู่ในแถบแหลมมลายู ซึ่งในสมัยที่อังกฤษเข้ามาค้าขายและแสวงหาอาณานิคมในดินแดนแถบเอเชียอาคเนย์ ได้พบเห็นชาวเลที่ยังอพยพเร่ร่อนทำมาหากินไม่เป็นหลักแหล่ง ซึ่งได้มีผลการศึกษากล่าวถึงชาวเลว่าเป็นเผ่าพันธุ์ที่ปรากฏขึ้นมาในราวศตวรรษที่ 17 (พุทธศตวรรษที่ 23) และเป็นชนเผ่าเร่ร่อนอยู่อาศัยในเรือใช้ชีวิตในท้องทะเลและตามเกาะต่างๆ ในยุคนั้นยังไม่มีถิ่นที่อยู่เป็นของตนเองแน่นอน คล้ายกับพวกยิปซีที่อพยพเร่ร่อนอยู่ในยุโรป ชาวเลจึงได้ชื่อเรียกว่า “Sea Gypsy”

สำหรับการยืนยันต่อการมีอยู่ของชาวเลตั้งแต่ในอดีต จากงานงานศึกษาเชิงลึก (เอกสาร) จะมีอยู่ 3 ส่วน กล่าวคือ

1) คำเรียกขานจากคนทั่วไปต่อกลุ่มชาวเล เช่น ชาวมลายู เรียกชาวเลว่า “โอรังลาอูต (Orang – Laut)” ที่แปลว่าคนทะเล ชาวพม่า เรียกชาวเลว่า “ฉลาก” ชาวอังกฤษ เรียกชาวเลว่า ยิปซีทะเล “Sea Gypsy (Gipsy) หรือบางครั้งก็เรียกทับศัพท์ว่า “ชาวน้ำ (Chaonam)”

2) การศึกษารูปร่างลักษณะของชาวเล พบว่า ชาวเลเป็นพวกเชื้อชาติมองโกลอยด์ (Mongoloid) เช่นเดียวกับพวกอินเดียแดง จีน ไทย มลายู อินโดนีเซีย พม่า และนิกริต และจากการศึกษาในทางชาติพันธุ์วิทยา พบว่า ชาวเลจัดอยู่ในกลุ่มชนพวกเมลานีเซียน (Mala-nesian) ซึ่งอยู่แถบหมู่เกาะทะเลใต้ เป็นกลุ่มที่มีภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง แต่ในปัจจุบันมักจะถูกกลืนจากประเทศที่ตนอาศัยอยู่

3) การศึกษาชาวเลที่มีอยู่ในประเทศไทยได้แบ่งชาวเลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ พวกมะละกา (Malacca) ที่เคยอาศัยอยู่แถบช่องแคบมะละกา พวกลิงคา (Lingga) ที่เคยอาศัยอยู่แถบหมู่เกาะลิงคา และพวกมาซิงหรือพวกสิงห์ ที่อาศัยอยู่แถบเมืองมะริด ทวาย และเกาะต่างๆ ในเขตประเทศสหภาพพม่า

2.การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในภูเก็ต

ภูเก็ตมีสภาพเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีเกาะบริวาร 32 เกาะ เป็นชุมทางเดินเรือของยุโรป อินเดีย จีนและหมู่เกาะชวามามาตั้งแต่นั้นในอดีต แผ่นดินเกาะใหญ่มีเทือกเขาแนวเหนือใต้ เป็นแนวกำบังลมและฝนทำให้ภูเก็ตปลอดภัยจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงหรือภูเขาร้อยละ 70 ส่วนที่เหลือร้อยละ 30 เป็นที่ราบลุ่มเชิงเขาและชายฝั่งทะเลอยู่บริเวณตอนกลางและตะวันออกของเกาะ โดยพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกมีสภาพเป็นหาดโคลนและป่าชายเลน ส่วนด้านตะวันตกจะเป็นหาดทรายสวยงาม และในส่วนของบริเวณที่ราบเชิงเขามีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนหลักๆ ที่สำคัญหลายแห่งของเมืองภูเก็ต

ชาวเลหรือชาวน้ำในจังหวัดภูเก็ตหรือชาวไทยใหม่ (ชื่อเรียกทางราชการ) เกิดขึ้นพร้อมๆ กับพลเมืองดั้งเดิมในภูเก็ต ที่ประกอบด้วยชุมชนหลายเชื้อชาติหลายภาษาที่เดินทางเข้ามาค้าขายทางทะเลมารวมกันที่เกาะภูเก็ต เช่น ชาวจีน ชาวอินเดีย รวมถึงชาวเล

จังหวัดภูเก็ตมีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอยู่ 5 ประกอบด้วย ชุมชนแหลมหลา ชุมชนหินลูกเดียว ชุมชนสะป่า ชุมชนแหลมตึกแก (สิเหร่) และชุมชนราไวย์โดยที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมีอยู่ 3 กลุ่มคือ “มอแกน” เป็นกลุ่มชาวเลที่มีวิถีหาอยู่หากินกับทะเลมากกว่าบนฝั่ง ส่วนใหญ่ยังพูดภาษามอแกน “มอแกน” เป็นกลุ่มชาวเลที่มีวิถีผสมผสานกับสมัยใหม่โดยทั่วไปจะใช้ชีวิตบนฝั่งมากกว่าในทะเล และ “อุรัก

ลาไว้อย่างไร” เป็นชาวเลที่มีภาษาพูดเฉพาะแตกต่างจาก มอแกน และมอแกลน อาศัยอยู่บนเกาะต่างๆ ในอันดามัน

ชุมชนชาวเลลาไว้อย่างไร จากการศึกษาวิจัยนี้ พบว่า มีอยู่ 2 กลุ่ม คือ มอแกน และอุรักลาไว้อย่างไร เป็นชุมชนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่มานาน จากข้อมูลระบุว่า ได้อพยพมาจากประเทศอินโดนีเซีย ประมาณ 200 กว่าปี เดิมทีเข้ามาอยู่อาศัยตามเกาะเฮ เกาะบอน และได้ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่บนฝั่งที่เป็นชุมชนชาวเลลาไว้อย่างไรในปัจจุบันในช่วง 100 กว่าปีที่ผ่านมา และมีชาวเลอีกกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาจากหมู่เกาะในประเทศพม่าที่ได้อพยพเข้ามาทางฝั่งจังหวัดระนอง บริเวณเกาะพลัด เกาะสองและกระจายทั่วไปในพื้นที่ชุมชนชาวเลในอันดามันรวมถึงพื้นที่ชุมชนชาวเลลาไว้อย่างไร

3. ข้อมูลจากการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่และการอ้างอิงข้อมูลเอกสารบางส่วน

ทั้งนี้จากหลักฐานการทำข้อมูลงานวิจัยนี้ได้ยืนยันการตั้งถิ่นฐานมาแต่เดิมของชาวเลลาไว้อย่างไร ประกอบด้วย

1. งานทางวิชาการได้ยืนยันวิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชาวเลบริเวณชายฝั่งอันดามันโดยสรุปว่ามีรูปแบบวิธีการปรับตัวและวิวัฒนาการของชุมชนชาวเลตามการจัดรูปแบบทางเศรษฐกิจและสังคม ในเบื้องต้นคือ การสร้างที่พักชั่วคราว แล้วปักหลักอยู่อาศัยนานขึ้นแต่ยังไม่ถาวร ต่อมามีการตั้งหลักแหล่งถาวรแต่เกิดปัญหาเสื่อมโทรมและโรคระบาดได้ย้ายออกไป และในที่สุดก็โยกย้ายกลับมาอยู่ที่เดิมบนฐานการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ที่สำคัญคือ “การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของชาวเลเป็นเหมือนเครือข่ายหรือโครงข่ายของชุมชนเพื่อการพักอาศัย ทำมาหากิน และพัฒนาการเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้นและถาวรในเวลาต่อมา”

2. การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของชุมชนชาวเลลาไว้อย่างไรบนฐานการอ้างอิงแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศและการทำผังสาแหรกตระกูล พบว่า สามารถระบุได้ว่าชาวเลลาไว้อย่างไรมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ตั้งแต่ปีพ.ศ.2418 ซึ่งมีตัวตนของบุคคลที่อ้างถึงได้คือ บ้านโต๊ะหม้อหลิ หรือโต๊ะหม้อหลิ และบ้านของญวราไว้อย่างไร (ภาษาพูดของชาวเล) ซึ่งในระยะต่อมาก็ได้มีการอ้างอิงการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้งการมี ป่อน้ำตั้งแต่สมัยโบราณ การสร้างศาลบรรพบุรุษ (บาลัย) และสุสานชาวเล ซึ่งสิ่งทีกล่าวมาสามารถอ้างอิงได้ตามรุ่นอายุของโต๊ะหม้อทุกรุ (หัวหน้าเผ่า) และการยืนยันจากสภาพของภาพถ่ายทางอากาศที่สามารถปักหลักหมายที่สำคัญได้

การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อีกส่วนหนึ่งที่ได้มีการหาข้อสรุปกันมาก คือ “ชาวเลกับการทำนาข้าวและข้าวไร่” ซึ่งจากประวัติการสืบค้นในอดีต และความเชื่อที่ว่าชาวเลจะหาปลาแลกเปลี่ยนและสิ่งของ

อื่นๆ พบว่า ชาวเลราไวย์จะมีการทำนามาก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้อ้างอิงได้จากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศที่ประกอบการวิจัย และเอกสารยืนยันการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ที่ใช้การอ่านแปลจากภาพถ่ายทางอากาศในปี พ.ศ.2493 (มีใช้ในราชการกรมแผนที่ทหาร) ที่ยืนยันว่ามีการทำนาข้าวจริง

3. การดำรงอยู่ของชาวเลหาดราไวย์และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทเรื่องที่ดินจนถึงปัจจุบัน

- ชาวเลราไวย์สามารถสืบค้นประวัติศาสตร์ (การบอกเล่า) ตนเองได้จนถึงปี พ.ศ.2378 แต่ตามเอกสารประกอบการวิจัยที่สามารถยืนยันได้ตามการวิจัยชิ้นนี้จากฐานข้อมูลบุคคล ยืนยันว่าชาวเลราไวย์เข้ามาตั้งหลักแหล่งในพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2418

- เอกสารหลักฐานการขอทะเบียนบ้านของชาวเลราไวย์เลขที่ 38 ม.2 ต.ราไวย์ พบว่านางเปลื้อง เกิดเมื่อปี พ.ศ.2455 รวมถึงการมีสถานที่สำคัญ เช่น การสร้างโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ในปี พ.ศ.2456 ซึ่งเอกสารที่สามารถหาได้ในการเข้าศึกษาของชาวเลราไวย์ดังกล่าวมีเอกสารในปี พ.ศ.2482

- การอ้างเอกสารสิทธิโดยเอกชนจนถึงปัจจุบันแจ้งว่า มีการครอบครองพื้นที่มาโดยการซื้อในปี พ.ศ.2477 ต่อมาได้แจ้งสิทธิการครอบครองในปี พ.ศ.2498 และต่อมาได้นำไปออกโฉนดที่ดินในปี พ.ศ.2508 และมีเพิ่มเติมในปี พ.ศ.2514 ที่ได้อ้างข้อมูลจากฐานเดียวกันคือชื่อมาจากนายล้อม วงศ์จันทร์เป็นคนนครศรีธรรมราช แต่จากการตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนราษฎรไม่มีชื่อนายล้อมดังกล่าว แต่จะมีชื่อเป็นนางล้อม

- เหตุการณ์สำคัญที่ชาวเลราไวย์จดจำ คือ การที่ในหลวงได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชุมชนชาวเลราไวย์ในปี พ.ศ.2502 ก่อนเอกชนออกเอกสารสิทธิ

- การกดดันเพื่อให้ชาวเลราไวย์ออกจากพื้นที่ได้เริ่มคุกรุ่นตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 และมีการฟ้องร้องคดีตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 จนถึงปัจจุบันรวม 103 ราย แต่สามารถแก้ปัญหาและต่อสู้ทางคดีได้จนปัจจุบันเหลือคดีอยู่ 34 ราย บนฐานการต่อสู้ตามความเป็นจริง คือ เอกชนยังไม่มีรู้พื้นที่ที่ตนเองครอบครองว่ามีขอบเขตแค่ไหน และจากการเปลี่ยนมือการครอบครอง และการแบ่งย่อยแปลงที่ดิน ตามสภาพการเก็งกำไรที่ดินในจังหวัดภูเก็ต

4. วิถีชีวิตวัฒนธรรมและความเป็นตัวตนของชาวเลราไวย์

จากการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ชาวเลหาดราไวย์ยังคงมีความเป็นตัวตนของตนเองในการให้ความสำคัญต่อการบูชาสิ่งที่มีความสำคัญในวิถีชีวิตและมีความเชื่อถือ เห็นได้จากพิธีกรรมที่มีต่อเนื่องเกือบตลอดทั้งปีจะเกี่ยวข้องกับพื้นที่ทำมาหากินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณ อาทิ การเคารพต่อพื้นที่ทำมาหากิน และเคารพเครื่องมือทำมาหากิน จะมีพิธีกรรมในการไหว้เรือ การไหว้เล (ไหว้ทะเล) และการแสดงถึงการนับถือบรรพบุรุษ เช่น จัดงานปาจักหรือทำบุญกลางบ้าน การไหว้ครู (ด้านการแสดงและความเชื่อ) พิธีอาบนํ้ามนต์ เป็นต้น เป็นวิถีที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน ที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างคือสิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีกรรมที่หันมาใช้ตามสมัยใหม่ แต่ทุกพิธีกรรมยังเน้นการใช้ข้าวที่มีทั้งข้าวสุก ข้าวตอก หรือข้าวเม่า ที่ทำมาแต่อดีต

สำหรับวิถีคิดและความรู้สึกจากคนนอกที่มองชาวเลมีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างซ้ำๆ จากอดีตเดิมที่มองว่า “ชาวเลราไวย์พูดเสียงดัง ฟังไม่รู้เรื่อง (พูดภาษาตนเอง) สกปรก มีการจัดงานในหมู่บ้านก็ทะเลาะกันตลอด (ไม่ได้มีปัญหากับคนภายนอก)” การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาจากการที่ชาวเลราไวย์ต้องออกมาต่อสู้และแก้ปัญหาที่ดินได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนนอกไปได้หลายส่วน และถือเป็นวิถีตัวตนที่แท้จริงที่ชาวเลราไวย์ได้ประสบและสามารถปรับทัศนคติคนทั่วไปได้ รวมถึงการต้องเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ปัญหาที่ดินระดับประเทศจนรัฐบาลได้มีมติ ครม. 2 มิถุนายน 2553 เพื่อแก้ไขปัญหาชาวเลโดยรวม และส่งผลถึงการแก้ปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

มิติหนึ่งที่ชาวเลราไวย์และชาวเลในอันดามันได้รับผลกระทบต่อการดำรงวิถีดั้งเดิม คือ นโยบายและการพัฒนาพื้นที่ที่เน้นการพัฒนาเป็นพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เริ่มเห็นได้ชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ที่ไม่ได้กระทบเฉพาะพื้นที่อยู่อาศัย แต่ยังกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตในการหาอยู่หากินของชาวเลโดยตรง การที่ชาวเลต้องออกไปหากินไกลมากขึ้นต้องไปประกอบอาชีพทางทะเลที่น้ำลึกขึ้นและต้องเป็นโรคน้ำหนึบ (ราไวย์กว่า 10 รายที่พิการ) เนื่องจากการประกาศเขตอรัญญูต่างๆ กลายเป็นอุทยานทางทะเล การประกาศเขตพื้นที่ห้ามทำการประมง และที่สำคัญคือปัจจุบันมีพื้นที่หวงห้ามเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ (แม้แต่ชาวบ้านไปหาหย่อนหน้าโรงแรมก็โดนไล่ออก) ซึ่งในช่วงของงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีการเยียวยาโดยการจัดตั้งอนุกรรมการฯ เพื่อแก้ปัญหาที่ทำกินโดยมีสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นต้นเรื่องของการแก้ปัญหา แต่ปัจจุบันยังอยู่ในช่วงของการจัดทำรายละเอียด

5. พัฒนาการของชุมชนชาวเลราไวย์จากการแก้ปัญหาชุมชนของตนเอง

สะสมชัยชนะ...แม้ปัญหาใหญ่ (เรื่องที่ดิน)ยังไม่สำเร็จ

เบื้องต้นหากมองการแก้ปัญหาพื้นที่ชาวเลราไว้อย่างมุ่งไปเฉพาะปัญหาที่ดิน ถือว่าการแก้ปัญหาของกลุ่มชาวเลราไว้อย่างย่อเยื้องกับที่และรอวันแพ้เพราะปัจจุบันถูกฟ้องรวม 101 ที่ผ่านมาสามารถชนะได้แค่ 2 รายและแนวโน้มการฟ้องร้องยังมีเพิ่มเรื่อยๆ แต่การที่ชนะ 2 รายหลังสุดก็เพราะชาวเลราไว้อุบัติบนพื้นฐานของข้อมูลที่ร่วมกันหาและรวมกลุ่มกันสู้คดีอย่างเต็มที่ ซึ่งอาจจะเป็นการสะสมชัยชนะในเรื่องที่ดินชาวเลราไว้อาจจะแก้ปัญหาทั้งพื้นที่ได้ แต่ที่ผ่านมาคณะทำงานฯ ในชุมชนยังมีการประสานงานและดำเนินการอีกหลายประเด็นที่พอสรุปถึงการสะสมชัยชนะเป็นระยะ ดังนี้

ประเด็นแรก งานที่คณะทำงานเริ่มขยับเพื่อแก้ปัญหาและเห็นผลเป็นรูปธรรม คือ เรื่องบัตรประจำตัวประชาชนช่วงที่มีการสำรวจมีชาวเลราไว้อันไม่มีบัตรประชาชน จำนวน 108 ราย ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่กำชับให้หน่วยงานออกบัตรประชาชนให้ชาวเล ประกอบกับชาวเลราไว้อันมีโอกาสในการประชุมร่วมกับเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ตและผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นระยะ เรื่องบัตรประชาชนชาวเลราไว้อันจึงสามารถแก้ปัญหาได้คืบหน้ามาตลอด ปัจจุบันเหลือ 2 คน (ตามข้อมูลแกนนำแจ้งว่าเป็นต่างดาวที่มามีครอบครัวกับชาวเล) การมีบัตรประชาชนส่งผลให้ชาวเลกลุ่มดังกล่าวสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลและสามารถรับเงินผู้สูงอายุได้ซึ่งคนกลุ่มนี้ขาดโอกาสมาตลอด

ประเด็นที่สอง จากการตรวจสอบเอกสารที่ดินพื้นที่ชาวเลราไว้อันของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ปี พ.ศ. 2552) ซึ่งว่าเอกสารสิทธิที่เอกชนครอบครองในที่ดินชาวเลราไว้อันออกมาโดยมิชอบ ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ตดำเนินการเพิกถอนเอกสารสิทธิดังกล่าว แต่ทางสำนักงานที่ดินฯ แจ้งกลับไปว่าเอกสารดังกล่าวออกมาถูกต้องตามระเบียบแล้ว

ประเด็นที่สาม เรื่องระดับนโยบายรวมเรื่องชาวเล จากการที่กลุ่มชาวเลได้ร่วมในการนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกับเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) และกับขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) ซึ่งกำลังส่วนหนึ่งก็เป็นกลุ่มชาวเลราไว้อัน สิ่งของกลุ่มชาวเลโดยรวมได้รับการเยียวยาคือการตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาชาวเล แต่การแก้ปัญหาอย่างไม่แล้วเสร็จ แม้แต่คณะเดียวก็จะมีการเปลี่ยนรัฐบาล นับจากรัฐบาลของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์เป็นต้นมา

สิ่งที่คืบหน้ามากที่สุดสำหรับเรื่องนโยบาย คือ การมี มติ ครม. 2 มิถุนายน 2553 ว่าด้วยเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตและการกำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษชาวเล ที่เสนอโดยกระทรวงวัฒนธรรมช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แต่ผลในทางปฏิบัติยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม

ประเด็นที่สี่ การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการเตรียมข้อมูลที่ดินชาวเลราไวซ์เพื่อยืนยันการอยู่อาศัยของชาวเล สืบเนื่องจากกลุ่มชาวเลราไวซ์ได้มีการร้องเรียนปัญหาและเสนอแนวทางแก้ปัญหาามาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 มีการติดตามตรวจสอบโดยหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการลงพื้นที่ของรัฐมนตรีที่ผ่านมาถึง 3 คน ทำให้หน่วยงานต่างๆ มีข้อมูลและเริ่มเข้าใจปัญหาที่แท้จริงและเริ่มต้องยื่นมือช่วยเหลือ โดยเฉพาะเรื่องคดีความด้านที่ดินที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ให้ความช่วยเหลือด้านกองทุนต่อสู้คดีที่ผ่านมา

ล่าสุดที่ผ่านมามีการดำเนินงานร่วมกันของหลายฝ่ายในการจัดเก็บข้อมูลพื้นที่ พิสูจน์หลักฐานและให้คำปรึกษา ประกอบด้วย กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมศิลปากร ทีมทนายความโดย อ.คมสัน โพธิ์คง ลูกหลานของนายเดวิด ไฮเกิน (เคยเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในพื้นที่ชาวเลราไวซ์ช่วงปี พ.ศ. 2505) และมูลนิธิชุมชนไท โดยร่วมกันสำรวจภายหลังคาเรือน (ตามภาพถ่ายทางอากาศในปัจจุบัน) และจับพิักัดบ้านแต่ละหลังอย่างเป็นทางการ การขุดกระดูกในพื้นที่บริเวณชุมชนเพื่อตรวจสอบทั้งทางความเชื่อของชาวเลและพิสูจน์ผลทางวิทยาศาสตร์โดยการตรวจดีเอ็นเอ รวมถึงการเก็บตัวอย่างดีเอ็นเอของชาวบ้านในพื้นที่ (ส่งไปตรวจถึงสหรัฐอเมริกา) การสืบค้นภาพถ่ายทางอากาศในอดีตและการแปรภาพถ่ายทางอากาศโดยผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย ฯลฯ ถึงที่สุดคณะกรรมกรฯ ได้มีมติเพิกถอนเอกสารสิทธิที่ดินราไวซ์บางส่วน

6.ฐานความคิดการต่อสู้และการต่อ ยอดจนนำมาสู่การทำงานวิจัยนี้

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ต่อยอดจากรายงานวิจัยกระบวนการยุติธรรม (อศินรพีพัฒน์ และคณะ, 2557 : 103) ได้ทำการวิเคราะห์ประเด็นความไม่เป็นธรรมไว้โดยสรุป ดังนี้ชุมชนชาวเลราไวซ์มีสิทธิในการครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินที่พิพาทหรือไม่

“ประเด็นนี้จะวิเคราะห์ถึงการครอบครอง และการใช้ประโยชน์ทั้งที่ดินเดิมทั้งที่เป็นของครัวเรือนและที่ดินส่วนรวมที่ชุมชนใช้ร่วมกัน เช่น บ่อน้ำ ทางเดินหาดทราย สุสานบรรพบุรุษ ฯลฯ ซึ่งการศึกษาพบว่า ช่วงสงครามโลกชาวลำบากมาก เพราะออกทะเลไม่ได้ เมื่อเครื่องบินบินผ่านมาก็ต้องวิ่งหนีเข้าไปอาศัยอยู่ชั่วคราวบริเวณแหลมกา แล้วย้ายต่อไปที่บริเวณคลองหลาวโอน หลังสงครามยุติก็ได้ย้ายกลับมา สมัยก่อนพูดภาษาไทยไม่ได้ ไม่คุ้นเคยกับทางราชการ เมื่อเจ้าหน้าที่ใส่ชุดสีก็มาก็มักจะวิ่งหนี อย่างไรก็ตามหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาหลักฐานข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศในปี พ.ศ. 2510 มีชุมชนอยู่แล้ว และยังคงอยู่มาอย่างต่อเนื่องโดยมิได้โยกย้ายไปไหน

ดั่งที่ปรากฏหลักฐานที่ตั้งชุมชนในภาพถ่ายดาวเทียมปี พ.ศ. 2492, 2510 , 2532 , 2543 , 2545 , 2548 , 2552 และปี พ.ศ. 2553”รวมถึงหลักฐานอื่นๆ ซึ่งได้ข้อสรุปว่า

“ดั่งหลักฐานและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเชื่อได้ว่าชุมชนชาวเลในพื้นที่ศึกษาที่ภูเก็เกิดเป็นชุมชนดั้งเดิมในท้องถิ่น มีวิถีชีวิตอยู่อาศัยและทำมาหากินรวมกันเป็นชุมชน มีผู้นำมีสภาแทรกตระกูลที่สามารถสืบค้นย้อนกลับไปได้ มีสิ่งก่อสร้างวัตถุทั้งหลายที่แสดงถึงความเป็นชุมชน อาทิ วัด โรงเรียน สุสานฝังศพ ชุมชนได้ครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นกรณีพิพาทติดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจวบจนปัจจุบัน”

6.2 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ชาวเลที่ผ่านมาเมื่ออยู่พอสมควรตามงานวิจัยได้ศึกษามา แต่จากการที่ชาวเลไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ จึงมีความจำเป็นที่ชุมชนชาวเลเราควรจะใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าและข้อมูลเอกสารที่ได้รวบรวมไว้นี้ เพื่อการขยายผลให้เกิดการเรียนรู้ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลนี้อาจจะมีรายละเอียดมากขึ้น

2. การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชุมชนชาวเลเราไวย์ (ชาวเลโดยรวม) สามารถใช้นโยบายที่มีอยู่ได้ (มติ ครม.2553) โดยการบูรณาการระหว่างองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

3. การศึกษาและการแก้ปัญหาต้องให้ความสนใจต่อรากเหง้าวัฒนธรรมของชาวเลเราไวย์ (รวมถึงชาวเลในอันดามัน) ซึ่งจะส่งผลต่อการศึกษาและการแก้ปัญหาต่อเนื่องจากการวิจัยชิ้นนี้

4. การแก้ปัญหาและกระบวนการพัฒนาของพื้นที่ชุมชนชาวเลเราไวย์ หากถึงในท้ายที่สุดมีการเพิกถอนเอกสารสิทธิที่ดินจากเอกชนเป็นรูปธรรม การรักษาและดำรงอยู่สำหรับชาวเลเราไวย์ที่องค์กรต่างๆ ต้องพิจารณาร่วมกัน คือ แนวของสิทธิร่วมของชนชน หรือนโยบายโฉนดชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ที่สามารถรักษาพื้นที่สุดท้ายของชาวเลเราไวย์ไว้ได้บนฐานความเป็นพื้นที่ทองคำสำหรับเมืองท่องเที่ยว

5. การนำเสนอข้อมูลจากงานวิจัย (รวมถึงต้องเก็บเพิ่มเติม) เพื่อการฟ้องศาลปกครอง จะต้องมี ความรัดกุมและมีหลักฐานอ้างอิงได้ชัดเจนตามที่ได้นำเสนอในงานวิจัยนี้ที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

โครงการโบราณคดีประเทศไทย(ภาคใต้) .2556. ชาวเล : รายงานการศึกษาเบื้องต้นทางด้านมานุษยวิทยา

วัฒนธรรม. กองโบราณคดี กรมศิลปากร

เมธิตา ไกรนที. 2552. พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานชุมชนอุรุลลาไว้อยู่ในพื้นที่ภูเก็ตจากมุมมองนิเวศ

วัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อคินรพีพัฒน์ และคณะ.2557รายงานวิจัยกระบวนการยุติธรรมคลายปม “คดีที่ดินคนจน”กรุงเทพฯ :อัทพ
 ยู ศรีเอทนิว จำกัด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. http://www2.oae.go.th/EVA/download/Plan/Summary/Plan11_thai

การกำหนดแนวเขตทางทะเล <http://int.search.myway.com/search/GGmain.jhtml>

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. นายหวิน หาดทรายทอง อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ 59 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
2. นายแข็ง บางจาก อายุ 77 ปี บ้านเลขที่ 114 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
3. นายหนั่ง มิเด็น อายุ 75 ปี บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
4. นางอาป้ง ทะเลรุ่งโรจน์ อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ 170 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
5. นางกะเจ๊ะ มิเด็น อายุ 77 ปี บ้านเลขที่ 129 หมู่ ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต

6. นางจิ หยังปาน อายุ 77 ปี บ้านเลขที่ 57 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
7. นางปราณี พลรบ อายุ 79 ปี บ้านเลขที่ 38 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
8. นางแมะฉิ่น ประมงกิจ อายุ 70 ปี บ้านเลขที่ 108 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
9. นางต้อยกระแสดลธาร อายุ 70 ปี บ้านเลขที่ 169 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
10. นางจิมิ (ไม่มีนามสกุล) อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 121 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
11. นางหย่า มิเด็น อายุ 73 ปี บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
12. นายหริ พองสายธาร อายุ 73 ปี บ้านเลขที่ 117 หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต

หน่วยงานที่ทำงานและร่วมเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1. กรมศิลปากรโดยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สำนักงานที่ 15
2. สنج.เกษตรจังหวัดภูเก็ต
3. สำนักงานประสานการพัฒนาสังคมสุขภาวะ (สปพส.) โดย ดร.วณิ ปิ่นประทีป
4. วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต
5. มูลนิธิชุมชนไท โดยนางปรีดา คงแป้น
6. ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม หรือ P-Move โดยนายจ่าง จิตรนิรัตน์
7. เครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนา
8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ(DSI)
9. กรมคุ้มครองสิทธิ และ
10. คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวเลโดยมพลเอก สุรินทร์ พิภพทอง เป็นประธาน
11. สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยดร.นฤมล อรุโณทัย

ประวัติทีมวิจัย

1. นายสนธิ แซ่ซั่ว

เกิดเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2519

วุฒิการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์

ตำแหน่ง คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล

- โทรศัพท์ 08 - 0521- 1558
2. **นายนิรันดร์ หยั่งปาน** เกิดเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2518
 วุฒิมัธยมศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์
 ตำแหน่ง คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่กิน
 และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล
 โทรศัพท์.08 - 3596 – 5420
3. **นายศักดิ์ชัย จุลทั้งสี่** เกิดเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2524
 วุฒิมัธยมศึกษา ปริญญาตรีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร
 เหนือ
 โทรศัพท์. 08 - 3102 - 0300
4. **นายชนะ หาดทรายทอง** เกิดเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2512
 วุฒิมัธยมศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์
 โทรศัพท์. 09 - 9753 - 7508
5. **นางสาววิรวรรณ หาดทรายทอง** เกิดเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2525
 วุฒิมัธยมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
6. **นายบัญชา หาดทรายทอง** เกิดเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514
 วุฒิมัธยมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3
 ตำแหน่ง คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำ
 กินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล
 โทรศัพท์. 08 – 1415 – 4156
7. **นายชาญวิทย์ สายวัน** เกิดเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520

วุฒิการศึกษานุปริญญา

ตำแหน่งปฏิบัติการชุมชน มุลนิธิชุมชนไท

โทรศัพท์. 0869138933